

Til Barne- og Familiedepartementet

Oslo 5. juli 2019

Forslag til ny barnevernslov - høringsinnspill fra Norsk Fosterhjemsforening

Norsk Fosterhjemsforening viser til departementets høringsnotat utkast ny barnevernlov med høringsfrist 1.august 2019.

1. Innledning

Norsk Fosterhjemsforening vil gi tilbakemelding på utkast til ny barnevernlov ut ifra et fosterhjemspektiv og begrenset til enkelte punkter av spesiell viktighet for barnets omsorg i fosterhjemmet.

Norsk Fosterhjemsforening representerer nærmere 4000 fosterfamilier, og uttaler seg på vegne av alle medlemmene av fosterfamilien, så vel fosterbarna, fosterforeldrenes egne barn og fosterforeldrene selv. Foreningens anliggende er å løfte frem forhold slik at fosterbarnet ivaretas best mulig. Best mulig omsorg for fosterbarnet tilsier også at fosterhjemmets øvrige medlemmer ivaretas på en forsvarlig måte. Derved tilrettelegges for plasseringer som ivaretar fosterbarnet og slik at plasseringen varer etter planen.

Foreningens høringsuttalelse må leses og ses i sammenheng med foreningens nylig avgitte høringsuttalelse til NOU 2018: 18 trygge rammer for fosterhjem, hvor fokuset var rammevilkår for fosterhjem, se vedlegg hvor høringsuttalelsen er vedlagt- vedlegg 1. Den rettslige reguleringen av fosterhjem var ikke en del av fosterhjemsutvalgets mandat. Stortinget har bedt om at det foretas en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsområdet. **Norsk Fosterhjemsforening ber med dette om en helhetlig gjennomgang av det juridiske regelverket på fosterhjemsområdet.** Det er mye ugjørt på fosterhjemsområdet.

Fosterhjem er det mest anvendte tiltaket i barnevernet når barnet ikke kan bo i foreldrehjemmet. Psykolog og nestor på fosterhjemsområdet Vigdis Bunkholdt har skrevet et vedlegg til vårt høringsinnspill. se vedlegg 2. Bunkholdt er medlem av Norsk Fosterhjemsforenings faglige råd.

Bunkholdt påpeker at fosterhjemsarbeid antagelig er det mest kompliserte arbeidsområdet i barnevernet, og beslutningene som tas påvirker de involverte parter på helt grunnleggende måter. Så betydningsfulle beslutninger må forankres i lovverk og i kunnskaper om hva partene trenger for å gjøre tiltakene til beste for partene – først og fremst barnet. Bunkholdt påpeker at lovutkastet ivaretar den lovmessige forankring, men forankring i psykologien og sosiologien er fraværende. Vi viser til vedlegget i sin helhet.

2. Hovedpunkter i lovforslaget i forhold til fosterhjem

Av hensyn til at dette høringsinnspillet skal leses av våre medlemmer, gjengir vi hovedinnholdet i forslaget av betydning for fosterhjemmene. Departementets utkast til lovtekst vedlegges-vedlegg 3.

- Utkastet legger opp til et eget kapittel om fosterhjem i kapittel 9 og at innholdet i flere av bestemmelsene i dagens fosterhjemsforskrift tas inn i kapittel 9.
Utkastet innebærer ingen forbedring av rettstilstanden for fosterbarn eller fosterhjem, men formulerer enkelte prinsipper som er å anse som gjeldende rett. Ny regel er at man formulerer barns rett til forsvarlig omsorg i fosterhjemmet i en egen paragraf. Man formulerer at fosterforeldre kan gis klageadgang på vedtak om flytting fra fosterhjemmet. Forslaget innebærer imidlertid ingen styrking av fosterforeldres rett til å klage, men tas inn av informasjonshensyn.
Det foreslå en forskriftsfestet plikt for fosterforeldre til å gjennomføre generell veiledning. Departementet foreslår ingen endring i dagens tilsynsordning med barn i fosterhjem. Departementet viser til Fosterhjemsutvalgets rapport hvor man fortsatt er i høringsrunden på denne når høringsnotatet på ny barnevernlov sendes ut.
- Barnets beste skal lovfestes som overordnet prinsipp i barnevernloven og være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Dette gjelder og saksbehandlingen.
- For å legge til rette for at barnet skal kunne forklare seg mest mulig fritt til barnevernstjenesten foreslås å lovfeste unntak fra partenes rett til dokumentinnsyn.
- Forslaget skal bidra til å styrke rettssikkerhet til barn og foreldre i barnevernssaker gjennom tidlig innsats og en mer tilgjengelig lov.
- Barn og søsken som barnet har etablert familieliv med, får rett til samvær og kontakt med hverandre etter en omsorgsovertagelse. Søsken gis partsrettigheter fra 15 år. Det foreslås at søskens rett til partsinnsyn begrenses. Det innføres en innstramming i vilkår for å ta opp en samværs sak ved at det settes en 2 års grense for adgang til å anlegge ny sak om samvær for foreldre, barn og andre private parter.
- Ettervernperioden utvides og kan gjelde frem til ungdommen er 25 år.

3. Hovedpunkter i vårt høringsinnspill:

- Vi viser til våre innspill til NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem som må ses i sammenheng med dette innspillet.
- Det er behov for en egen lov om fosterhjem, eventuelt en vesentlig utbygging av kapittel 9 om fosterhjem i lovutkastet. Den rettslige regulering av fosterhjem må undergis en helhetlig gjennomgang slik at det ivaretar barnets beste. Fosterbarns omsorg hviler på et usikkert fundament som en oppsigelig kontrakt der vilkårene kan endres ensidig ut ifra barnevernstjenestens ønske uten rettslig sikring av overprøving fra noen instans.
- Barnet har i mange tilfeller en slik tilknytning til fosterhjemmet at det har krav på en lov forankret vern av sitt familieliv i fosterhjemmet. Dette bør ivaretas i loven.
- Alle flyttinger fra fosterhjemmet må opp i fylkesnemnd dersom fosterforeldre er uenig i flytting. Fosterforeldre må få lovregulerte partsrettigheter i saker som gjelder flytting fra fosterhjemmet.
Barnet må som hovedregel ikke flyttes før saken er avgjort.
- Akutt flytting fra fosterhjem må lovreguleres og kan ikke skje med mindre det foreligger fare for liv og helse.
- Alle barn må ha krav på utredning før de plasseres i et tiltak, herunder i fosterhjem. Dette for å ivareta at barnet mottar riktige tiltak.
- Fosterhjemmenes rettigheter må bygges ut der det foreligger en varig omsorgsplassering slik at fosterhjemmet kan fylle rollen som barnets erstatningsfamilie. Fosterforeldre må ha adgang til å ivareta fosterbarnets rettigheter og kunne påklage offentlige vedtak som ikke ivaretar fosterbarnets interesser.
- I tilfeller hvor det anses å foreligge en varig plassering, må dette formaliseres og tydeliggjøres. Barnevernstjenestens plikt til dette bør fremkomme av barnevernloven.
- Fosterforeldre må få lovfestet uttalerett ved fastsetting av samvær.
- Utforming av kriteriet for å adoptere fosterbarn må gjøres mindre strengt, og ikke strengere enn de krav som er helt nødvendig for å overholde Norges konvensjonsforpliktelser.
- Ettervern må gjøres til en rettighet som fosterungdommen aktivt må skrive seg ut fra, og hvor innholdet er konkretisert og rettighetsfestet. For ungdom i fosterhjem må de ha krav på å beholde hjemmet slik andre ungdommer har. Det er positivt at ettervernperioden foreslås forlenget til 25 år. Av loven bør fremgå at ettervern bør planlegges og tilrettelegges for ved plassering av barnet, og at man senest to år før 18 års alder skal legge plan for dette. Fosterhjemmet må fortsette sitt kontraktsforhold med kommunen i etterverns fasen og motta økonomisk støtte som gjør at hjemmet kan fortsette sin støtte av fosterbarnet.

- Barnet må få en lovhjemlet rett til å bli gjort kjent med sin livshistorie og det må lages en livsbok som følger barnet i oppveksten.
- Fosterfamilien og fosterbarnet må få en lovhjemlet rett på korrekt, og konkret informasjon.
- Begrensning i adgang til partsinnsyn: Loven må ivareta en begrensning i adgang til partsinnsyn i fosterforeldres fortrolige samtaler med barnevernstjenesten. Når fosterbarnet blir eldre får det tilgang til sin saksmappe. Dette er viktig for å ivareta beskyttelse av relasjonen mellom fosterungdom og fosterforeldre, slik at barnet ikke leser fortrolig informasjon tatt ut av sin sammenheng.
- Det må innføres et fosterhjemsombud som kan ta opp forhold på fosterhjemsområdet med myndighetene.

4. Behov for en egen lov om fosterhjem

Foreningen anser behov for en egen lov om fosterhjem. Det er i fosterhjem de aller fleste barn bor, som flyttes ut av foreldrehjemmet. De fleste plasserte barn bor der hele eller store deler av oppveksten. **Det er således i fosterhjem store deler av barnevernsarbeidet skjer.** Det skulle man ikke tro ved å lese gjeldende lov eller utkast til ny lov. Det er positivt med et eget kapittel om fosterhjem i lovutkastet, men mangler tilstrekkelig innhold. Barns rettigheter i fosterhjem er ikke særlig regulert, og de særskilte utfordringer fosterhjem står i for ivaretagelse av barnet er ikke ivaretatt.

5. Fosterhjemsplasseringer er av meget forskjellig karakter – bør ikke rettigheter stå i forhold til det?

Fosterhjemsplasseringer er ofte meget forskjellig karakter. Felles er at fosterforeldrene ikke utstyres med rettigheter til å ivareta omsorgen i tilstrekkelig grad til fosterbarnets beste. Særlig ved langvarige plasseringer er det behov for at fosterforeldrene kan stå opp for barnet og ivareta fosterbarnets interesser som om det var deres eget barn.

Fosterhjem er meget ulike, hvilket også gjør at behov kan være ulike, vi viser til følgende:

Frivillig eller tvungen plassering

Barn bor i fosterhjem enten som en frivillig plassering, hvor fosterhjemmet utfører omsorgen på vegne av barnets foreldre, eller som en tvungen plassering, hvor omsorgen utøves på vegne av barnevernstjenesten.

Midlertidig eller varig plassering?

En plassering i fosterhjem er som den store hovedregel midlertidig. Barnet skal tilbakeføres foreldrene når disse anses å kunne ivareta omsorgen. Fosterhjemmets oppgave vil være å gi barnet best mulig omsorg i denne perioden og samarbeide med foreldrehjemmet og barnevernstjenesten for å ivareta dette formålet. Mange fosterhjemsplasseringer blir imidlertid av forskjellige grunner langvarige, og det legges opp til varige omsorgsplasseringer. Barnet kan ha utviklet slik tilknytning i fosterhjemmet at en tilbakeføring til foreldrene kan skape alvorlige problemer for barnet. En god del barn flyttes i fosterhjem fra de er veldig små, og har aldri opparbeidet noen relasjon/ tilknytning til sine biologiske foreldre. I en rekke av plasseringene vil det bli slik at barnet kan oppleve fosterforeldrene som sine psykologiske foreldre, og fosterfamilien blir deres erstatningsfamilie.

Vanlig samvær, samvær under tilsyn eller sperret adresse

Gjennomføring av samvær spiller en viktig rolle for fosterbarnet. En god del barn har samvær under tilsyn mens de bor i fosterhjem – enkelte barn bor i fosterhjem på sperret adresse. Disse forhold avstedkommer en del særskilte spørsmål.

Barn fra minoritetskulturer, ulike religioner, flyktningsstatus, barn med særskilte funksjonsnedsettelse

Fosterbarn har ulike behov, en del kan komme fra ulike kulturer, enkelte kan være flyktninger, noen kan mangle grunnleggende kunnskap om lesing og skriving og ha store utfordringer i skolesystemet, en del barn har store funksjonsnedsettelse.

6. Rettighetsaspektet for fosterbarn er ikke ivaretatt i utkast til ny lov

Grunnlov og menneskerettighetskonvensjoner verner retten til et familieliv.

Forholdet mellom fosterforeldre og fosterbarn kan utgjøre familieliv som er vernet iht internasjonale menneskerettigheter. For en del av fosterbarna er det i fosterhjemmet de har sin tilhørighet. **Vi ber om en regulering av fosterbarnets rettigheter som fosterbarn og beskyttelse av barnets rett til familielivet i fosterfamilien.**

Det betyr blant annet at:

- Saker om flytting av fosterbarn ut av fosterhjem til andre plasseringer må behandles av fylkesnemnd. Fosterforeldre må gis partsrettigheter i slike saker. Derved kommer de tidlig inn og kan bidra til sakens opplysning og et riktig resultat. Fosterbarn må alltid høres før vedtak treffes.
- Akuttflytting fra fosterhjemmet må lovreguleres tilsvarende som flytting av barnet ut av foreldrehjemmet. Det må oppstilles skranker for adgang til dette, og kan bare skje der det er nødvendig i forhold til liv og helse.
- Fosterforeldre har klageadgang på vegne av fosterbarnet og kan ivareta dets interesse på linje med det man kan for egne barn i avgjørelser som gjelder fosterbarnet.

Se vedlegg – uttalelse fra Sivilombudsmannen 24.11.2016. Oppholdskommunen avviste her å behandle klage fra en fostermor (som også var oppnevnt verge) for et barn med alvorlige funksjonshemminger som søkte om fortsatt helgeavlastning på et særskilt sted som var bra for barnet. Kommunen fastsatte at avlastning i stedet skulle skje i en kommunal avlastningsbolig. Fylkesmannen stadfestet avvisningen og viste til at når omsorgen for et barn er overtatt av barnevernet, er det barnevernet som alene har myndighet til å avgjøre om det skal søkes om slike tjenester og om vedtak skal påklages. **Omsorgskommunen ønsket ikke å klage over vedtak om avlastning.** Sak ble forelagt sivilombudsmannen som stilte spørsmål ved om ikke fostermor her måtte sies å ha rettslig klageinteresse og at det bør vurderes ut ifra hensyn til barnets beste at avgjørelsen overprøves. Sett i lys av fostermorens særlige kjennskap til fostersønnen må det stilles spørsmål om det bør vurderes om det er et grunnleggende hensyn til hans beste at det gis anledning til en overprøving av vedtaket om avlastning. Fylkesmannen endret dermed sin avgjørelse.

Barnevernloven gjøres til en rettighetslov for barnet, men hvem skal sikre at barnet faktisk får sine rettigheter ivaretatt, når fosterforeldrene, som er betrodd å ha den daglige omsorgen for barnet, ikke også skal ha adgang til å klage på avgjørelser som er uheldige for barnet? Er det barnets foreldre, som er fratatt omsorgen, som lovgiver forutsetter skal ivareta barnets rettssikkerhet?

Eller er det barnet selv som har ansvar for å ivareta dette, fra 15 års alder når det har partsrettigheter iht barnevernsloven? Hvem skal ivareta rettigheter til barn med funksjonsnedsettelse eller yngre barn?

Barnevern er en del av velferdsretten som forvaltes ute i kommunene. Stadig hardere krav til økonomiske prioriteringer i kommuneøkonomien vil kunne innebære fare for at fosterbarn ikke ivaretas i tilstrekkelig grad. Ivaretagelse av prinsippet om barnets beste kan settes under press når de som skal ivareta dette også har kommunebudsjett å forholde seg til og tuffe økonomiske prioriteringer. Det er derfor viktig med lovregulering av rettigheter og at fosterbarn opplever en reell rett til overprøving av vedtak som gjelder deres sak og at fosterforeldre kan stå på for dem. Hvem skal ellers ivareta fosterbarns sak om ikke de som er satt til å ivareta den daglige omsorgen for dem har adgang til å klage på vedtak?

Dagens regulering av fosterhjem er ikke forenelig med barnets beste

Utkastet til ny lov opprettholder dagens regulering: Fosterhjem er som i dag dels foreslått regulert i formell lov, dels i forskrift og dels i fosterhjemsavtalen – en privatrettslig oppsigelig avtale. Det er et spørsmål om det er en regulering som ivaretar hensynet til barnets beste med en oppsigelig kontrakt som hovedbasis for forholdet mellom fosterforeldre og barnevernstjenesten. Dette er en privatrettslig kontrakt hvor barnevernstjenesten ensidig kan endre og forrykke forutsetningene og prinsippene avtalt ved inngåelse av fosterhjemsforholdet, og fosterforeldre ikke har så mye de skal ha sagt. De kan kun si opp avtalen, med konsekvens at barnet på ny må flytte. Det er ingen retningslinjer som angir hvorledes barnevernstjenesten skal forvalte og utøve det å være en offentlig kontraktsmotpart hvor hensyn til å ivareta barnets beste må være et overordnet hensyn. **Norsk Fosterhjemsforening ber om at det etableres i loven en offentlig klageinstans som kan ivareta rettssikkerhet og som kan fatte bindende avgjørelser på basis av et juridisk regelverk.**

Endringer i fosterhjemsavtalen nødvendig:

En rekke forhold må endres i fosterhjemsavtalen som følge av utkast til ny barnevernlov. Stortinget forutsatte også i eget vedtak etter Fosterhjemsmeldingen (Meld. St. 17 2015-2016) at regjeringen skulle ha gjennomgang av fosterhjemsavtalen Det heter i Stortingets vedtak:

«Stortinget ber regjeringen om en full gjennomgang av fosterhjemskontraktene og komme med en løsning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og mer formell tilknytning til barnet i fosterhjemmet. «

Fosterhjemsutvalget har i liten grad gått inn i dette. Foreningen har spilt inn en rekke endringer til Fosterhjemsutvalget, se vedlegg 4 – brev fra Norsk Fosterhjemsforening til Fosterhjemsutvalget 7/11-18. Dersom man fortsatt satser på at kontrakt skal være basis for barnets omsorg, ber Norsk Fosterhjemsforening om å bli inkludert i videre arbeidet med disse endringene, slik at man ivaretar brukerperspektivet og får løst en rekke problemstillinger.

7. Gjennomgang av viktige paragrafer i lovutkastet iht kapittelinnvidlingen i lovutkastet

Det fremgår av høringsnotatet at et viktig mål med ny lov er å styrke barneperspektivet og gjøre regelverket mer tilgjengelig, samt ivareta forpliktelser iht grunnlov og menneskerettigheter.

Kapittel 1 Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser

§ 1-3 Barnets beste

Departementet foreslår følgende ordlyd:

«Barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører et barn. Hensynet til barnets beste skal være avgjørende når det vurderes om barnevernstiltak skal iverksettes, og hvilke tiltak som skal velges. Hva som er til barnets beste, må avgjøres etter en konkret vurdering av det enkelte barns behov.»

I «grunnleggende hensyn» legges ifølge notatet, at barnets beste er et overordnet hensyn og ikke skal vurderes på lik linje med alle andre hensyn i saken.

Departementet anser det ikke ønskelig å lovfeste de faglige prinsippene som er momenter for barnets beste vurdering. Departementet mener konkretisering av nærmere innhold i barnets beste vurdering bør tydeliggjøres i retningslinjer og faglige anbefalinger.

Lovutvalget foreslo at barn bør vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse, og *helst i egen familie*. Departementet har ikke videreført forslaget, og ber i notatet om høringsinstansenes syn på spørsmålet om retten til familieliv eller det biologiske prinsipp bør presiseres i loven. Departementet viser til at flere høringsinstanser mener at lovutvalgets forslag innebærer en styrking av det biologiske prinsipp på bekostning av barns behov for tilknytnings og relasjonskvalitet.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening påpeker at rett til familieliv *ikke* er det samme som det biologiske prinsipp. Da lovutvalget foreslo at barn «helst skal vokse opp i egen familie» så ble det understreket at «egen familie» ikke trenger å være den biologiske familie. (utvalget s 247). Det kan være fosterfamilien eller andre personer, og sentralt er at barnet skal ha rett til å vokse opp i en hjem som kan fungere som dets familie. Foreningen er enig med departementet i at en lovfesting av prinsippet kan skape uklarheter i praksis som kan virke uheldig. Forslaget slik det nå lyder støttes.

§ 1-8 Barnevernets plikt til å samarbeide med familie og nettverk

Det fremgår av utkastet § 1-8 at barnevernet skal så langt som mulig samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt. Barneverntjenesten skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres dersom det er hensiktsmessig.

Forslag: Foreningen støtter forslaget, og påpeker at lovutkastet i kapittel 9 må suppleres med en tilsvarende plikt til **samarbeide med fosterbarnet og fosterforeldrene og deres egne barn.**

Foreningen får tilbakemelding fra fosterforeldre som opplever at samarbeidsproblemer med barnevernet, og at de kan oppleve ikke å bli behandlet med respekt og som samarbeidspartnere.

Norsk Fosterhjemsforening viser til Brobyggingsprosjektet hvor det legges vekt på samarbeid mellom barnevernet fosterforeldre og foreldre. Dette er et prosjekt som det offentlige bevilger midler til å utvikle. På sikt anser vi at denne metoden er viktig å implementere slik at alle voksne rundt barnet hjelpes til å samarbeide til barnets beste.

1-9 Barns kulturelle språklige og religiøse bakgrunn

Foreningen anser det positivt at det fremheves plikt for barnevernstjenesten til i sitt arbeid å ta hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn

Kapittel 3 Hjelpetiltak

Ettervern: Forslaget lyder slik:

«§ 3-6 hjelpetiltak til ungdom over 18 år

Tiltak som er iverksatt før en ungdom har fylt 18 år, skal videreføres eller erstattes av andre tiltak når ungdommen samtykker og har særlig behov for hjelp fra barnevernstjenesten til en god overgang til voksenlivet. Tiltak kan iverksettes selv om ungdommen har vært uten tiltak en periode.

I god tid før ungdommen fyller 18 år, skal barneverntjenesten ta kontakt med ungdommen for å vurdere om tiltak skal videreføres eller erstattes av andre tiltak.

Avgjørelser om at tiltak skal videreføres, erstattes eller opphøre, er enkeltvedtak. «

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening stiller spørsmål ved om kriteriet om å «ha særlig behov for hjelp» er nødvendig vilkår for en sårbar gruppe ungdommer det her er tale om. Her bør man ikke være restriktiv!

Foreningen anser det særdeles viktig at departementet går inn for å forlenge ettervern til 25 år. Det har foreningen lenge jobbet for.

Foreningen kan ikke nok understreke betydningen av at man lengst mulig følger opp ungdom som staten har tatt ansvar for. Dette kan være helt avgjørende for ungdommens mulighet i livet videre. Det er viktig presisering at tiltak kan iverksettes selv om ungdommen har vært uten tiltak en periode. Ettervern er siste mulighet for å gi fosterungdommen stabil grunn under føttene slik at ungdommen kan få en god overgang til voksenlivet.

Innspill : Ettervern må gjøres til en rettighet som fosterungdommen aktivt må skrive seg ut fra, og hvor innholdet er rettighetsfestet. I dag er det ungdommen som må ta belastningen med å klage om barnevernstjenesten ikke gir tiltak ungdommen opplever å trenge.

For ungdom i fosterhjem må de ha rettighetsfestet krav på å beholde fosterhjemmet i etterverns fasen, slik andre ungdommer har en rett til å bo i eget foreldrehjem. Ungdom har behov for å høre til, også i etterverns fasen. I relasjon til barn som har bodd i fosterhjem i stedet for i

foreldrehjemmet, vil overgang til å bli 18 år markere et skille som barn som bor hos egne familier ikke utsettes for. Mange går da på videregående utdanning og er i en sårbar fase. Ettervern er frivillig, men ungdom opplever det slitsomt å bli spurt hvert år om de fortsatt vil ha ettervern.

Mange ønsker selv å si fra den dagen de ikke lenger ønsker det.

En del ungdommer kan også være yngre enn det biologisk alder tilsier og mer sårbart.

Det bør fremgå av loven at ettervern skal planlegges og tilrettelegges for ved plassering av barnet, og at man senest to år før 18 års alder skal legge plan for dette.

Ettervern må gis et konkret rettighetsfestet innhold. Innholdet i dagens ettervern er alt for diffust og for mye opp til barnevernets skjønn å avgjøre. I dag loses mange ungdommer over til NAV og ungdommen får evt et tilbud om hybel som botiltak. Mange ungdommer får kun et tilbud om råd og veiledning som ettervernstiltak. Barnevernstjenesten må ta fosterforeldrene mer med i planlegging og oppfølging i samarbeid med ungdommen. De kan ikke bare gjøre avtaler med ungdommen om ettervern. For eksempel kan barnevernet i dag bestemme uten dialog med fosterhjemmet at 18 åringer skal bo på hybel i fosterhjemmet. Barnevernet bør ikke legge opp til at fosterungdommen skal betale for seg i fosterhjemmet. Det må være dialog i forkant om man ønsker status som fosterbarn eller hybelboer. De bør behandles som annen ungdom som ikke må bli hybelboer i eget hjem.

Mange ungdommer kan mangle grunnleggende ferdigheter, ferdighetstrening bør være en del av innholdet i ettervernet. Det å vaske klær, ordne opp i regninger, vite hvor man henvender seg. Økonomiveiledning må inn i planen og hvem som skal gjøre det.

Ved skolegang utenbys med hybelbehov, trenger fosterbarnet fortsatt et fosterhjem å reise hjem til. Her har flere fosterbarn fått problemer. Det kan synes som barnevernet flere steder gambler på fosterhjemmets frivillighet. Mange ungdommer som har flyttet ut av fosterhjemmet har behov for å komme hjem til fosterhjemmet i ferier og høytider, og å bo i fosterhjemmet i lengre perioder av gangen, slik andre ungdommer gjør i relasjon til sitt foreldrehjem. Dette kan innebære store kostnader for fosterforeldre. Her bør det utarbeides regler som ivaretar et rettighetsbasert regelverk. Det bør ikke være opp til den enkelte kommunes budsjett og hvilken barnevernskonsulent som har saken, i hvilken grad de vil tilgodese fosterungdommens behov.

For fosterbarn i statlige familiehjem, må man særskilt ivareta at disse får ettervern når det er kommunen som skal videreføre ettervernet og Bufetat sitt ansvar slutter ved 20 år.

kap. 5 Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon

§ 5-4 Ansvar for barnet etter vedtak om omsorgsovertakelse

Departementet fastsetter her nærmere innholdet i omsorgsansvaret. Bestemmelsen er ny, men er ment å videreføre gjeldende rett. Bestemmelsen presiserer hva som hører til barnevernstjenestens omsorgsansvar og hva som ligger til foreldrenes begrensede foreldreansvar etter en omsorgsovertagelse. Det fremgår at fosterforeldrene skal utøve omsorgen

innenfor de rammer barnevernstjenesten fastsetter. Barnevernstjenesten kan bestemme at fosterforeldrene også skal avgjøre andre spørsmål enn de som gjelder den daglige omsorgen. Dette tilsvarer dagens § 4-18 første ledd.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening anser at fosterforeldre automatisk må få fullmakter til å ivareta fosterbarnets behov uten å måtte ha bistand fra barnevernstjenesten. I dag kan fosterforeldre ha problemer med å hente ut resept for fosterbarnet på apotek. Det kan være problematisk å hente ut helsedata om fosterbarnet, det er det barnets foreldre i kraft av foreldreansvaret som har tilgang til. Foreningen anser at ved langvarige plasseringer så må fosterforeldre ha videst mulig fullmakter. Når det gjelder barn på sperret adresse er det problematisk at foreldre fortsatt har tilgang til barnets helseopplysninger i kraft av foreldreansvaret. I forhold til lånekassen får også fosterbarnet problemer som av foreldreansvaret. **Dette må reguleres og løses i lov.**

Det bør avklares når plasseringen er å anse som varig, slik at det skapes en forutsigbarhet i plasseringen. Når tenker man seg tilbakeføring og når tenker man en varig omsorgsplassering? Dette bør omtales i loven. Det er viktig at det skapes en forutsigbarhet i plasseringen og at midlertidigheten og uforutsigbarheten rundt plasseringen fjernes, der det er grunnlag for det.

5-5- Barnevernstjenestens adgang til å flytte et barn etter vedtak om omsorgsovertagelse

Departementet uttaler at dette er en videreføring av dagens § 4-17. Departementet skriver i kommentar til bestemmelsen at barnevernstjenesten må arbeide for å unngå at barnet må flytte etter en omsorgsovertagelse.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening ber om at det uttrykkelig lovreguleres at barnevernstjenesten skal arbeide forebyggende for å unngå at barnet må flytte etter en omsorgsovertagelse. I en rekke tilfeller av ikke planlagte flyttinger kan det se ut som flytting skjer fordi hjemmet ikke har fått god nok oppfølging.

Departementet viser i kommentar til lovteksten at det er strenge kriterier for når det er adgang til å flytte et barn etter en omsorgsovertagelse, og at når flytting er nødvendig eller til barnets beste bør den være godt planlagt og gjennomført.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening peker på at kriteriene for adgang til flytting ikke er tydelige og ikke fremstår som strenge. Foreningen får inn på vår rådgivningstelefon mange eksempler som viser at barnevernstjenestens beslutninger om flyttinger kan komme meget overraskende på så vel fosterforeldre og fosterbarn. Barnet kan flyttes på dagen uten at hensyn liv og helse tilsier det. Det kan skje på basis av anklager mot fosterhjemmet som er ubegrunnet. Flyttinger det ikke er grunnlag for kan forvolde skade på så vel fosterbarn som fosterfamilien for øvrig, og må i mange tilfeller anses som rettighetsbrudd. Skal man endre på slike tilfeller må prinsippene nedfelles i lovteksten og i retningslinjer. I dag mangler dette. Det som også kan skje, er at barnet klager på fosterhjemmet for å få frihet til å flytte, og at dette ofte ikke er noe annet enn et vanlig ungdomsopprør. Hvis enhver ungdom kunne gått til en «overforelder» (som barnevernstjenesten jo er) å klage på foreldrene sine, på for strenge grenser osv. så var det sikkert mange vanlige ungdommer som også hadde flyttet. Det

hender også at fosterbarnet gjør dette for å få flytte tilbake til foreldrehjemmet som de har et rosenrødt bilde av. Barnevernet flytter da barnet og det kan skje helt uten å snakke med fosterforeldrene.

Det bør angis hvilke hensyn barnevernstjenesten kan anse som lovlige grunner for å flytte et fosterbarn ut av fosterhjemmet. I dag er ikke dette nærmere konkretisert. Fosterforeldre kan oppleve en stor grad av usikkerhet som følge av dette. Det foreligger heller ingen krav til skriftlig varsel som ledd i prosedyre før et vedtak treffes. Vi er kjent med flere tilfeller hvor fosterbarnet ikke høres før flytting skjer.

Vi viser til psykolog Bunkholdt sin uttalelse i vedlegget, hvor hun skriver at det er viktig å være klar over at utilsiktede flyttinger også er en svært stor belastning for fosterforeldre. Det kan føre til tvil om egen omsorgsevne, og er en av de viktigste årsakene til at fosterforeldre ikke ønsker å ta på seg nye plasseringer.

Vi peker på at en fosterhjemsplassing involverer fosterforeldres egne barn i stor grad, og de kan oppleve en veldig stor belastning ved at fosterbarnet bare flyttes ut.

Forslag: Flytting fra et fosterhjem til et annet tiltak bør undergis samme grundige utredning og behandling i nemnd som når man flytter barnet ut av foreldrehjemmet. Fosterforeldre må få partsrettigheter. Barnet må ikke flyttes før vedtak i nemnda skjer. Flytting på dagen kan kun skje når hensynet til barnet sikkerhet og helse tilsier det.

Når fosterforeldre ikke har partsrettigheter, og klageadgangen for øvrig er uklar, vil ikke barnevernstjenestens vedtak undergis overprøving. Barnet mangler rettsikkerhet, og det gjør også fosterfamilien.

Det er særdeles viktig at klagesak på vedtak om flytting av barnet avgjøres raskt og undergis betryggende behandling

I gjeldende lov § 4-1 fremgår at det skal legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen. Så vidt vi forstår viderefører ikke departementet denne bestemmelsen i relasjon til utkastet §5-5, men ivaretar prinsippet i relasjon til andre tiltak. Foreningen ber om at prinsippet i 4-1 videreføres i ny barnevernlov da det er et særdeles viktig hensyn ved anvendelse av utkastets § 5-5.

5-7 oppheving av vedtak om omsorgsovertagelse

I tilknytning til tilbakeføring av fosterbarnet ser Norsk Fosterhjemsforening behov for regler om tilsyn og veiledning av foreldre etter tilbakeføring for å sikre barnets beste etter tilbakeføring til foreldrehjemmet.

Barnet kan også ha behov for å holde kontakt med tidligere fosterhjem. Det er viktig å ivareta barnets relasjoner og nettverk.

Forslag: Regler om tilsyn og veiledning til foreldre etter tilbakeføring:

Foreningen anser det bør innføres en regel som sikrer barnet ved tilbakeføring i foreldrehjemmet i form av tilsyn og veiledning til foreldrene de første ett til to årene. Barnets mulighet for kontinuitet og kontakt med fosterfamilie bør det tilrettelegges for også etter en tilbakeføring.

Forslag: regler mht oppfølging av fosterfamilien

Foreningen foreslår at fosterfamilier som mister fosterbarnet ved flytting eller tilbakeføring må få rett på oppfølging fra barnevernstjenesten. Mange fosterfamilier kan oppleve en stor sorg når fosterbarnet flyttes, og lik barnets foreldre, kan familien trenge hjelp til å bearbeide dette.

5-10 vedtak om adopsjon

Departementet viser til at dette er en videreføring av gjeldende rett, slik det fremgår av rettspraksis. Det uttrykkes at det må foreligge *særlig tungtveiende grunner* som tilsier at adopsjon vil være til barnets beste.

Innspill: Norsk Foreningen viser til forskning hvor det fremgår at det går bedre med fosterbarn som adopteres enn fosterbarn som bor i langvarige plasseringer og som ikke må leve i en midlertidighet ved langvarige fosterhjems plasseringer. Foreningen advarer mot å oppstille strengere krav enn det Norge er forpliktet til iht internasjonale konvensjoner. Det er opp til lovgiver å fastsette innholdet av reglene om adopsjon innen det handlingsrommet som konvensjonene gir. På denne bakgrunn mener Norsk Fosterhjemsforening at lovteksten i større grad må åpne opp for adopsjon.

Innspill: Det bør innføres en ordning hvor fosterforeldre som adopterer fosterbarn fortsatt får rett til økonomisk bistand, råd og veiledning.

Kapittel 7 Samvær og kontakt etter omsorgsovertagelse

Norsk Fosterhjemsforening peker på at det bør utarbeides retningslinjer for gjennomføring av samvær. Vi viser til vedlegget skrevet av psykolog Vigdis Bunkholdt som påpeker at samværsordninger er et av de vanskeligste temaene i fosterhjemsarbeid og svært krevende for alle parter, hvor hun belyser flere forhold av betydning for vurderingene knyttet til beslutning om samvær. Bunkholdt skriver blant annet: «Hvis samvær skal fungere, er det en forutsetning at foreldrene klarer å gi barnet sitt utviklingsstøtte under samværene. Ett eksempel på det, er at foreldrene ser barnets behov for også å ha en relasjon til sine fosterforeldre, og ikke innleder en kamp om hvem som er barnets «egentlige» foreldre. Støtte og hjelp til foreldrene i denne vanskelige situasjonen burde være selvsagt. Det gjelder også fosterforeldrene, som skal håndtere barnets reaksjoner på samværene, både før og etter samværene har funnet sted.»

§ 7-1 Rett til samvær og kontakt

Det foreslås ingen endring i barn og foreldres rett til samvær med hverandre.

Det foreslås en ny bestemmelse hvor søsken som barnet har hatt et etablert familieliv med gis en rett til samvær. Begrepet søsken omfatter hel- halv – og stesøsken. Det fremgår at hvorvidt

søsknene har hatt et etablert familieliv må vurderes konkret, ut ifra om de har bodd sammen, hvor lenge de har bodd sammen, og om de har en nær tilknytning til hverandre.

Innspill: Foreningen støtter forslaget.

§ 7-2 Fylkesnemndas vedtak om samvær

Det fremgår blant annet at fylkesnemndas kompetanse utvides ettersom retten til samvær utvides til å omfatte søsken som har et etablert familieliv. Det er en ny presisering i lovteksten om at Fylkesnemnda skal fastsette et minimumssamvær, og departementet påpeker i sin kommentar til bestemmelsen at barnevernstjenesten kan utvide samværet slik at man kan ha mer samvær og med flere personer.

Fylkesnemndas vedtak om samvær skal baseres på en konkret vurdering av det enkelte barns behov. Det fremgår at det ikke skal utmåles samvær etter en konkret standard.

Innspill: Foreningen støtter forslaget. Det bør være en prøveperiode for å se hvordan samvær forløper før endelig samvær fastsettes slik at samspill mellom barn og foreldre under samværene kan vurderes.

Foreldrene bør ha lovregulert krav på hjelp og støtte slik at samvær kan gjennomføres på en måte som er utviklingsstøttende for barnet.

§ 7-2 6. ledd

Det fastsettes en 2 års frist for rett til å anlegge ny samværssak for private parter i stedet for dagens frist som er 12 måneder.

De private parter kan likevel kreve at fylkesnemnda behandler spørsmålet på et tidligere tidspunkt dersom det foreligger opplysninger om vesentlige endringer i barnets eller partenes situasjon som kan ha betydning for samværsspørsmålet.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening støtter forslaget

§ 7-3 Barnevernstjenestens plan for gjennomføring av samvær og kontakt

Utkastet lyder:

«Når nemnda har truffet vedtak om samvær skal barnevernstjenesten ut fra en konkret vurdering av barnets behov utarbeide en plan for gjennomføring av barnets samvær og kontakt med foreldre, søsken og andre som har fått rett til samvær.

Barnevernstjenesten kan legge til rette for mer samvær enn det som fylkesnemnda har fastsatt, hvis det ikke er i strid med fylkesnemndas vedtak.

Planen skal også omfatte samvær og kontakt med andre personer som barnet har nær tilknytning til, hvis ikke annet er bestemt. Barnevernstjenesten skal jevnlig vurdere om det er behov for å endre planen.

Planen er ikke et enkeltvedtak som kan påklages. «

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening foreslår at fosterforeldre må ha en lovregulert uttalerett i forhold til samvær både ved fastsetting i fylkesnemnd og i forhold til barnevernstjenestens plan. Fosterforeldre lever tett på barnet og er viktig i spørsmål som har med samværsfastsettelse å gjøre.

Av fosterhjemsavtalen fremgår regulering av forhold som foreningen anser bør komme inn i loven: i dag fremgår av pkt 4.4. 2 at barnevernstjenesten skal så snart som mulig og i samarbeid med fosterforeldrene, foreldrene og evt andre som skal ha samvær med barnet, opprette en skriftlig avtale om den praktiske gjennomføringen og tilretteleggingen av avtalen. Barn som har fylt 7 år og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal høres. Det fremgår at utvidelse av samværet eller andre vesentlige endringer skal ikke skje uten at det er drøftet med barnet og fosterforeldrene. Det fremgår at fosterforeldrene ikke kan være tilsynsansvarlig.

Meget omfattende samværsplaner vil jo også influere på fosterfamiliens liv, og de skal jo være de som istandbringer og gjør at samvær realiseres. **Det kan være fare for at fosterhjem som viktig brikke uteglemmes.**

Kap. 8 oppfølging av barn og foreldre

§ 8-9 Plan ved vedtak om hjelpetiltak til ungdom over 18 år

Barneverntjenesten skal utarbeide plan for tiltakene og oppfølgingen av ungdom som mottar hjelpetiltak etter fylte 18 år. Planen skal beskrive hva som er målet med hjelpetiltakene, innholdet i tiltakene, og hvor lenge tiltakene er ment å vare. Planen skal evalueres regelmessig, og den skal endres dersom ungdommens behov tilsier det.

Innspill: her må man få frem i loven at fosterforeldrene skal inkluderes og involveres dersom ungdommen har bodd i fosterhjem. Planen må lages i samarbeid med barnevernstjenesten, fosterungdommen og fosterforeldrene.

§ 8-10 Oppfølging etter vedtak om hjelpetiltak til ungdom over 18 år

Innspill: Man bør rettighetsfeste at fosterungdom har krav på et hjem slik andre barn har.

Kap. 9 Fosterhjem

Departementet mener at ny barnevernlov i større grad bør gjenspeile at fosterhjem er det mest brukte tiltaket ved å synliggjøre fosterhjem som tiltak og øke deres status.

Departementet vil gjøre dette ved å flytte innhold fra fosterhjemsforskriften inn i ny barnevernlov i utkastets kap. 9.

Forslagene vil ikke endre gjeldende rett, men vil kunne bidra til å tydeliggjøre fosterforeldrenes stilling. Ifølge departementet vil forslagene møte Norsk Fosterhjemsforenings innspill om at fosterforeldre må gis lov forankret krav på veiledning og oppfølging.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening påpeker at fosterhjem er det mest anvendte tiltak i barnevern for barn som ikke kan bo i foreldrehjemmet. Det er bra at man har laget et eget kapittel i loven for fosterhjem, men ikke tilstrekkelig. **Foreningen anser at det burde være en egen lov om fosterhjem.** Fosterhjem spiller en avgjørende rolle i barnevernet. Det er mange spørsmål som trenger forutsigbarhet og dermed lovregulering. I Finland har man en egen lov for løsning av enkelte fosterhjemsspørsmål, se kopi av loven vedlagt.

Fosterhjemskapitlet eller en egen fosterhjems-lov må utfylles med reelle rettigheter. Å flytte forskriftsbestemmelser over fra forskrift til formell lov gjør reguleringen noe mer oversiktlig, men forbedrer ikke rettsstillingen. Fortsatt er mange regler regulert i fosterhjemsavtalen, og disse bør tas inn i loven. Foreningen antar det legges opp til en utbygging etter som man får behandlet oppfølging av NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem. I den forbindelse bør det være en helhetlig gjennomgang av den rettslige regulering av fosterhjemsområdet. Det er mange problemstillinger som trenger å bli løst. Videre trengs det oppdatering av gamle retningslinjer mm.

Norsk Fosterhjemsforening viser til vårt høringsinnspill til NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem, en rekke forhold vi her har spilt inn bør inn i en lov om fosterhjem.

§ 9-2 Barns rettigheter under opphold i fosterhjem

Departementet går inn for ny bestemmelse om barnets rettigheter under opphold i fosterhjem. Det fastsettes bla at barnet skal få forsvarlig omsorg i fosterhjemmet og det skal behandles hensynsfullt og med respekt for sin integritet.

Departementet støtter utvalgets vurdering om ikke å foreslå en regulering av tvangsbruk i fosterhjem. Lovutvalget vurderte at barn i fosterhjem har samme beskyttelse som barn som vokser opp hos sine foreldre.

Innspill: fra Norsk Fosterhjemsforening: Foreningen støtter en regel som formulerer barns rettigheter i fosterhjemmet. Vi ber om **reelle** rettigheter for fosterhjem og fosterbarn. Fosterbarn er i dag mye dårligere ivaretatt enn vanlige barn ved at de selv og deres omsorgsgivere fosterforeldrene ikke har rettigheter som gjør at de kan ivareta fosterbarna ved uriktige og urimelige forvaltningsavgjørelser. De har også utrygge rammevilkår som ensidig kan endres fra barneverntjenestens side, og det eneste fosterforeldrene da kan gjøre tilbake er å si opp fosterhjemsavtalen. Grunnlaget for fosterhjems plasseringen er i dag ikke en regulering som gir fosterbarn trygghet for omsorgen. Fosterbarn har i dag fortsatt mindre mulighet til å få en oppvekst mest mulig lik andre barn.

Manglende regulering av tvangsbruk:

Norsk Fosterhjemsforening er bekymret for fravær av regulering av tvangsbruk i fosterhjemmet. Det bør i hvert fall lages retningslinjer som tar opp de problemstillinger som fosterforeldre og fosterbarn kan stå i. På institusjon er det jo utførlige grensedragninger i forhold til lovlig og ikke lovlig grensesetting i forhold til barna som bor der. De ansatte på institusjon kurses om behandling av barna og grensesetting. De samme barna kan ofte plasseres i fosterhjem som ikke har opplæring i dette eller regelverk å forholde seg til. Det å sette grenser for et barn som ikke er ditt eget og som er

plassert i hjemmet etter tvungen omsorgsovertagelse, kan ikke sidestilles med det å sette grenser for egne barn som alltid har bodd i eget hjem. Fosterforeldre kan oppleve anklager fra fosterbarnet for å ha utøvd vold mot fosterbarnet. Dette kan avstedkomme flytting på dagen fra barnevernets side, uten nærmere undersøkning eller at fosterforeldre får mulighet til å renske seg for uberettigede anklager.

Generell opplæring for fosterforeldre

Departementet vurderer at det bør innføres krav om at fosterforeldre skal ta imot generell opplæring før et barn flytter inn i fosterhjemmet.

Departementet viser til at det er økt behov for at alle fosterforeldre får grunnleggende opplæring om hva det vil si å være fosterforeldre. Målet med opplæringen er å forberede fosterforeldre best mulig på det å være fosterfamilie. Departementet peker blant annet på at stadig flere barn med store oppfølgingsbehov nå i større grad en tidligere må bo i ordinære kommunale fosterhjem som følge av vridning av tiltaksbruken.

Krav om opplæring vil kunne styrke fosterforeldrenes kompetanse og evne til å ivareta rollen som fosterfamilie. Departementet foreslår at opplæringsplikten knyttets til krav om godkjenning av fosterhjem. Krav fastsettes i lov og utdypes i forskrift.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening støtter forslaget, opplæring er meget viktig. Det bør formuleres som en rett til opplæring for fosterforeldre. Departementet skriver dels at det er en rett og dels at det er et krav.

Fosterforeldres partsstatus og klagerett

Departementet mener at fosterforeldres partsstatus fortsatt bør avgjøres etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, og at det skal mye til for at fosterforeldre er å anse som part i en barns barnevernssak. Barnevernstjenesten må først og fremst samarbeide tett med fosterforeldrene for å kjenne til barnets og fosterfamiliens behov.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening ber om at fosterforeldre må gis partsrettigheter i relasjon til saker som gjelder flytting av fosterbarnet ut av fosterhjemmet. Det foreslår man i lovutkastet i forhold til søsken som skal ha rett til samvær med hverandre og i den relasjon gis de partsrettigheter. Å påta seg et fosterhjemsoppdrag og bli barnets erstatningsfamilie i den perioden barnet ikke kan bo i eget hjem, er en så stor involvering i barnet og saken at fosterforeldre bør gis lovregulert partsrettigheter i saker om flytting av barnet fra fosterhjemmet.

Fosterforeldres klagerett ved flytting fra fosterhjemmet.

Departementet foreslår å ta inn i loven en ny bestemmelse som angir at fosterforeldre kan gis klageadgang i flyttesaker. Dette innebærer ingen utvidelse av dagens skjønsmessige og begrensede klageadgang. Sentrale vurderingstemaer er tilknytning mellom barnet og fosterforeldrene og varigheten av plasseringen. Det er også lagt til grunn at årsaken til flyttingen vil være et sentralt

moment i vurderingen. Dersom vedtaket om flytting er begrunnet i forhold i fosterhjemmet kan det tale for at fosterforeldrene bør gis klageadgang.

Innspill: Det handler her om i hvilken grad fosterforeldre har **rettslig klage interesse** iht forvaltningsloven § 28 hvilket i tilfelle gir dem klagerett på vedtak fra barnevernstjenestens side. Dette bør komme klart frem av lov og lovkommentar.

Fosterforeldre bør som nevnt gis automatiske partsrettigheter ved vedtak om flytting av barnet. Derved kommer fosterforeldrene tidlig inn i saken og kan ivareta sakens opplysning iht kravene i forvaltningsloven. Avgjørelsene bør alltid behandles av fylkesnemnd der fosterforeldre er uenig i flyttevedtaket. Dette handler om så viktige avgjørelser av fundamental betydning for barnet, at det stiller krav til betryggende saksbehandling og riktige avgjørelser. Til sammenligning går departementet imot forslaget fra lovutvalget om at saker om tilbakeføring av fosterbarnet kan bestemmes av barnevernstjenesten dersom barnevernstjenesten og foreldrene er enige og ikke av fylkesnemnda. Departementet peker på at dette er så viktige avgjørelser at det må opp i fylkesnemnd. Norsk Fosterhjemsforening anser det samme gjør seg gjeldende i forhold til spørsmål om flytting av barnet ut av fosterhjemmet.

Mange fosterforeldre er i dag som tidligere nevnt meget usikre på om de kan risikere flyttevedtak i tilfeller hvor de er uenige med barnevernstjenesten. Dette skaper stor utrygghet og er ikke forenelig med ivaretagelse av barnets beste. Fosterforeldre har en rekke ganger vist til eksempler hvor barnevernskonsulenter skal ha sagt: «Om du ikke går med på dette så kan det være aktuelt å flytte barnet.» Hensynet til barnets beste og dets tilknytning til fosterfamilien synes her av underordnet betydning. I flere tilfeller vil vi reise spørsmål om det i slike tilfeller kan sies å foreligge myndighetsmisbruk fra forvaltningens side?

Dette er særdeles viktig å få etablert rettssikkerhet på dette avgjørende området som handler om å redusere en risiko for uberettiget å rykke et barn på ny ut av en familie for å sende det inn i en ny ukjent fremtid.

Akuttflyttinger fra fosterhjem

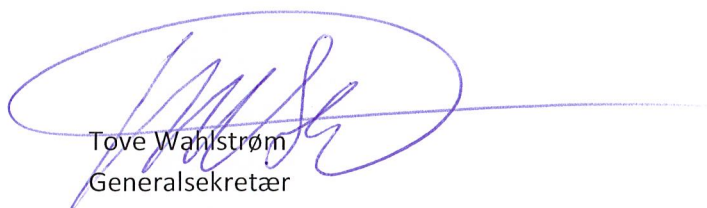
Departementet skriver at Norsk Fosterhjemsforening har gjort departementet oppmerksom på at noen fosterforeldre opplever at et barn flyttes på dagen uten forutgående samarbeid eller forberedelse med fosterhjemmet. Departementet angir til dette generelt at det er viktig med godt samarbeid. Departementet foreslår ingen endringer.

Innspill: Norsk Fosterhjemsforening anser slike akutt flyttinger å kunne være i strid med barnet og familiens grunnleggende rettigheter til rett til familieliv og krav til forsvarlighet. Her må man lovfeste prosedyrer og prinsipper som ivaretar grunnleggende rettsprinsipper. Barnets beste kan ikke ivaretas dersom ikke regler utformes som ivaretar dette. Det har departementet argumentert særskilt for i andre sammenhenger.

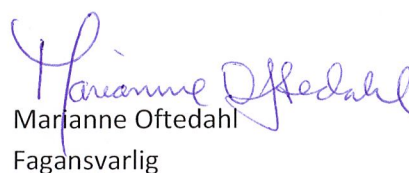
Behov for eget fosterhjemsombud

Norsk Fosterhjemsforening peker på at fosterhjemsområdet er komplisert. Det er behov for et offentlig fosterhjemsombud. Det er en rekke problemstillinger som trenger å finne sin løsning. Samtidig synes det som om myndighetene anser forhold som løst når barnet er plassert. En rekke forhold har vi løftet frem i vårt høringsinnspill i NOU 2018:18. Foreningen ser behov for etablering av et fosterhjemsombud som overvåke situasjonen på fosterhjemsområdet og som kan ta opp problemstillinger med myndighetene.

Fosterhjem er det mest benyttede tiltaket, det mest kompliserte, og samtidig det som skal løse samfunnets behov for å gi omsorg til barn som må flytte ut av foreldrehjemmet slik at de får vokse opp i en familie. Dette nødvendiggjør en helhetlig gjennomgang og lovregulering.

Tove Wahlstrøm
Generalsekretær

Marianne Oftedahl
Fagansvarlig

Vedlegg:

Norsk Fosterhjemsforenings høringsinnspill til NOU 2018:18 vedlegg 1

Uttalelse fra psykolog Vigdis Bunkholdt vedlegg 2

Utkast til ny barnevernslov vedlegg 3

Finsk fosterhjems lov vedlegg 4

Norsk Fosterhjemsforenings brev til Fosterhjemsutvalget om fosterhjemsavtalen (brevet er tatt inn som vedlegg i foreningens høringsinnspill til NOU 2018:18 se ovenfor i vedlegg 1)

Til Barne- og likestillingsdepartementet

Høringssvar på NOU 2018:18 - Trygge rammer for
fosterhjem, fra Norsk Fosterhjemsforening

Norsk Fosterhjemsforening
22.05.2019

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning- Trygge rammer for fosterhjem	2
1.1 Mandat og brukermedvirkning	3
2.0 Sammendrag og overordnede synspunkter	3
2.1 Våre mest sårbare barn	3
2.2 Fosterhjem er uvanlige familier	4
2.3 Fosterhjem er forebygging, men lite rettighetsbasert	4
2.4 Trygge rammer forutsetter statlig. Ikke kommunalt ansvar	4
2.5 Punkter foreningen syntes er positivt i NOU'en.....	4
2.6 Punkter foreningen ikke er enig i	4
2.7 Punkter som mangler for å ivareta trygge rammer i kommunale fosterhjem	5
2.8 Overordnet oppsummering av de enkelte forslagene fra utvalget	5
3.0 Forståelse av fosterfamiliens komplekse oppdrag.....	7
3.1 Hvordan kan andre forstå hva det vil si å være fosterforeldre?	7
3.2 Hvilken betydning har redusert bruk av familiehjem og institusjon?	7
3.3 Hvem er fosterbarna?.....	7
3.4 Et komplekst oppdrag – ikke kun en ekstra tallerken ved middagsbordet	8
3.5 Hvorfor blir man en fosterfamilie?	8
3.6 Relasjonen til barnevernstjenesten er viktig	9
4.0 Tilbakemeldinger på utvalgets forslag til løsninger	9
4.1 Økonomiske rammebetingelser	10
4.2 Samordning og samarbeid.....	13
4.3 Oppfølging og tiltak når barn bor i fosterhjem.....	14
4.4 Pensjon, trygd og skatt	19
4.5 Rammer for saksbehandling i fosterhjemsforhold - fosterhjemsavtalen.....	21
5.0 Punkter som mangler i NOU 'en for å ivareta trygge rammer for kommunale fosterhjem	24
6.0 Fremtidsvisjoner med trygge rammer – forhåpentligvis ikke for langt inn i fremtiden	25
7.0 Historier fra virkeligheten – fosterforeldre forteller om familiens indre liv	27

1.0 Innledning- Trygge rammer for fosterhjem

Norsk Fosterhjemsforening (heretter Foreningen) er den største brukerorganisasjon innen fosterhjemsområdet med 19 fylkesforeninger, 200 tillitsvalgte, og representerer nærmere 4000 medlemmer. Ett medlem per fosterfamilie som har ett til flere fosterbarn og evt egne barn. Foreningen er en aktiv pådriver for å heve kvaliteten på alle plan innen fosterhjemsomsorgen. I foreningens faglige råd sitter personer med høy kompetanse på området. Foreningen har egen rådgivningstjeneste for medlemmene og dermed god innsikt i fosterhjemmenes situasjon. Foreningen utgir tidsskriftet Fosterhjemskontakt med 4500 eksemplarer 6 ganger i året.

Foreningen er talerør for alle medlemmene av fosterhjemmet, og synliggjør forhold som må endres for å rekruttere fosterforeldre i fremtiden, og for å bidra til en forsvarlig fosterhjemsomsorg.

Trygge rammer for fosterhjem er nødvendig for å sikre god omsorg for fosterbarna. I dette må også hensynet til fosterfamiliens øvrige medlemmer ivaretas.

Foreningen jobbet i sin tid aktivt for å få en NOU med sikte på helhetlig gjennomgang av fosterhjemsområdet for bedre ivaretagelse av fosterhjem og dermed fosterbarn og fosterforeldrenes egne barn. Foreningen er glad for at NOU 'en nå foreligger, den er et viktig utgangspunkt for videre arbeid. Foreningen anser imidlertid at det fortsatt er et godt stykke igjen før man har trygge rammer for fosterhjem.

Foreningen vil med dette sende en *alvorlig bekymringsmelding* til myndighetene om forholdene på fosterhjemsfeltet. Vi viser til kapittel 7 som er situasjonsbeskrivelser fra flere fosterfamilier. Vi har mange flere tilsvarende historier. *Vi spør om myndighetene med ansvar for barnevern virkelig er klar over hva mange fosterfamilier står i? Dette er langt fra trygge rammer.*

Fosterhjem påtar seg å gjøre en ekstraordinær samfunnsinnsats. I dag sitter mange fosterforeldre med en helt urimelig uavklart og uforutsigbar økonomisk situasjon, som følge av at de påtar seg å ivareta omsorg for våre mest sårbare. Den økonomiske risikoen mange fosterforeldre pådrar seg ved å påta seg et fosterhjemsoppdrag må flyttes fra den enkelte fosterforelder og over på samfunnet gjennom sikring av disse forholdene.

De fleste fosterforeldre er veldig glad i fosterbarna sine, og behandler barnet som det skulle være deres eget. Som følge av vanskene enkelte møter med fravær av trygge rammer, er det dessverre en god del som ikke vil anbefale andre å bli fosterforeldre. For å hjelpe barna som trenger fosterhjem er det maktpåliggende å gjøre noe med dette nå! Mange kontaktpersoner gjør en flott innsats, men vansker som dårlig kommuneøkonomi, for mange barn man skal hjelpe per kontaktperson og varierende kompetanse bidrar til uforutsigbarhet. Fosterhjemsomsorgen er lite rettighetsbasert, hvilket betyr uforutsigbarhet.

I kapittel 5 har vi foreslått ytterligere forhold som må reguleres dersom det skal bli tryggere rammer for fosterhjem. I eget vedlegg (heretter kalt vedlegget) har vi et skriv fra professor og spesialist i barne- og ungdomspsykiatri Einar Heiervang, som er prosjektleder for CARE prosjektet, skrevet er utformet for å vedlegges vårt høringsinnspill og støtter opp om våre synspunkter innen de områder det gjelder.

1.1. Mandat og brukermedvirkning

Stortinget ba regjeringen om en NOU med en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsområdet, men departementet ga utvalget et begrenset mandat.

Vi savner en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsfeltet, nå fremstår det stykkevis og delt. Skal man forbedre et område må man se helheten.

Foreningen har ikke fått medvirke i utforming av mandatet og brukerkompetansen har ikke vært representert i utvalget gjennom ansatte eller tillitsvalgte fra foreningen.

Skal man løse utfordringene på fosterhjemsområdet må man ta med brukerkompetansen fra foreningen og fosterhjemmene!

Vista undersøkelsen, som er grunnlag for utvalgets rapport, synes primært å basere seg på innspill fra *barnevernstjenester* fra deler av landet som generelt angir hva disse tilbyr, og ikke undersøkelser mht fosterforeldres egne opplevelser, de som er brukere og mottakere av tjenestene, av hva de faktisk mottar og trenger av rammer. Vi hadde ønsket oss en inngående undersøkelse av fosterhjemmenes situasjon med brukerne selv, når man skal løse spørsmål i forhold til forutsigbarhet og trygghet. Dette er av betydning så vel i forhold til rekruttering som ikke planlagte flyttinger og bruk av virkemidler som frikjøp etc.

Foreningen ønsker å være en aktiv bidragsyter og samarbeidspart til det offentlige, med forslag til utforming av gode løsninger innen utforming av fosterhjemsområdet. Vi ber om å bli tatt aktivt med som brukerrepresentanter i det videre arbeid, som en organisasjon med mye verdifull brukerkompetanse og fagkompetanse.

Figur: Brukerrepresentasjon og brukerkunnskap som representerer Foreningen er ikke tatt med i utvalget, dette er svært beklagelig.

2.0. Sammendrag- overordnede synspunkter

Norge er helt avhengig av gode trygge fosterhjem om plasserte barn skal få god omsorg.

2.1 Våre mest sårbare barn

De barn som plasseres i fosterhjem er blant våre mest sårbare barn. Vi viser til vedlegg 2, hvor professor Heiervang understreker at over 50 prosent har en eller flere psykiske lidelser og mange har sammensatte vansker. Se nærmere punkt 3.3

2.2 Fosterhjem er uvanlige familier

Foreningen advarer mot synspunktet om at fosterfamilien skal anses mest mulig lik en «vanlig» familie. Det handler om å gi spesialisert omsorg. Man blir i stor grad en offentlig familie. Av kap 7 beskrives livet i mange av familiene, dette er ikke vanlige familier.

2.3 Fosterhjem er forebygging, men lite rettighetsbasert

En fosterhjems plassering er et risikoprojekt. Det høye antall ikke planlagte flyttinger er uttrykk for dette. Avgjørende for å lykkes er rammebetingelser i form av spesialisert veiledning og tilstrekkelig trygge økonomiske rammer og godt samarbeid. Fosterhjemsomsorg handler om forebygging, man skal hindre en skjevutvikling. Det er fosterforeldre som primært skal utføre denne jobben. Samtidig har de i liten grad rettigheter til de tiltak som er nødvendige for at de greier å stå i oppdraget.

Mange barn opplever en god utvikling i fosterhjem takket være fosterforeldres utrettelige innsats.

2.4 Trygge rammer forutsetter statlig, ikke kommunalt ansvar

Foreningen anser at trygge rammer på dette kompliserte området forutsetter at staten tar et helhetlig ansvar for fosterhjemssektoren, og ikke overlater dette til den enkelte kommune. Det gjelder så vel sikring av finansiering som ansvar for spesialisert veiledning og bygging av spisskompetansesentre. Vi er bekymret for at kommuner får stadig mye ansvar på dette komplekse feltet samtidig som det stadig avdekkes svikt flere steder.

Fosterfamilier i statlige familiehjem opplever i mye større grad trygge rammer enn det mange ordinære fosterhjem gjør. I kapittel 7 er det flere familier som har prøvd å endre sin status fra å være kommunalt til å bli statlige fosterhjem for å få trygge rammer.

2.5 Punkter foreningen synes er positivt i NOU'en

Det er positivt at man foreslår et regelverk med lovregulering av visse basis ytelser som på disse punktene bidrar til mer likhet i kommunene. Det er viktig og nødvendig at det satses på faglig hjelp og oppfølging til fosterhjem. Videre at man foreslår utarbeiding av faglige retningslinjer for oppfølging og veiledning av fosterhjemmet og at det foreslås opprettet spisskompetansesentre som skal kunne gi spesialisert veiledning. Det er en nyvinning at man foreslår opprettet et konfliktløsningsorgan som kan bistå ved uenighet om fosterhjemsavtalen. Det er viktig at man foreslår kompensasjon for tap av tjenestepensjon for frikjøpte fosterforeldre, og at også frikjøpte fosterforeldre etter forslaget skal få godtgjørelse som fosterforelder. Det er viktig at utvalget foreslår mer forskning på feltet.

2.6 Punkter foreningen ikke er enig i

Foreningen er imot innføring av en stønad i stedet for arbeidsgodtgjørelse og at denne ikke lenger skal regnes som pensjonsgivende inntekt.

Forslaget gir ikke fosterforeldre økt trygghet på områder hvor fosterforeldre i dag opplever stor usikkerhet. Vi ønsker større grad rettighetsfesting av fosterforeldres rammevilkår. Det må fortsatt forhandles om frikjøp etter utløp av den lovbestemte fase ved plassering. Det gis føringer om at man ønsker å begrense bruk av frikjøp mens foreningen anser et stort behov for dette. Det gir utrygghet

når utvalget skriver at man foreslås *en omfattende omlegging av praksis for frikjøp*, samtidig som virkning av dette er ukjent. Omlegging må ikke skje før konsekvenser er utredet. Endring må ikke gis tilbakevirkende kraft.

Fosterforeldre får ikke bedret sin rett til å klage i saker der barneverntjenesten flytter fosterbarnet mot fosterforeldrenes ønske, de gis kun en uttalerett.

Manglende styrking av innhold i ettervern: ettervern må gis et rettighetsfestet innhold, og noe ungdommen aktivt må skrive seg ut av.

2.7 Punkter som mangler for å ivareta trygge rammer i kommunale fosterhjem

Lovfesting av at alle fosterbarn må grundig utredes.

Sikring av tilstrekkelig kapasitet til oppfølging av barn og fosterforeldre gjennom fastsetting av en bemanningsnorm.

Styrket rettssikkerhet: Fosterforeldre er mange ganger de eneste som kan stå på for barnet, men mangler i dag rettigheter til å påklage vedtak og ivareta barnets og fosterhjemmets situasjon.

Den statlige refusjonsordningen må ikke avvikles før man vet virkningen. Det er viktig med tilstrekkelig gode rammer. Fosterhjemsomsorgen må ikke bli et spareprosjekt.

Fosterfamilier som har barn med funksjonsnedsettelse og trenger samordnede tjenester, kan oppleve å være kasteball i det ulike tjenester og ulike kommuner kan være uenig i hvem som skal ta ansvaret. Vi savner en reguleringsmekanisme som sikrer at slike situasjoner løses.

Målgruppen for statlige og kommunale fosterhjem må avklares.

Fosterforeldres arbeidsrettslige stilling må ivaretas og sikres ved langvarige frikjøp

Fosterforeldre må få rettskrav på besøkshjem/ avlastning.

2.8 Overordnet oppsummering av de enkelte forslagene fra utvalget

- Utvalgets forslag til økonomiske rammebetingelser jf pkt 4.1
  - Foreningen er for forslaget om å lovregulere en standard ytelse til alle fosterforeldre. Foreningen er imot å kalle ytelsen for en **stønad** se nærmere pkt 4.1
  - Foreningen støtter forslaget om en lovregulert frikjøpsperiode ved barnets plassering. Lengden på denne må være ett år og ikke reduseres med barnets alder slik utvalget foreslår. Se pkt 4.1.
  - Mht innføring av retningslinjer for frikjøp etter den første periode etter at barnet har flyttet inn, er foreningen betenkt over at dette fortsatt skal være gjenstand for forhandlinger. Se pkt 4.1.
  - Vi er for en evaluering/utredning av forslag om omlegging av arbeidsgodtgjørelse og frikjøp. Dette må foreligge **før** man kan ta stilling til en omlegging av ordningene. Se pkt 4.1. pkt 13.
- Utvalgets forslag til samordning og samarbeid jf pkt 4.2

- Foreningen støtter forslagene.
- Utvalgets forslag til oppfølging og tiltak når barn bor i fosterhjem jf pkt 4.3
  - Foreningen støtter at det nasjonale kvalitetssystemet i barnevernet omfatter alle arbeidsprosesser i fosterhjemsforløpet se pkt 4.3.s 14.
  - Foreningen støtter forslaget om å prioritere forskning på fosterhjemsområdet. Se pkt 4.3. s
  - Foreningen støtter forslag om at det etableres spisskompetansemiljø på fosterhjemsområdet som skal forestå spesialisert veiledning, men slik at staten og ikke kommunene må ta ansvar for dette. se pkt 4.3 s.
  - Foreningen er for forslaget at fosterhjemsavtalen skal inneholde en konkret plan for oppfølging. Se pkt 4.3. s
  - Ad forslag om utvikling av faglige standarder for oppfølging og tilsyn er foreningen enig med mindretallet som ønsker at faglige standarder kommer i tillegg til absolutte minstekrav i fosterhjemsforskriften om antall oppfølgingsbesøk og tilsynsbesøk se pkt 4.3. s.
  - Foreningen støtter forslag om at det skal utarbeides en plan for hva som kan gjøres dersom en kritisk situasjon oppstår utenfor kontortid, samt lokale løsninger for tilgjengelighet utenfor kontortid.
  - Mht utvalgets forslag om ettervern, går departementets høringsforslag til ny barnevernlov lenger med ettervern frem til 25 år. Dette er i samsvar med foreningens forslag se pkt . Se pkt 4.3. s ...

Foreningen støtter at det etableres et oppfølgingsprogram for foreldre som gis etter at barnet har flyttet i fosterhjem. Se pkt 4.3. s

- Utvalgets forslag til pensjon, trygd og skatt, jfpkt 4.4.
  - Foreningen støtter at fosterhjemsstøtten(arbeidsgodtgjørelsen) gis til alle kommunale fosterhjem. Foreningen er imot forslaget om at denne ikke skal regnes som pensjonsgivende inntekt se pkt 4.4..
  - Foreningen ønsker at overgangsordningen for fosterforeldre på arbeidsavklaringspenger og dagpenger utvikles videre og gjøres permanent, og at man finner spesialordninger for samtlige trygdeordninger som fosterforeldre opplever problematikk i forhold til. Systemet må ivareta at fosterforeldre kan motta arbeidsgodtgjørelse uten å oppleve vansker i forhold til folketrygdlovens ytelser.
  - Foreningen støtter forslag om at fosterforeldre unntas fra krav til å være reell arbeidssøker i folketrygdloven av hensyn til barnets behov for stabilitet.
  - Foreningen støtter at det innføres en generell ordning som kompenserer frikjøpte fosterforeldre i ordinære fosterhjem for tap av tjenestepensjon. Dette bør lovreguleres.
  - Foreningen er imot forslaget om å utrede en forsikringsordning for personskader i fosterhjemmet, dette må innføres nå.

- Utvalgets forslag til rammer for saksbehandling i fosterhjemsforhold fosterhjemsavtalen jf. pkt 4.5.

Foreningen støtter forslag om at fosterforeldre gis uttalerett i saker om flytting av et barn etter barnevernloven § 4-17.

- Foreningen støtter forslag om at det inntas en plikt i fosterhjemsavtalen til å samarbeide med fosterforeldrene
- Foreningen er glad for forslaget om opprettelse av et konfliktløsningsorgan som kan bidra til å avklare spørsmål barnevernstjenesten og fosterforeldre er uenige om.
- Foreningen støtter at fosterhjemsavtalen oppdateres løpende.
- Foreningen støtter forslaget om at det gis adgang til at godtgjøring til dekning av tapt inntekt ved frikjøp i særlige tilfeller kan forlenges ved oppsigelse av fosterhjemsavtalen se pkt 4.5.

3.0 Forståelse av fosterfamiliens komplekse oppdrag

Vi viser til beskrivelser i kapittel 7 som våre medlemmer har sendt oss. Dette er bare noen av alle de historiene vi mottar som synliggjør fravær av trygge rammer.

3.1 Hvordan kan andre forstå hva det vil si å være fosterforelder?

Fosterhjems kompliserte hverdag må forstås av myndighetene når de skal utforme trygge rammer. Dette kan være vanskelig å sette seg inn i – de fleste har en oppfatning av en vanlig familiesituasjon og overfører dette perspektivet på et fosterhjem. Fosterhjems indre liv er heller ikke nærmere beskrevet av utvalget. Fosterfamilier har derfor sendt oss historier fra deres hverdag som de ønsker viderefremmet. Dette er særdeles viktig kunnskap å lese, slik at myndighetene lettere forstår deres sterke anmodning om tryggere rammevilkår og mer forutsigbarhet for bedre å klare fosterhjemsoppdraget – se noen av historiene bakerst i dette høringsvaret.

3.2 Hvilken betydning har redusert bruk av institusjon og familiehjem?

Endring av tiltakskjeden med innskrenket bruk av institusjon og statlige familiehjem gjør at ordinære kommunale fosterfamilier får fosterbarn med store, komplekse omsorgsbehov. Samtidig sparer dette det offentlige for store beløp. Vi anser at endring av tiltakskjeden er en årsak til økt bruk av frikjøp som tiltak. Mange av barna kunne/burde vært i statlige familiehjem eller institusjon. Dette er det bare enkelte som får lov til. Vi viser igjen til kapittel 7 hvor det beskrives mange barn med store komplekse behov som er plassert i ordinære fosterhjem, men som like gjerne kunne vært i statlige familiehjem, og fått mye tryggere rammebetingelser. Barnas behov stiller store krav til fosterhjem, som må gi spesialisert omsorg.

3.3 Hvem er fosterbarna?

Fosterbarn er vanlige barn – like forskjellige som andre barn – men felles er at de er utsatt for unormale påkjenninger. Det å bli flyttet ut av foreldrehjemmet inn i et fosterhjem er i seg selv en stor påkjenning. De fleste av barna har adferd og reaksjoner som stiller store krav til fosterforeldre. Mer enn

50 prosent har en eller flere diagnoser og psykiske lidelser, og mange har med seg ettervirkninger og symptomer av omsorgssvikt som det tar lang tid å hele, eller lære seg å leve med resten av livet. Det er fosterforeldrenes innsats som medfører bedring og rett utvikling hos mange av fosterbarna. I vedlegget til høringsbrevet skriver professor Heiervang at barn i barnevernet har større risiko for somatisk og psykisk sykdom enn andre barn. Det heter videre: «Vi fant at minst 50 % av barn i fosterhjem har en eller flere psykiske lidelser, og at dette ofte er svært sammensatte vansker. I tillegg til at omsorgssvikt i seg selv gir svekket psykisk og fysisk helse, kan det medføre at sykdommer og plager blir oppdaget sent eller forblir ubehandlet. Traumatiske opplevelser som vold og overgrep kan også gi store helseutfordringer» Heiervang understreker at barn som er flyttet derfor ofte vil kreve mye mer enn vanlig foreldrekompetanse.

Fosterbarnet skjønner fra tidlig av at det er et fosterbarn og sånt sett et ualminnelig barn. Fosterbarn ønsker selvfølgelig å være alminnelig - som et hvilket som helst annet barn og kan være negativ til tiltak som vanlige familier ikke har, da det kan være «stigmatiserende». Man hjelper imidlertid ikke fosterbarna ved å unnlate å beskrive og sette inn tiltak som møter de særskilte utfordringer som fosterhjemsoppdraget krever. Det er kortsiktig politikk, om barnas stemme skal medføre at myndighetene unnlater å gi fosterforeldre det de trenger for å stå i oppdraget.

3.4 Et komplekst oppdrag – ikke kun en ekstra tallerken ved middagsbordet

Fosterforeldre har påtatt seg ansvar for en oppgave som er *mye mer* enn bare det å gi omsorg og kjærlighet; dette ligger selvsagt i bunn, men fosterforeldre skal gjøre mye mer; de skal *snu* en skjevutvikling og hjelpe barna til en god utvikling slik at de kan oppleve mestring av livet, god livskvalitet og få god helse, både fysisk og psykisk.

Fosterhjem står «24/ 7» i dette omsorgsansvaret. Fosterbarna trenger forutsigbarhet, stabile og trygge rammer og kontinuitet. Det samme trenger deres omsorgsgivere. Det er viktig at man ikke avslutter å sette inn virkemidler når utviklingen går bra, ofte er det nettopp som følge av innsettning av virkemidler at man får en god utvikling. Det blir da feil å fjerne virkemidler når man oppnår ønsket effekt, man må sikre at denne vedvarer.

Forstår man ikke utfordringene familiene står i, bommer man på løsningene! Det paradoksale er at jo mer normalisering av fosterhjemmene, dess mindre ivaretas fosterbarna.

3.5 Hvorfor blir man en fosterfamilie

Det er mange ulike innganger til ønsket om å være en fosterfamilie. Noen kan være barnløse, noen har ekstra tid som de ønsker å bruke til noe meningsfylt, noen er idealistiske og andre mer motivert av at det er deres plikt å hjelpe dem de kan. Men felles for de alle er at de er med og løser et viktig samfunnsoppdrag, og tar hånd om de mest sårbare. Fosterforeldre motiveres av å gjøre en innsats for et barn som trenger det og strekker seg langt for å ivareta barnets behov. Et barn som de ivaretar på vegne av andre og behandler som om det var deres eget - et enormt ansvar. Fosterforeldre blir gjerne veldig glad i sine fosterbarn.

3.6 Relasjonen til barnevernstjenesten er viktig

Det er grunn til å understreke at mange fosterforeldre forteller at deres kontaktperson i barnevernstjenesten gjør en fantastisk innsats, og fosterforeldre opplever god hjelp og støtte. Det er imidlertid også mange andre fosterforeldre som forteller at dette samarbeidet er vanskelig. Stort press, mange saker og manglende ressurser i barnevernstjenesten gir høyt gjennomtrekk av kontaktpersoner. Fosterforeldre står da alene. I den komplekse hverdagen er forholdet til kontaktperson av stor betydning. Fosterforeldre føler seg heldige om de har stabile forhold. Det bør være en rettighet til utskifting av kontaktperson der samarbeidsforhold viser seg å være vanskelige.

4.0 Tilbakemelding på utvalgets forslag til løsninger

Utvalgets forslag om lovfesting av et beløp alle fosterhjem skal motta jevnlig, samt rett til frikjøp den første fase ved plassering, er hensiktsmessig for å få til en enhetlig praksis i landet. Regulering av disse forhold er gjerne i dag for de fleste fosterforeldre ivaretatt gjennom inngåelse av avtale ved plassering, og således er denne side av rammevilkår forutsigbare for de fleste. Det er ikke her de vanskelige forhandlingene utspiller seg, men i løpet av fosterhjemsoppdraget. Vi er bekymret for at det fortsatt skal forhandles om videre frikjøp etter den første fase ved plassering. Dette innebærer stor uforutsigbarhet og utrygghet for fosterforeldre som da er i en sårbar situasjon.

Vi advarer mot føringer som kommer til uttrykk i utvalgets arbeid: føringer om «en ønsket dreining fra økonomiske virkemidler over på faglige virkemidler, og at de individuelle løsningene ikke må ligge i de økonomiske tiltakene.» Dette er ikke forankret i fosterhjemmenes behov. Vi advarer videre mot holdninger om at dagens praksis for frikjøp ikke er i samsvar med fosterhjemmenes behov, samtidig som man ikke har undersøkt grunnlaget for dette nærmere.

Nedenfor følger en skjematisk oversikt over Norsk Fosterhjems forslag og begrunnelser sett oppimot utvalgets forslag, sortert på de ulike temaene.

4.1 Økonomiske rammebetingelser

Utvalgets forslag	Foreningens forslag
<p>Det innføres en ny, kommunal stønadsordning for ordinære fosterhjem, fastsatt og regulert i lov og forskrift</p>	<p>Foreningens begrunnelse: Foreningen ønsker ikke innføring av begrepet stønad, men vil beholde begrepet arbeidsgodtgjørelsen. Stønad peker hen mot en ensidig overføring av midler fra det offentlige. Begrepet stønad er ikke et honnørord, og tildekker realiteten; fosterforeldre utfører en betydelig arbeidsinnsats 24 timer i døgnet 7 dager i uken – de utfører et samfunnsoppdrag. For dette bør de få en anerkjennelse. Begrepet arbeidsgodtgjørelse er en anerkjennelse av at man utfører et samfunnsoppdrag og at det innebærer arbeidsinnsats. Begrunnelsen til utvalget slik vi forstår det, er at en «stønad» i stedet for en «godtgjøring» vil tydeliggjøre intensjonen om at et fosterhjem skal fungere så likt en annen familie som mulig, barn tas inn som et familiemedlem. Den skal bidra til å skille mellom besøks og statlige hjem og gjøre tydelig at ordningene er ulike.</p> <p>Foreningen påpeker at selvsagt skal et fosterbarn tas inn som et familiemedlem, men en fosterfamilie er en uvanlig familie, og dette er ikke et vanlig omsorgsoppdrag. De begrep som brukes må beskrive realiteten og ikke tildekke den.</p> <p>Rekkevidden av forslaget om stønad er uklart. Mener man med forslaget å gå bort fra å se på fosterforeldre som kontraktsmedhjelpere når kontraktsvederlag (arbeidsgodtgjørelsen) fjernes og en lovregulert ytelse foreslås i stedet?</p> <p>Mener man med forslaget at kommuner fortsatt skal være fri til å gi ekstra ytelser til fosterforeldre i tillegg til fosterhjemmsstønaden, eller er dette ment å være en <i>uttømmende</i> regulering for å sikre likhet blant landets kommuner? Vil man fortsatt få A og B kommuner?</p> <p>Standard godtgjørelse bør heves vesentlig slik PWC og KS og Bufdir tidligere har foreslått. Dette bør tilsvare 25 prosent frikjøp for å dekke det som erfaringsmessig går med av arbeid tilknyttet fosterhjemsoppdraget. Mye av dette arbeidet må legges innenfor vanlig arbeidstid. Det er hensiktsmessig å få en viss standardisering av disse forhold for å unngå forhandlinger.</p> <p>Foreningen advarer mot en uttrykt holdning om at mye av det fosterforeldre står i av oppgaver forbundet med fosterhjemsoppdraget som krever tid, kan avhjelpes med en tilrettelegging på arbeidsplassen. Foreningen påpeker at det offentlige må ta kostnad for tilrettelegging og fosterforeldre må ikke stå i en skvis mellom hva fosterhjemsoppdraget krever og hva arbeidsplassen krever.</p> <p>Det fremgår av NOU 'en at det bør vurderes om man bør gi egne satser for søsken og andre fosterhjem som tar imot flere barn. Foreningen vil understreke rimeligheten av at store krevende oppdrag svares ut med økt godtgjøring.</p>

<p>I dag gis i en del oppdrag ved kompliserte plasseringer flere KS i tilfeller hvor fosterforeldre også står i jobb utenfor hjemmet. I andre deler av samfunnet er det en sammenheng mellom økt innsats og økt godtgjøring. Vi anser at dette også bør gjelde på fosterhjemsområdet. Utvalget synes å bekymre seg for om økning av godtgjøring til fosterforeldre betyr at man risikerer å rekruttere feil målgruppe. Foreningen anser at utstilling av fosterforeldre i rekrutteringsprosessen ivaretar hensyn til å få fosterforeldre med riktig innstilling og motivasjon.</p>	
<p>Utvalgets forslag: Rett til inntektskompensasjon / frikjøp ved permisjon den første perioden etter at barnet har flyttet inn, hvor varighet graderes etter barnets alder</p>	<p>Foreningens forslag: Forslaget støttes. Varigheten skal imidlertid ikke graderes etter barnets alder</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Utvalget foreslår en stram lovregulert frikjøpsordning ved plassering av fosterbarnet, og at denne skal graderes etter barnets alder. Det foreslås at eldre barn skal ha kortere lengde for frikjøp enn små barn. Foreningen vil påpeke at forslaget synes være en innskrenking av praksis for mange fosterforeldre som i dag antas å få tilbud om frikjøp i ett år ved barnets plassering. Foreningen viser til at barnets alder ikke synes som et faglig fundert kriterium for å gradere lengde av frikjøp ved plassering, fosterhjem med omsorg for eldre barn kan også ha behov som tilsier frikjøp i tilsvarende lengde. Den første fase er det økt risiko for ikke planlagte flyttinger. Det er mange ungdommer som har adferdsproblemer. Foreningen støtter utvalget på at man mottar arbeidsgodtgjørelsen også når man er frikjøpt. Dette er ikke eksplisitt frem satt som et formulert forslag, men det fremgår at utvalget går inn for dette. Skal det ha realitet, forutsettes at det ikke betales mindre inntektskompensasjon ved frikjøp som følge av at man mottar arbeidsgodtgjørelse ved siden av</p>	
<p>Utvalgets forslag: Det innføres retningslinjer for frikjøp ut over den første perioden etter at barnet har flyttet inn. Frikjøp etter den første perioden skal knyttes til tiltak eller oppfølging som ikke er forenelig med at fosterforeldrene er i (fullt) arbeid.</p>	<p>Foreningens forslag: I stedet for utvalgets forslag om utarbeiding av retningslinjer for frikjøp, anbefaler foreningen at rett til frikjøp hjemles i lov og forskrift</p>

Foreningens begrunnelse:

Frikjøp er et særdeles viktig tiltak for mange fosterforeldre som muliggjør at de kan stå i krevende oppdrag over tid. Kobling mellom frikjøp og tiltak som begrunner dette må ikke tolkes for strengt, frikjøp må kunne benyttes uten at dette er koblet til et konkret tiltak så lenge det fremmer fosterhjemsplasseringen. Vi har eksempler på at fosterforeldre har fått veiledning og oppfølging som ikke har hjulpet dem i forhold til behovet for hjelp til fosterbarnet.

Fosterhjem er i seg selv et eget tiltak. Trenger fosterhjemmet frikjøp helt eller delvis må det være et viktig kriterium. Foreningen understreker at så vel økonomiske som faglige virkemidler må settes inn etter behov og ikke gjøres avhengig av hverandre. Foreningen stiller spørsmål ved utvalgets antagelse om at dagens økende bruk av frikjøp ikke er i samsvar med barnets og fosterhjemmets behov. Vi kan ikke se at dette er dokumentert. Foreningen anser utviklingen av frikjøp snarere som uttrykk for forskyvning av tiltakskjeden innen barnevernet, hvor institusjoner nedbygges, og dermed økende press på plassering av barn med stadig mer komplekse behov i fosterhjem i statlig familiehjem og i kommunale fosterhjem.

Foreningen stiller spørsmål i forhold til formulering av siktemålet med lovreguleringen av frikjøp den første perioden ved plassering: jf. s 127 i NOU'en hvor det heter at «*det kan lette forhandlinger om eventuelt fortsatt frikjøp ut over den første perioden, og at et tydeligere skille mellom ordningene vil gi mindre automatikk i at frikjøp videreføres.*» Foreningen reiser spørsmål om det betyr at forlenget frikjøp skal være vanskelig å oppnå, og at det med en lovregulering er en presumpsjon mot videre frikjøp? I så tilfelle er Foreningen sterkt imot dette.

Foreningen anser frikjøp som et viktig virkemiddel for at fosterhjemmet kan ivareta fosterbarnet på best mulig måte og stå i oppdraget over tid. Mange fosterforeldre opplever et stort behov og blir slitne av å stå 24/7 i oppdraget. Frikjøp er et tilretteleggingstiltak for at fosterforeldre kan få riktig fokus. Det er fosterforeldre som skal forebygge, og snu en skjevutvikling. Foreningen stiller også spørsmål ved hvorledes en lovregulering skal *lette forhandlinger* etter at den lovregulerte fasen utløper? For fosterforeldre fremstår forslaget med tilsvarende uforutsigbarhet som etter dagens ordning, hvor det blir forhandlinger og da utslagsgivende hvilken holdning og hvilken økonomi man møtes med i kommunen.

I kap. 7 fremgår skildringer fra flere fosterforeldres krevende hverdager, og behov for frikjøp for å kunne sikre seg krefter til å kunne stå i oppdraget. Samtidig den store uforutsigbarheten rundt disse grunnleggende forholdene.

Hvordan blir det med fosterforeldre som må si opp jobben sin utenfor hjemmet og hvor barneverntjenesten da nedregulerer frikjøpssatsen da det ikke lenger er et lønnsnivå å ta utgangspunkt i for nivået på frikjøp? Mange av barna kan ha funksjonshemminger som gjør at fosterhjemmet i lang tid må være frikjøpt. Dette tilsier langvarige frikjøpsavtaler.

Fosterforeldres muligheter for å klare å kombinere fosterhjemsoppdraget med arbeid utenfor hjemmet må ivaretas gjennom særskilt lovregulering mm. Det er ikke lett å bare skulle finne seg en jobb mellom 9-12.30, for å være parat når barnet trenger å komme hjem.

Den økonomiske risikoen mange fosterforeldre pådrar seg ved å påta seg et fosterhjemsoppdrag, må flyttes fra den enkelte fosterforelder og over på samfunnet gjennom sikring av disse forholdene.

<p>Utvalgets forslag: Virkingen av omlegging av arbeidsgodtgjørelse og frikjøp evalueres.</p>	<p>Foreningens forslag: Vi er for en evaluering. Evalueringen må komme før man kan ta stilling til en omlegging.</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Vi forstår ikke hva det innebærer når utvalget skriver på s 129 at utvalgets forslag innebærer: «en omfattende omlegging av arbeidsgodtgjøring og praksis for frikjøp». Foreningen advarer dersom man mener å redusere dagens praksis for frikjøp UTEN på forhånd å ha kunnskap om effekten av dette. Fosterhjemsomsorgen må være evidensbasert og bygge på kunnskapsbasert praksis, usikre tiltak må ikke iverksettes. Det er ikke dokumentasjon for at dagens frikjøp ikke svarer til behov i det enkelte fosterhjem og understøtter formål med plasseringen. Det er i imidlertid mange som hadde trengt frikjøp, som ikke får dette.</p>	

4.2 Samordning og samarbeid

Barn som har behov for tjenester fra ulike offentlige instanser opplever en del ganger å være kasteball mellom forskjellige kommuner uten at det er noe organ som avgjør hvem som skal ta regningen. Resultatet er at tjenesten ikke gis til fosterhjemmet. Dette må løses.

Foreningen støtter forslagene men stiller spørsmål om disse i tilstrekkelig grad løser utfordringene på området når man ikke får koordinerte tjenester. Beskrivelse av utfordringene: Fosterforeldre som har behov for tjenester som involverer spørsmål om hvilken kommune som skal finansiere dette, opplever i dag å være kasteball mellom ulike sektorer. Ved uenighet mellom **stat og kommune** om finansiering er barnevernets tvisteløsningsorgan opprettet. Det er imidlertid ingen slike løsninger ved uenighet mellom flere kommuner om hvem som skal betale. Barnet og fosterfamilien blir stående i stampe og får ikke hjelp. Fosterforeldre har nok med å utøve en krevende omsorgsoppgave, om man ikke også må kjempe med å få tjenester til å samarbeide.

En individuell plan utløser ingen rettigheter og plikten til å sikre koordinerte tjenester gir ikke avklaring på hvilken kommune som har ansvaret for å finansiere tiltaket. Det trengs et rettighetsbasert regelverk som formulerer klare rettigheter til fosterbarnet, og at fosterforeldre har klagerett på vegne av fosterbarnet om kommunale tjenester ikke innvilges.

Det bør være barneverntjenestens plikt å sikre koordinerte tjenester. Det bør være et klageorgan som ivaretar ansvaret for å avgjøre tvister på området der kommuner er uenige. Det er mange utredninger jf. også Fosterhjemsmelding og NOU som peker på forhold som må følges opp mht temaet fosterbarn med funksjonshemming som er avhengig av koordinering/ samordning av flere tjenester enn fosterhjem. Ansvar for den offentlige oppfølging av dette arbeidet må legges til Bufdir eller Departementet.

Det bør være et eget nasjonalt ressursteam for fosterhjem for barn med funksjonsnedsettelse.

Foreningen støtter utvalgets forslag under dette kapittelet, kapittel 6. Når det gjelder forslaget om plikt for kommunen til alltid å vurdere om barnet kan flytte i fosterhjem, i egen kommune, undres vi over hvordan denne regelen skal vurderes og veies opp imot regelen om kommunens plikt til alltid å vurdere plassering i barnets slekt og nettverk?

Fosterforeldre som har behov for tjenester som involverer spørsmål om hvilken kommune som skal finansiere dette, opplever i dag og være kostebail mellom kommuner og sektorer.

4.3 Oppfølging og tiltak når barn bor i fosterhjem

Fosterhjemmene har stort behov for spesialisert veiledning, men vi er bekymret for om landets kommuner vil kunne yte spesialiserte tjenester og spisskompetanse slik forslaget foreslår. I dag er det for stor variasjon i kommunene både mht kapasitet, kompetanse og ressurser. I dagens situasjon er det mange kommuner som strever, og ikke innfrir eksisterende krav til oppfølging. Dette gjelder barn som i stor grad trenger spesialisert oppfølging i statlige andrelinjetjeneste.

Satsning på barnas foreldre for å skape trygge rammer: En av de gruppene som kan bidra til å skape trygge rammer for barna, er barnas foreldre. Disse trenger *differensiert* individuell hjelp slik at de settes i stand til å hjelpe barnet sitt på best mulig måte. Det er viktig at NOU'en peker på behovet for å bistå barnets foreldre. Vi advarer mot firkantede program, her må det differensiert hjelp til som møter den enkeltes behov. Foreningen gjør også oppmerksomme på Brobygger-programmet som Foreningen har utviklet. Det er en satsning innen kompetanseutvikling, veiledning og likepersonsarbeid for å bedre samarbeidet mellom foreldre, fosterforeldre og barnevernet til fosterbarnets beste. Her trengs involvering fra både kommuner og staten, med ressurser, tilrettelegging og heia-rop.

<p>Utvalget foreslår:</p> <p>Samtlige arbeidsprosesser i hele fosterhjemmsforløpet (rekruttering, kartlegging og undersøkelse, opplæring og forberedelse, utvelgelse av fosterhjem, oppfølging, tilbakeføring og flytting) må inngå i det nasjonale kvalitetssystemet i barnevernet.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>Støttes, må suppleres med utredning av barnet / ungdommen.</p>
<p>Utvalget foreslår:</p> <p>Forskning på fosterhjemområdet skal prioriteres. Det settes i gang et eller flere forskningsprogrammer i regi av Norges forskningsråd med sikte på å øke kunnskapen om fosterhjemmsorgen.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>Støttes</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Dette er viktig at man anbefaler dette og anerkjenner at det er et komplekst felt hvor det trengs mer kunnskap. Det er bla viktig å forske på årsak til ikke planlagte flyttinger, effekt av bruk av frikjøp, hva slags etterverntiltak som hjelper fosterbarn, samvær, fosterforeldres egne barn mm. Vi viser til vedlegget med uttalelse fra Professor og spesialist i barne- og ungdomspsykiatri Einar R. Heiervang, prosjektleder i Bufetat Region Sør som leder forskningsprogrammet CARE støttet av Norges forskningsråd mht kartleggingsmetoder av plasserte barn. Han påpeker behov for forskning på implementering av nye modeller for kartlegging av barn som flyttes og veiledning av barnets fosterforeldre. Dette må inkludere evaluering av om disse tiltakene fører til bedre helse, utvikling og forutsigbarhet for barn etter omsorgsovertagelse. Foreningen kommer tilbake med forslag til områder det må forskes på.</p>	
<p>Utvalgets forslag:</p> <p>Kommunene skal utvikle og etablere miljøer med spisskompetanse på fosterhjemområdet for å sikre at barn, fosterfamilier og foreldre får tilgang til spesialisert veiledning.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>I stedet for kommunene må det være staten</p>

<p>Foreningens begrunnelse:</p> <p>Det er viktig og nødvendig at det satses på faglig hjelp og oppfølging til fosterhjem og at man innser behov for spesialisert veiledning fra spisskompetanse-miljø. Det må være statlige kompetansesentre, gjerne regionale, som har ansvar for spesialisert veiledning og finansiering. Man må lytte til fagmiljø med kompetanse på de særskilte behov barna har når slike kompetansemiljø skal bygges opp. Vi viser til vedlegget med uttalelse fra Professor og spesialist i barne- og ungdomspsykiatri Einar R. Heiervang, som fremhever at det anses lite realistisk å etablere dette for små kommuner, og fylke eller regionnivå er nødvendig for å etablere robuste og stabile fagmiljø for kompetent individuell veiledning. En slik veiledning må inkludere et traumeoperspektiv. Foreningen advarer mot at kommunene skal ha ansvar for dette, de tillegges stadig flere oppgaver, men har veldig ulike forutsetninger. Man må sikre at veiledningen er spesialisert i forhold til barnets behov, slik Heiervang angir nærmere i vedlegget.</p> <p>Det er viktig at så vel barn, (fosterbarn og fosterforeldres egne barn) samt fosterforeldre og barnets foreldre får tilgang til spesialisert veiledning.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>Støttes</p>
<p>Utvalgets forslag:</p> <p>Fosterhjemsavtalen skal inneholde en konkret plan for oppfølgingen. Planen skal brukes aktivt og evalueres jevnlig.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>Støttes</p>
<p>Foreningens begrunnelse:</p> <p>Fosterhjemsavtalen benyttes ikke i dag som verktøy mange steder. Det står at denne årlig skal evalueres, men dette følges ikke opp alltid. Dersom man skal få til endring på dette punktet må man gjøre noe nytt, eks ilegge bøter el lignende.</p> <p>Utvalgets forslag:</p> <p>Det utvikles faglige standarder for hva som er forsvarlig oppfølging og tilsyn. Vurdering av behov for oppfølgingsbesøk og annen kontakt i det enkelte tilfellet skal dokumenteres.</p> <p>Utvalgets flertall foreslår:</p> <p>Faglige standarder erstatter kravene i fosterhjemsforskriften om antall oppfølgingsbesøk. Kravene i forskriften om antall tilsynsbesøk opprettholdes.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>- Foreningen er enig med mindretallet som ønsker at faglige standarder kommer i tillegg til absolutte minstekrav i fosterhjemsforskriften om antall oppfølgingsbesøk og tilsynsbesøk.</p>
<p>Foreningens begrunnelse:</p> <p>Oppfølgingsbesøk er målbare størrelser som vel kan vises på barometeret som måler kommuners oppfyllelse. Samtidig må det utvikles faglige standarder som angir hva som er faglig innhold i oppfølging og tilsyn. Det er viktig at disse faglige standardene også etterprøves, og at det angis hvordan disse skal ivaretas av barnevernet.</p>	

<p>Utvalgets forslag: Det skal utvikles tilpassede oppfølgingstiltak for fosterhjem i barnets slekt og nettverk.</p>	<p>Foreningens forslag: Støttes</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Man bør skille mellom slekt og nettverk, dette er meget forskjellig og av hensyn til forskning og statistikk / SSB bør man kunne måle effekt hver for seg..</p>	
<p>Utvalgets forslag: Det utvikles en løpende oppdatert oversikt over tilgjengelige tiltak i kommunen.</p>	<p>Foreningens forslag: Det må utformes lovregulert krav til at barnevernet plikter å sørge for at fosterhjemmet får tilgjengelige tiltak i kommunen</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Det er først og fremst barneverntjenesten som benytter seg av denne oversikten for å gi fosterbarnet og hjemmet best mulige tiltak.</p>	
<p>Utvalgets forslag: Barneverntjenesten skal vurdere besøks- eller avlastningsordninger i barnets slekt eller nettverk.</p>	<p>Foreningens forslag: Støttes</p>
<p>Utvalgets forslag: Besøks- og avlastningsordninger evalueres.</p>	<p>Foreningens forslag: Støttes</p>
<p>Utvalgets forslag: Kommunene skal etablere lokale løsninger for tilgjengelighet utenfor kontortid.</p>	<p>Foreningens forslag: Fosterhjemmet gis lovbestemt rett på tilgjengelig løsninger utenfor kontortid. Det fastsettes faglige retningslinjer for innholdet i disse.</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Det bør fastsettes faglige standarder for hva slike løsninger skal innebære. Det er i dag en kontaktelefon mange ikke kjenner til, og heller ikke benytter seg av. I mange tilfeller kjenner man heller ikke barnet og familien. Her må man lære av det fosterhjem tilknyttet private leverandører og statlige fosterhjem har som trygghetsiltak, fosterforeldre forteller at her kjenner de seg ivaretatt.</p>	
<p>Utvalgets forslag: Barneverntjenesten skal, i samarbeid med barn og fosterforeldre, utarbeide en plan for hva som kan gjøres dersom en kritisk situasjon oppstår utenfor kontortid.</p>	<p>Foreningens forslag: Engi i forslaget. Ved kritiske situasjoner utenfor kontortid skal fosterhjemmet ha rett på bistand og hjelp. Se begrunnelse i punktet ovenfor.</p>

<p>Utvalgets forslag:</p> <p>Det presiseres i barnevernloven at ettervernstiltak for dem som hadde tiltak ved fylte 18 år, når som helst innen fylte 23 år kan opprettes, gjenopprettes eller endres, basert på en helhetsvurdering av den unges behov.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>Etterverns fasen gjelder til 25 år. Ved fosterhjems plasseringer skal plassering automatisk forlenges til ungdommen aktivt skriver seg ut av ordningen. Det gis retningslinjer hjemlet i lov som ivaretar fosterhjem og fosterforeldre sine rettigheter i etterverns fasen.</p>
<p>Foreningens begrunnelse:</p> <p>I høringsforslag til ny barnevernlov fra departementet foreslås å utvide ettervern til 25 år. Dette går således lenger enn Fosterhjemsutvalgets forslag. Man må også regulere innholdet i ettervernet. Dette er siste mulighet til å hjelpe fosterungdommen. Vi anser at man aktivt må skrive seg ut av ettervernet, og ikke som i dag, at ungdommen selv må klage på ettervern om man ikke får det man mener man trenger. Fosterungdommen må ikke løses over på en NAV ytelse, men i størst mulig grad fortsette å ha fosterhjemmet som sin omsorgsbasis, slik annen ungdom har som bor hos egne foreldre. Hvem skal fosterungdommen komme hjem til i helger, ferier og høytider? Fosterhjemmet må få egen avtale med barnevernstjenesten i ettervernsfasen som gir godtgjørelse og utgiftsdekning. Denne perioden er ofte den dyreste i ungdommens liv, og fosterforeldre må få økonomisk hjelp til å støtte ungdommene i denne særdeles viktige fasen.</p> <p>Når det gjelder ungdom med funksjonsnedsettelse og rettigheter etter flere lovverk, opplever vi barnevernstjenester som sier at disse ungdommene ikke har rett til ettervern. Vi etterlyser en rettighetsfesting av innholdet i ettervern om dette skal ha noe realitet for ungdommen.</p>	
<p>Utvalgets forslag:</p> <p>Det skal utvikles og etableres et oppfølgingsprogram for foreldre, som gis etter at barnet har flyttet i fosterhjem.</p>	<p>Foreningens forslag:</p> <p>Enig i forslaget som må suppleres med at foreldre må få tilbud om individuell og differensiert hjelp.</p>
<p>Foreningens begrunnelse:</p> <p>Det er viktig å støtte barnets foreldre. Barnet kan være engstelig for hvordan det går med foreldrene. Disse er viktige for å skape trygge rammer for fosterbarnet, og barna må også trygges på at foreldre får hjelp. Det er viktig at foreldrene får individuell hjelp og støtte, og ikke kun gis tilbud om et firkantet oppfølgingsprogram. Brobyggingprogrammet utviklet av Foreningen vil være et viktig tilbud for foreldre.</p>	

4.4 Pensjon, trygd og skatt

Nivå på arbeidsgodtgjørelsen (stønaden) foreslås redusert og beløpet foreslås å ikke regnes som pensjonsgivende inntekt. Da vil man løse utfordringene for de fosterforeldre som rammes av folketrygdens regler som gjør avkortning som følge av mottak av arbeidsgodtgjørelse. Løsningen vil imidlertid være negativt for mange fosterforeldre, i det man reduserer størrelse bla til opptjening av alderspensjon.

Foreningen ønsker man finner andre løsninger i trygderregelverket, og anser at fosterforeldre fortjener særskilte ordninger som ikke reduserer deres situasjon.

Utvalget søker å løse utfordringer for de få gjennom løsninger som gjør det mindre gunstig for flertallet. Det å løse utfordringene med fosterforeldre på NAV ytelser bør gjøres ved å finne løsninger som ikke er negative for flertallet av fosterforeldres opparbeiding av trygderettigheter.

Det er en del ubesvarte spørsmål. Mange mottar i dag flere KS ved kompliserte plasseringer, vil denne mulighet utgå? Eller vil kommuner fortsatt kunne tilby kompensasjon i tillegg til den offentlige stønaden? Hva da med avkortningsproblematikk for disse ytelsene i forhold til trygderregelverket?

Utvalgets forslag: Fosterhjemsstønaden (jf. kapittel 8) gis til alle ordinære fosterhjem og er skattefri.	Foreningens forslag: Arbeidsgodtgjørelsen skal regnes som pensjonsgivende inntekt.
Foreningens begrunnelse: Foreningen ønsker at arbeidsgodtgjørelsen opprettholdes for ordinære fosterhjem, og at denne fortsatt regnes som pensjonsgivende inntekt slik at ikke fosterforeldre taper pensjonsopptjening. Fosterforeldre nedlegger en betydelig arbeidsinnsats 24/7 i ivaretagelse av oppdraget. Det vil være «svart arbeid» om dette er å anse som skattefri inntekt. Det får konsekvenser for fosterforeldres opparbeidelse av alderstrygd når man unntar arbeidsgodtgjørelsen fra grunnlaget alderstrygden beregnes på basis av. Dette vil også gjelde for opparbeidelsen av andre trygdeytelser. Stortinget har i sitt vedtak vår 2017 fastsatt at fosterforeldre ikke skal tape økonomisk på å være fosterforeldre. Forslag til løsning er gjort for å hjelpe de fosterforeldre som er på en trygdeytelse og får problemer med inntekt fra fosterhjemsgodtgjørelsen i forhold til avkortning og det å innfri inngangsvilkårene til trygdeytelser. <i>Det må være mulig å lage en særordning for fosterforeldre i trygderregelverket idet fosterforeldre gjør en slik ekstraordinær samfunnsinnsats og det er behov for å få flere fosterforeldre. Særordning må ivareta at arbeidsgodtgjørelsen er grunnlag for opparbeiding av rettigheter, samtidig som man ikke må oppleve avkortning og fravær av rett til trygdeytelse på grunn av denne ytelsen.</i>	

<p>Utvalgets forslag: Dagens unntak fra avkortning i dagpenge- og arbeidsavklaringspengeordningene videreføres inntil en ny modell er innført.</p> <p>I overgangsperioden innføres en sjablonmessig fastsettelse av arbeidstiden i fosterhjemsoppdraget.</p>	<p>Foreningens forslag: Overgangsordningen for fosterforeldre utvides til å bli permanent. Den utvides til å dekke samtlige offentlige ytelser fosterforeldre mottar. Fosterforeldre skal ikke lide økonomisk tap som følge av at de mottar offentlige trygdeytelser.</p>
<p>Foreningens begrunnelse: I den grad man bryter symmetri prinsippet ved at fosterhjemsgodtgjørelsen inngår i beregningsgrunnlag for trygdeytelsen samtidig som man også mottar fosterhjemsgodtgjørelsen, må det la seg gjøre å skille ut fosterhjemsgodtgjørelsen fra beregningsgrunnlaget? Fosterhjemsoppdraget må ikke telle med i vurdering av timer til fradrag ved arbeidsavklaringspenger.</p>	
<p>Utvalgets forslag: Rundskrevet om krav til å være reell arbeidssøker endres slik at fosterforeldre kan få unntak fra de nevnte kravene med bakgrunn i barnets behov for stabilitet.</p>	<p>Foreningens forslag: Man må fjerne «kan» og gjøre det til en rettighet.</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Fosterforeldre må under ingen omstendighet utsettes for krav som vilkår for å få dagpenger som ikke er forenelig med det å være fosterhjem. Fosterfamilien kan ikke pålegges å flytte. Det slår beina under en god fosterhjemsomsorg.</p>	
<p>Utvalgets forslag: Det innføres en generell ordning som kompenserer frikjøpte fosterforeldre i ordinære fosterhjem for tap av tjenestepensjon</p>	<p>Foreningens forslag: Støttes, ordningen bør lovreguleres.</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Tap av tjenestepensjon må kompenseres uansett stillingsprosent. Prinsipp må være at fosterforeldre ikke skal tape økonomisk på å påta seg samfunnsoppdraget. Dette må gjelde også i tilfeller hvor fosterforeldre har måttet si opp sitt arbeid utenfor hjemmet som følge av at de ikke har fått forlenget omsorgspermisjon. Man skal ikke da møtes med at man ikke lenger taper tjenestepensjon, fordi man ikke har noen jobb som gir rett til tjenestepensjon. Statlige fosterhjem har en egen lov om rett til tjenestepensjon og tilsvarende bør gjelde for kommunale fosterhjem som er frikjøpt.</p>	

<p>Utvalgets forslag: Et flertall foreslår: Behovet for en forsikringsordning for personskader i fosterhjemmet utredes.</p>	<p>Foreningens forslag: Dette må gis i dag og ingen utredning av dette er nødvendig.</p>
<p>Foreningens begrunnelse: Slik forsikringsordning gjelder for statlige familiehjem i deres kontrakt, kommunale fosterhjem må også forsikres. Vi viser og til avgjørelse i Agder lagmannsrett hvor et familiehjem ble ansett for å være arbeidstager i relasjon til yrkesskaderelgene i folketrygdloven i forhold til dekning av personskade fosterforeldre var påført. Fosterforeldre må sikres tilsvarende rettigheter, og rett til dekning iht folketrygdloven.</p>	

4.5 Rammer for saksbehandling i fosterhjemmsforhold – fosterhjemsavtalen

Forslaget angir at retningslinjer skal utarbeides og et konfliktløsningsorgan skal bistå ved interessekonflikter. Det er positivt med et konfliktløsningsorgan dersom dette blir effektivt og kan fatte bindende avgjørelser. Det må arbeide raskt, ha høy autoritet og fatte avgjørelser med høy kvalitet. Avgjørelser må gjøres på basis av et juridisk regelverk som gir fosterforeldrerettigheter. Disse retningslinjene foreligger ikke, men skal utarbeides og kan derfor ikke vurderes i høringsrunden. Her må det nedsettes et juridisk ekspertorgan i utformingen. Konfliktløsningsorganet må i utgangspunktet ha et vidt mandat.

Forslaget gir ikke fosterhjem økt trygghet gjennom økte rettigheter der barneverntjenesten ønsker å flytte barnet mot fosterforeldrene vilje. Fosterforeldre får kun en uttalerett. Det er en begynnelse, men ikke tilstrekkelig for trygge rammer. I tilbakeføringssaker skal saker opp i fylkesnemnd, dette gjelder ikke flyttinger fra fosterhjem hvor barn flyttes uten at noen instans overprøver avgjørelsen. En uttalerett blir da kun til barneverntjenestens kontaktperson. Saker om flytting fra fosterhjem er inngripende avgjørelser og bør alltid gå for fylkesnemnda. Fosterforeldre går i dag med stor utrygghet for at barn kan flyttes uten at de kan gjøre noe. Fosterhjem er gitt lite juridiske rettigheter til å ivareta fosterbarnet.

I dag kan fosterbarn flyttes ut av fosterhjemmet uten at fosterforeldre har tilfredsstillende rettigheter til å få overprøve avgjørelsen, og å stå opp for barnet for å ivareta barnets beste. Fosterforeldre har en begrenset og sterkt skjønspreget adgang til å klage på et flyttevedtak, da må de søke fylkesnemnda særskilt om slik adgang, og dette vil ofte være etter at barnet er flyttet, og skade er påført. Enkelte fosterforeldre forteller at det ligger i kortene at om de setter frem ulike krav, så står de i fare for å bli vurdert negativt, og i ytterste konsekvens at barnet flyttes. Dette er en stor utfordring for det å skape trygge rammer. Manglende rettigheter til

klage gjør at barneverntjenestens vedtak i liten grad er gjenstand for kontroll av skjønnsutøvelse og saksbehandling, til tross for at dette er det mest inngripende område av forvaltningsretten. Er et barn flyttet ut av fosterhjemmet på uriktig grunnlag, har skaden som nevnt allerede skjedd. Barnet er påført en ny skade. **Foreningen ber om at vedtak om flytting av fosterbarn iht barnevernloven 4-17 alltid må behandles i fylkesnemnd.** En uttalerett for fosterforeldre, slik utvalget foreslår, vil først da ha full realitet. I tilbakeføringssaker skal saken opp for fylkesnemnd, i saker som gjelder flytting ut av fosterhjem skjer dette i dag ved at barneverntjenesten gjennom et administrativt vedtak, uten overprøving av nemnda, flytter barnet. Fosterforeldre opplever da vansker med å få innsyn i sakens dokumenter, og at avgjørelser fremstår som uforståelige.

<p>Utvalgets forslag: Fosterforeldre gis uttalerett i saker om flytting av et barn etter barnevernloven § 4-17.</p>	<p>Foreningens forslag: Forslaget tiltres med følgende tilføyelse: Ingen flytting av barn etter barnevernloven § 4-17 kan skje uten at fylkesnemnda har tatt stilling til om dette er til barnets beste. Akuttflytting ut av fosterhjem kan bare skje når hensyn til liv og helse tilsier det. Det utformes faglige retningslinjer for flytting av fosterbarn, jf. de rettsikkerhetskranker som gjelder ved flytting fra foreldre.</p> <p>Foreningens begrunnelse: Foreningen ber om at alle saker som gjelder flytting av barnet til et nytt fosterhjem etter barnevernets bestemmelse, overprøves i fylkesnemnd. Dette er meget alvorlige avgjørelser. Fosterforeldre opplever stor utrygghet i forhold til sin svake rettslige stilling som fosterhjem og omsorgsgiver. Foreningen er for at fosterforeldre gis uttalerett, men mener at fosterforeldre skal uttale seg til fylkesnemnda i slike saker. Utvalget viser til at fosterforeldre har uttalerett i tilbakeføringssaker, som begrunnelse for at de skal ha det i saker om flytting av fosterbarn, men dette er ikke sammenlignbart i det saker om tilbakeføring behandles i fylkesnemnda. Saker om flytting av fosterbarn behandles ikke av fylkesnemnda, med mindre vedtaket klages inn for nemnda. Hvem skal gjøre det om ikke fosterforeldre har klagerett? En så viktig avgjørelse som det å flytte et fosterbarn ut av fosterhjemmet undergis altså ingen kontroll hverken med om saksbehandlingsregler er fulgt eller om dette er til barnets beste.</p> <p>Det bør fremgå at barnet ikke skal flyttes ut av fosterhjemmet før saken er behandlet i fylkesnemnda med mindre hensyn til liv og helse tilsier det. Blir et fosterbarn flyttet ut av fosterhjemmet, er skaden allerede skjedd. Fosterhjemmets medlemmer har også rett til et familieliv. Man må også få rett til et vern med hensyn til at grunnleggende saksbehandlingsregler er ivaretatt. Det å verne om rettigheter for fosterhjem griper ikke inn i det biologiske prinsipp, og avskjærer ikke rettigheter til barnets foreldre. Flytting ut av fosterhjem – her mangler det retningslinjer for faglig forsvarlig praksis.</p>
<p>Utvalgets forslag: Det tas inn i fosterhjemsavtalen en plikt for barnevernstjenesten til å samarbeide med fosterforeldrene.</p>	<p>Foreningens forslag: Forslaget støttes, og bør også hjemles i barnevernloven</p>

Foreningens begrunnelse: Det er en forutsetning for ethvert kontraktsforhold at partene har en samarbeidsplikt. Det kan godt stå, men behovet for form uleringen viser utfordringene på området.	
Utvalgets forslag: Det opprettes et konfliktløsningsorgan som kan bidra til å avklare spørsmål barnevernstjenesten og fosterforeldre er uenige om.	Foreningens forslag: Forslaget støttes. Organet må gi bindende avgjørelser.
Foreningens begrunnelse: Vi er veldig fornøyd med forslaget. Dette er en nyvinning! Det er imidlertid flere forutsetninger som må være til stede dersom dette skal løse de store utfordringene med uforutsigbarhet på området. Det er viktig at konfliktløsningsorganet er hurtigarbeidende, kompetent og kan fatte bindende avgjørelser. Dette skal utredes nærmere, og foreningen ber om å få delta i utformingen.	
Utvalgets forslag: Fosterhjemsavtalen (standardavtalen) oppdateres løpende.	Foreningens forslag: Det gjennomføres en full gjennomgang av fosterhjemsavtalen i samsvar med Stortingets bestilling.
Foreningens begrunnelse: Stortinget vedtok i tilknytning til fosterhjemsmeldingen at regjeringen skulle foreta en full gjennomgang av fosterhjemavtalen og komme med en løsning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og mer formell tilknytning til barnet i fosterhjemmet. Jf. vårt brev til Fosterhjemsutvalget av 7. 11. 18 – kopi vedlagt. Vi har kommet med en rekke forslag til oppdatering av fosterhjemsavtalen. Dette er punkter som kan være tvistetema og som trengs å reguleres i fosterhjemsavtalen. Vi savner en full gjennomgang av fosterhjemsavtalen i samsvar med Stortingets bestilling, og vi ber om å få være med i dette arbeidet.	
Utvalgets forslag: Det gis en adgang til at godtgjøring til dekning av tapt inntekt ved frikjøp i særlige tilfeller kan forlenges ved oppsigelse av fosterhjemsavtalen.	Foreningens forslag: Vi støtter forslaget, men mener det må presiseres hva som ligger i særlige tilfeller. Forslaget tilføres, men må gjelde for tilfeller også hvor fosterhjemsavtalen ikke sies opp, men frikjøpet avsluttes.
Foreningens begrunnelse: Hva med fosterforeldre som har mistet jobben sin som følge av fosterhjemsoppdraget, og som ikke får forlenget frikjøpet, men hvor fosterhjemsplasse- ringen fortsetter, hvordan skal de få godtgjort tapt inntekt og sikres? Forslaget må utvides til å omfatte disse tilfellene.	

5.0 Punkter som mangler i NOU'en for å ivareta trygge rammer for kommunale fosterhjem

- Grundig utredning av alle barn før plassering må **lovfestes**. Dette er avgjørende for om barnet plasseres i riktig type tiltak: Hvilke barn skal på institusjon, hvilke skal til statlige familiehjem og hvilke i ordinære fosterhjem? Kriteriene for dette må angis slik at barna får forsvarlig oppfølging og behandling. I dag plasseres barn med for store utfordringer i ordinære kommunale fosterhjem. NOU 'en legger opp til en stram regulering av ytelser til kommunale hjem, hvilket forutsetter at disse hjem må motta barn som har betydelig mindre problematikk enn de statlige familiehjemmene.
- Tilstrekkelig kapasitet til oppfølging av barn og fosterforeldre gjennom fastsetting av en bemanningsnorm i oppfølging av barn i fosterhjem. I dag er det hyppig skifte av kontaktpersoner i barnevernet, disse har ofte alt for mange fosterbarn som skal følges opp. Foreningen er bekymret for det stadig større ansvar og arbeidsmengde som overføres til kommunene samtidig som det avdekkes at flere kommuner i dag ikke er rustet til dette. Her må det være ordninger som sikrer forsvarlighet.
- Styrket rettssikkerhet: fosterforeldre må få parts- og klagerett slik at de har rett til å påklage vedtak som gjelder flytting av barnet fra barnevernstjenesten sin side, samt øvrige avgjørelser av betydning for barnet. Hvem skal ivareta barnets rettssikkerhet i saker der man anser at barneverntjenestens avgjørelse ikke er best for barnet? Kanskje det er økonomiske hensyn som er årsak til at avgjørelsen har blitt dårlig, eller saksbehandlingsfeil. Det er urovekkende at de mest inngripende avgjørelser for samfunnets aller mest sårbare grupper ikke skal være gjenstand for overprøving, når de som er nærmest til å stå på for barnets rettigheter nemlig fosterforeldrene, ikke får klagerettigheter
- Avvikling av refusionsordningen hvor staten refunderer kommunale forsterkingsutgifter etter nærmere regler, skaper usikkerhet mht om kommunene vil ha økonomi til å finansiere tiltak som svarer til det enkelte barns behov, og sikre fosterhjem trygge og forutsigbare økonomiske rammer. Foreningen ber om tiltak som sikrer trygge rammer for at målsetting om rekruttering av flere fosterhjem.
- Vi savner en beskrivelse av målgruppen for statlige familiehjem og institusjon. Det er lagt ned flere institusjoner som har tilbudt hjelp til de aller mest belastede og syke barna. Vi opplever at det er skjedd en forflytning nedover i systemet. Barn som tidligere ville blitt plassert i institusjon eller statlige familiehjem plasseres i dag i kommunale ordinære fosterhjem. Enkelte kommunale fosterhjem med store belastninger er så *heldig* å oppnå å få endret status til statlige familiehjem, men det er unntaket, og man får høre at det er et «tak». Det betyr at ordinære kommunale fosterhjem får fosterbarn med stadig større og mer komplekse behov. Det er i dag fortsatt barn som burde vært i disse tiltakene, men som havner i kommunale hjem. Hva vil myndighetene gjøre med dette? Se kap. 7 som beskriver flere slike familier som burde vært statlige familiehjem.
- Det må reguleres at fosterforeldre skal ha utvidet rett på permisjon fra arbeid utenfor hjemmet så lenge det er behov for frikjøp. Arbeidsmiljølovens begrensede rett til permisjon gjør at mange ser seg nødt til å si opp jobben ved frikjøp over lengre tid. Andre i samfunnet som gjør en samfunnsinnsats, ivaretas etter ulike ordninger, og fosterforeldre bør også ivaretas.

Vi peker på valgloven som ivaretar politikere i forhold til langvarig rett til permisjon fra arbeid. Man har også sikring av etterlønn. Vi viser og til Statens personalhåndbok som oppfordrer til at ansatte får permisjon fra jobb i den periode man må reise ut med ektefelle på utenriksoppdrag.

- Sikre tilbakeføring til arbeidslivet etter frikjøp og permisjon Fosterforeldre som i lang tid står utenfor arbeidslivet som følge av fosterhjemsoppdraget i form av langvarig frikjøp må ivaretas særskilt i regelverket. Mange kan oppleve vansker med å komme tilbake i arbeidsmarkedet, evt å finne arbeid som er forenelig med at barnet trenger dem i begrenset stillingsprosent.

Det kan ikke, som i dag, være opp til den enkelte fosterforelder å måtte bære risikoen for dette. Vi anser det viktig at samfunnsordninger som utarbeides, tar godt vare på fosterforeldre, som tar så godt vare på statens barn.

- Utvalget har ikke kommet med forslag som går direkte på fosterforeldres kompetanseheving. De bør få rett på kompetanseheving, som også gir uttelling i forhold til deres CV. Selve fosterhjemsoppdraget bør også gi uttelling i forhold til oppbygging av ansiennitet.
- Barn av fosterforeldre er nesten ikke berørt i utvalgets forslag. Her viser vi til rapport som er ferdigstilt i 2018.
- Frikjøpte fosterforeldre må få rett til sykepenger fra 1. dag og opparbeiding av feriepenger
- Fosterforeldre må få rett på besøkshjem (avlastning) ved behov
- Man må få rett på ny kontaktperson der samarbeidet har gått i lås.
- Med hensyn til regulering av krav på spesialisert veiledning og oppfølging, bør dette også lovreguleres som en rettighet for fosterhjemmet.
- Det bør forskes på styrking av fosterforeldres og fosterbarnets rettigheter inne fosterhjemsomsorgen for å bidra til bedre ivaretagelse av omsorgen for plasserte barn.

6.0 Fremtidsvisjoner med trygge rammer – forhåpentligvis ikke for langt inn i fremtiden

Foreningen anser lovregulering som veien å gå for å sikre at fosterhjem får nødvendige ytelser til spesialisert veiledning, oppfølging og økonomiske ytelser som sikrer mot tap av inntekt. Lovreguleringen må utformes slik at ytelser til fosterhjem blir rettighetsbaserte.

Gjennom lovregulering sikrer man at det ikke blir forskjell rundt i kommune Norge. Her kan folketrygdlovens ytelser tjene som forbilde med hensyn til sikring mot inntektstap i ulike livssituasjoner. Det er basert på vilkår som angir hvilke momenter som er relevante og gir rett til disse når vilkårene foreligger, og med klagemulighet.

Utvalgets forslag om lovregulering av fosterhjemsstønad og frikjøp den første periode ved plassering, er en god måte å regulere sikring av ytelsene på. (Selv om vi vil beholde *arbeidsgodtgjørelse* som prinsipp og begrep, og ikke stønad.) Foreningen ønsker at man går videre i denne retningen, og lovregulerer også frikjøp utover den første plasseringsfase. Her

har utvalget foreslått det fortsatt skal forhandles om, på basis av retningslinjer. Vi antar at det foreslåtte konfliktløsningsorgan også her kan komme inn, men som etter forslaget ikke skal gi bindende uttalelser. Dette anser vi å gi fosterforeldre, og derigjennom fosterbarnet, en for usikker situasjon med hensyn til inntektssikring.

Det må være mulig å fastsette kriterier i lov som ivaretar sikring mot inntektstap som oppstår som følge av fosterhjemsoppdraget, gjennom hele fosterhjemsforløpet. Lovreguleringen må utformes slik at ytelser til fosterhjem blir rettighetsbaserte.

Med hensyn til regulering av krav på spesialisert veiledning og oppfølging, bør dette også lovreguleres som en rettighet for fosterhjemmet.

Her kan helselovgivningen tjene som eksempel – hvor man får rett til spesialiserte helsetjenester med tidsfrister, og rett til å kjøpe private tjenester dersom det offentlige ikke kan levere.

Fosterhjemmene trenger rett til spesialisert veiledning og oppfølging, levert til rett tid. Dersom det offentlige ikke kan levere, bør fosterhjemmene ha rett til å kjøpe tilsvarende tjenester privat og få dette dekket av det offentlige.

Fosterforeldre som i lang tid står utenfor arbeidslivet som følge av fosterhjemsoppdraget må ivaretas særskilt i regelverket. Det kan ikke, som i dag, være opp til den enkelte fosterforelder å måtte bære risikoen for dette. Det gir ikke trygge rammer.

Andre grupper i samfunnet som gjør et samfunnsoppdrag, er ivaretatt med hensyn til rett til fri fra arbeidet. Det bør også gjelde for fosterhjem. Vi peker på valgloven som ivaretar politikere i forhold til å få permisjon fra arbeid hele tiden mens de står i sitt samfunnsoppdrag.

Alternativt må alle fosterforeldre få rett til inntektssikring slik de statlige familiehjemmene i dag organiserer seg.

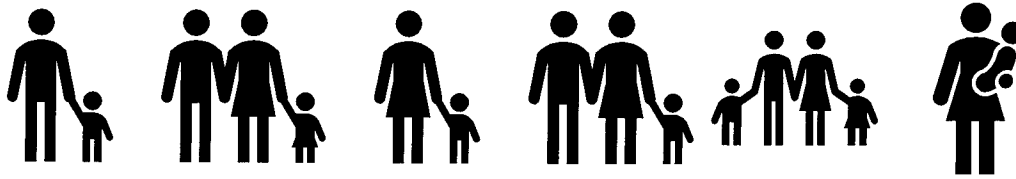
Det må reguleres at fosterforeldre skal ha krav på permisjon fra arbeid utenfor hjemmet så lenge det er behov for frikjøp, med rett til å komme tilbake i tilsvarende arbeid hos arbeidsgiver etter permisjonen.

Greier samfunnet å hjelpe fosterbarn til å bli fungerende voksne som bidrar i arbeidslivet eller på annen måte kan leve aktive liv som bidrar i samfunnet, så sparer man store beløp.

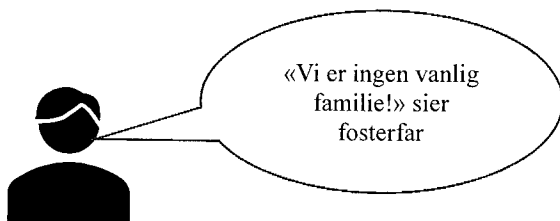
Alternativet kan være risiko for utenforskap, et liv på trygd, evt en kriminell løpebane.

Det er derfor kortsiktig politikk å gi trange rammer for fosterhjem. Det er i disse hjemmene en stor forebyggende og utviklende innsats legges inn.

7.0 Historier fra virkeligheten – fosterforeldre forteller om familiens indre liv

Med dette vil vi gjengi uttalelser fra fosterforeldre som beskriver deres liv som fosterhjem. Det er avgjørende å forstå deres situasjon om de skal få trygge rammer for omsorg for fosterbarnet.

«Vi er en familie som i dag har tre biologiske barn på hhv 18, 22 og 24. I 2009 fikk vi vårt fjerde barn – vårt fosterbarn, ei jente på ett år. Hun er i dag snart 11 år. Hun vil være en vanlig jente men vi er ingen vanlig familie. Det er ingen kontakt med biologisk familie så hun ER vår på alle vis. Likevel – vi er ingen vanlig familie. Jenta er ressurssterk på mange vis men har på grunn av sitt første leveår PTS og alvorlige tilknytningsvansker. Vi har i 8-10 år levd med ei jente som er ekstremt sensitiv og avvist meg som fosterfar. I dag etter 10 år slår vi oss selv på skulderen over hvor flott jenta er i ferd med å bli. Hun har ekstra ressurser på skolen, vi har fått hjelp av BUP og PPT men likevel stormen, kampen og jobben har vi tatt hjemme hver dag i mange år. Det er flott å se hvor fin hun har blitt- men vi er fortsatt langt fra å være i havn.

Det er et under at ekteskapet har bestått. Avvisning – det å klare å stå i en splitt og hersk situasjon i årevis er ekstremt krevende. Hennes utrygghet medfører at vi er tidenes mest «upålitelige» familie. «Overganger» er en utfordring. Alle avvik fra normaler en utfordrende. Det å komme seg ut av døra til avtalt tid er ofte umulig. Alt kan se greit ut, men en kommentar (som fra hennes side oppfattes som avvisning) kan medføre at verden raser.

Vi kommer oss ingen steder. Avtaler må avlyses – mor og jenta må bli igjen hjemme og far og tre andre barn drar, eller alle kommer en time for sent. Dette er normalen og ikke unntaket.

En normal familie? Nepp

Fostermor (kona) har vært frikjøpt. Barnets behov var det viktigste og går foran konas behov for å opparbeide pensjonsrettigheter. Vi er så glad i jenta og vil hennes beste. Vi ofrer svært mye (økonomisk) på hjemmebane. Takken er gleden vi ser ved å få det til. Utakken er rettighetene samfunnet ikke gir oss.

- Et meget hardt prøvet ekteskap
- Manglende pensjonsrettigheter
- Tapt sosialt liv
- Tapt karriere/ lønn

Dette er våre omkostninger. Når politikerne lovpriser oss fosterforeldre, så koster det ingenting. Vi sies å gjøre en uegennyttig og svært viktig samfunnsoppgave. Enig.

I alle andre sammenhenger i livet materialiserer det seg økonomisk. Men i vår sammenheng så er det tap, tap, tap. Og en familie som pga store belastninger har veldige slitaskader. Vi har hatt seks år

(nesten) sammenhengende veiledning hjemme. Behovet har vært enormt (og vi har fått dekket dette behovet) men det sier noe om hvilken belastning det også kan være å åpne hjemmet sitt for et barn. At en person som må si opp jobben sin for fortsatt å være frikjøpt i mer enn tre år ikke har noe vern økonomisk den dagen frikjøpet bortfaller er en direkte hån.

Politikere innvilger seg selv ventelønn; statsråder, stortingspolitikere osv. ikke lenger har vern i politikken og gode betingelser. Vi de som politikerne lovpriser for den svært viktige jobben vi gjør har ingenting. Det er en hån. Det bidrar ikke til «goodwill» og rekruttering av nye hjem.

Vi elsker jenta vår og hun er og blir vår for alltid – men hadde jeg i forkant i 2009 visst det jeg vet i dag om økonomi, belastninger osv. ville jeg valgt det samme om igjen – ville jeg det?

Dessverre Nei.»

«Derfor «bukker og takker/ smiler jeg og er hyggelig i frykt for at barna skal hentes og flyttes fordi jeg «krever for mye», sier fostermor

«Vi har to direkteplasserte fosterbarn fra de var 8 mnd. gamle. Jeg er 20 prosent frikjøpt (som brukes til møter, samvær etc., så jeg har 100 prosent jobb og tar fri u lønn når jeg trenger det slik at det blir til det beste for barna. På denne måten går ikke frikjøpet mitt ut over pensjonen min) og vi ønsker avlastning/ besøkshjem for den yngste på 4 år (har epilepsi og ADHD lignende oppførsel) for å få «puste» som voksne og gi den eldste litt ekstra tid, da hun ofte blir «tilsidesatt». Første gangen vi spurte fikk vi motspørsmål: «klarer dere ikke oppgaven»? Andre gangen vi spurte la vi vekt på at tiden skulle brukes på den eldste. Da skulle de tenke på det. Snart et år etter har vi ennå ikke besøkshjem. Vi ønsker å adoptere det eldste barnet da hun ikke har biologisk nettverk, dette har vært planen hele veien, frem til nå når vi har fått saksbehandler nr 5. Denne mener at så mange adopterte fosterbarn kommer tilbake til barnevernssystemet som voksne, derfor ønsker ikke barnevernet å føre en adopsjonssak.

Jeg har ikke en veldig god kjemi med barnevernet / saksbehandler. Vedkommende har insinuert flytting om jeg krever for mye, derfor «bukker og takker/ smiler jeg og er hyggelig i frykt for at barna skal hentes og flyttes fordi jeg «krever for mye»»

«PS!: vi elsker barna våre, men det er vanskelig å anbefale andre å bli fosterhjem.» -hilsen fostermor

«Jente (15 år) bodd i fosterhjemmet i 10 år da hun måtte flyttes akutt. Fosterhjemmet hadde kjempet i flere år, og ble ikke hørt av barnevernstjenesten. Fosterfar var frikjøpt siste året, og det var mye slag, spark og utskjelling fra fosterbarnet. Hadde også et mindre fosterbarn hjemme. Etter at eldste flyttet akutt, var det INGEN oppfølging av fosterfamilien, og det var heller INGEN som kom og undersøkte

om det minste fosterbarnet hadde det bra eller snakket med ham. Det var nesten som vi ikke eksisterte. Fosterfar ble sykemeldt 1 år og gikk til psykolog for å bearbeide sorgen. Minste barnet – i dag 13 år, som ikke kan være hjemme alene, bla på grunn av flere sammensatte diagnoser, brukte lang tid på å bli trygg igjen. Han kan fortsatt komme med minner/ traumer fra den tiden som nå er 4 år siden. Stadig bytte av saksbehandlere. I dag er fostermor 80 prosent frikjøpt da fosterbarnet ikke kan være hjemme alene. Mye møter, oppfølging, timer hos lege og sykehus. Familien har mistet mange tidligere venner da det er flere utfordringer med barnet. F. eks kan ikke være i store forsamlinger, ting må planlegges i minste detalj. Takler ikke forandringer. Han har få venner og er mest hjemme. Det er vanskelig for andre å forstå hvilke utfordringer dette fører til i hverdagen. Det er også store forskjeller ang. økonomi og andre tiltak fra de forskjellige barneverntjenester også innad i samme kommune.

Vi har søkt om et avlastningstilbud som vil være perfekt for vår fostersønn i forhold til sosial, psykisk og fysisk utfordring hvor han vil være i en liten gruppe med andre fosterbarn. Vår barneverntjeneste sier nei, mens flere andre barneverntjenester i samme kommune bruker dette tilbudet. Hva med barnets beste? Hilsen fortvilet fostermor

Ps: vi elsker barna våre, men det er vanskelig å anbefale andre å bli fosterhjem.»

«Jeg blir ufrivillig en minstepensjonist da jeg ikke får pensjonspoeng» - sier fostermor

«Jeg er frikjøpt på ubestemt tid da gutten har store utfordringer.

Skole fungerer ikke da lærere ikke vet hva de skal gjøre med han. Ressurser er fraværende.

Vi er en familie (kone- mann – egne barn) som nå må sette hele vårt liv til siden for å tilpasse et trygt fosterbarn. Skal vi (og kan) vi dra på ferie, må det tilpasses en gutt som ikke klarer det sosiale, ikke klarer lyder, lukt og berøring.

Vi kan ikke si automatisk ja til familieselskaper som bryllup- konformasjon og bursdag.

Gutten har heftige angstperioder med anfall, meltdowns i 3 dager bare ved å klippe håret, ta på et antrekk han ikke vil, gjøre noe sosialt han ikke er forberedt på og godkjent.

Har et noen ganger dessverre et så smart barn som i tillegg skjønner at han er «skrudd» sammen litt annerledes enn klassekameratene og den sorgen det gir ham å være annerledes.

Med dette må jeg da gå usikkert inn i samtaler med barnevernkontor hvert år for å fornye søknad om frikjøp.

Jeg blir ufrivillig en minstepensjonist da jeg ikke får pensjonspoeng.

Med dette jobber jeg 24/7.

Jeg er «mamma» lærer – terapeut, fysioterapeut, tilsynsfører og en koordinator til en fantastisk gutt som stoler 100 prosent på meg. han stoler på at redselen for ungdomsskolen blir ivarettatt ved at jeg er der. Han stoler på at han får mat i magen, er varm når han fryser og tar av klær når han er varm ved at jeg vet hva han trenger til enhver tid. Han stoler på at jeg har de riktige orden når han ligger i fosterstilling for alt «krasjer» rundt ham. Han stoler på at jeg gir ham opplevelser som han klarer å motta.

Han stoler på at jeg ligger på rommet ved siden av hans, hvis han vil trenge meg på natten, osv. osv. Det eneste jeg trenger til å kunne bære alt dette er gode rammebetingelser. Det å vite at jeg faktisk kan love han å være der den tiden han trenger det, det å kunne se frem til en alderdom hvor jeg har opptjent de pensjonspoeng som jeg i perioder har jobbet «livskiten» av meg for å ha en «lykkelig» - glad – tilfreds – trygg og «oppegående herlig gutt som fortjener det så mye.»

«Om vi skal kunne hjelpe som familie, må vi bli sett som det, og ikke en annerledes «institusjon» som skal hjelpe en av familiens medlemmer.» - sier fosterfar

«Vi er en «vanlig» familie med 4 barn. Yngstemann er fosterbarn og resten av barna er barn av fostermor og fosterfar (mor og far). Fosterbarnet på 16 år har til tider vært aggressivt. Han har også brukt vold mot sine søsken. Når vi søker hjelp, er al fokus rettet mot fosterbarnet. Om familien skulle kunne fortsette å fungere, må HELE familien bli sett. Alle i familien må bli satt i tilstand til å fungere i hverdagen. Som andre familier har vi utfordringer med andre av barna enn fosterbarnet. Vi har fått inntrykk at vi må bruke all energi på å hjelpe fosterbarnet og at de andre barna må ta hensyn til og at deres behov er underordnet fosterbarnet. Både det kommunale barnevernet og det offentlige hjelpeapparatet må kunne gi en støtte til familie og ikke kun fokusere på fosterbarnet. Vi er en familie og må fungere sammen. Sammen gir vi fosterbarnet en mulighet til å bli en bidragsyter til samfunnet og ikke bare en mottaker. Om vi skal kunne hjelpe som familie, må vi bli sett som det, og ikke en annerledes «institusjon» som skal hjelpe en av familiens medlemmer.»

«Dette er vår hverdag som vi må takle. Mye som tyder på seksuelt misbruk» - sier fostermor

«Fosterbarn er ikke som andre barn fordi de har en bagasje som andre barn ikke har.

- 8 år gammel jente ble plassert
- Fullt utlært på hvordan hun satte et «skudd»-amfetamin/ heroin
- Dopet av foreldre/ venner for å sove lenge (16-18 tiden)
- Opplært til ikke å fortelle noe som skjer hjemme
- Vet ikke når neste måltid er
- Redd for at de voksne skal bli «sinte»
- Verbal trakassering
- Redd for hva neste dag bringer
- Stoler ikke på noen

Må ha:

Forutsigbarhet (ennå)

Vite hvor fostermor er til enhver tid, eks mor glemte telefonen i bilen da jenta var og lekte med en venninne. 72 tapte anrop på 35 minutter pluss at hun hadde ringt fostersøsken, besøkshjem pluss en arbeidskollega av mor. Dette gjelder ennå – hun er 17 år nå.

Oppfølging av BUP hele veien (ennå)

Sosialtrening – (ennå)

Hjelp til hygiene / tannpuss, håndvask etter toalettbesøk, skifte undertøy etc. (ennå)

Mange søvnløse netter med 2-3 timer søvn for fostermor de 7 første årene, nå mindre av det.

17 åring må kjøres til skolen eller kommer hun ikke dit

Passe på matinntak (kan gå dager uten mat)

Leksehjelp

Frivillig plassert på 9. året

Rømningsplaner hjemme om foreldre kommer for å hente henne. «kidnappet 1 gang i 3 dager før vi fikk henne tilbake. Var da dopet på valium. Ennå ble det ikke sak.

Fostermor alene om omsorgen. Frikjøpt i perioder 20 prosent. Nå frikjøpt 20 prosent pga skolekjøring. Dette er vår hverdag som vi må takle. Mye som tyder på seksuelt misbruk.

Siste 3 årene god oppfølging av barnevernet da vi fikk to godt voksne konsulenter som kjenner familiehistorien. 3. generasjons fosterbarn/ barnevernsbarn.

Jeg har vært frikjøpt på grunn av fosterbarnet som viste seg å være psykisk utviklingshemmet. Nå har jeg måttet si opp jobben utenfor hjemmet, og barnevernet sier da de ikke kan frikjøpe meg lenger og ber meg søke omsorgslønn! Får ikke bli statlig familiehjem. Hjelp!!

«Vår familie består av fostermamma, fosterpappa, to biologiske barn og to fosterbarn. Vi har vært fosterfamilie i 7.5 år. Med perioder med full frikjøpt og delvis frikjøpt. De siste 2 årene har fostermamma vært frikjøpt fra sin jobb 100 %.

Nå har arbeidsplass til mor sagt stopp for videre permisjon uten lønn. Hun må enten si opp sin stilling eller komme tilbake i jobb 1. aug 2019. Det er 3 mnd. oppsigelse så 1. mai må hun levere skriftlig oppsigelse.

Barnevernet har sagt at det er viktig at mor er frikjøpt da det er store utfordringer med det yngste fosterbarnet og for familien som helhet. Men barnevernet kan ikke betale mor kompensasjon for lønnen (ved oppsigelse) da hun ikke har en bekreftelse fra jobb om permisjon uten lønn. Det har foreslått at mor må søke om omsorgslønn som sendes til tildelingskontoret. Mor kan da risikere å få avslag og samtidig stå uten arbeidsplass. Mor har også fått beskjed om at omsorgslønnen hvis den blir innvilget, ikke dekker lønnen 100 %. Hva med de resterende?

Det yngste barnet kom til vår familie da han var 2.5 mnd. Akutt plassert. Vi hadde han til han var 5 mnd. og han ble da tilbakeført til biologiske foreldre. Etter 4 uker kom han tilbake til oss for da hadde 4-12 saken vært oppe og barnevernet fikk medhold i varig omsorgsplassering. Barnet viset etter hvert å ha kromosomavvik der han mangler en bit av et kromosom. Haner moderat utviklingshemmet, dvs han følger halve utviklingsfarten til et normalt barn. Nå er han vel 6 år, men ligger på 2-3 års stadiet. For eksempel så begynte han først å prate ved 4.5. år, og gikk sine første skritt ved 2.5 år. Videre har han fått ADHD med adferdsforstyrrelser, en del autistiske trekk, gastroøsofageal refluks sykdom (GØR) utredet nå for astma i spiserør, flere uspesifiserte anfall i mnd, som igjen fører til dårlig med nattesøvn for både voksne og barnet. Uspes. Epilepsi tror de det er. Allergier har han også. Dette er en veldig blid gutt som trenger oppfølging 24/7. han må ha en voksen tilstede hele tiden, da han kan finne på å stikke av, både fra barnehagen og hjemme, eller at han kan skape uro og varierende adferd. Han kan slå, klippe, lugge, spytte, headbang. Etc. Dette kan komme helt ut av det blå uten forvarsel.

No skal dette barnet begynne på skolen, og vi alle i nettverket enig at han trenger full oppfølging når han begynner der fra høsten. Han blir så sliten ved forandringer og trenger forutsigbarhet. Vi som er i ansvarsgruppen er følgende personer: fosterforeldre, barnevernet, PPT, helsesøster, skole, spes. ped i barnehage, ergoterapeut, fysioterapeut, avlastningsenhet. I tillegg har vi kontakt med barnehabiliteringen, sykehuset v/ barneavdelingen.

Da vi også har andre barn og ei fosterdatter med sine utfordringer, så kan du si vi har hendene fulle. Vi har spurt flere ganger om å få lov til å bli statlig familiehjem. Med beskjed om at det er

et tak på dette og det går ikke.

Vår hverdag består mye av å ivareta og være rundt spes. det yngste barnet. Når det er møter på ettermiddager, kjøring til div aktiviteter, etc., så må vi vite at det er en voksen eller en av de eldste barna som kan passe på og se etter ham. Vår fosterdatter er 12 år og hun har ikke forutsetninger for å passe sin lillebror. Det må de to eldste gjøre som er vår biologiske barn. De er også veldig opptatt i tillegg føler vi at vi kan ikke pålegge de så mye arbeidsoppgaver i forhold til det yngste barnet.»

Andre forstår ikke behovet for å være frikjøpt – de tror jeg slapper av når barna er på skole – men det er langt fra sannheten!! Jeg er sliten! Jeg får ikke et eneste sekund til å puste! Barna sover ikke om natten pga traumer. – sier fostermor

«Vårt liv som fosterforeldre. Jeg er fostermor til 3 barn. Jeg føler meg heldig for vårt samarbeid med barnevernstjenesten (bvtj). Dette samarbeide er så bra nettopp fordi vår kommune er satt på å ha faste rammer og en klar og forutsigbar fosterhjemsavtale. Jeg har ingen biologiske barn, så for meg er dette den eneste og den vanlige måten å ha familie på. Jeg er 100% frikjøpt. Det er mange av de jeg møter som ikke forstår behovet for å være frikjøpt. De ser for seg at jeg sitter og slapper av når barna er på skole og barnehage. Det er så langt fra sannheten som man kan få det til. Jeg får ikke et eneste sekund til å puste. Jeg sover ikke om netter fordi ungene har mareritt og gråter mye på grunn av traumaer. Jeg rydder og vasker og planlegger livet rundt alle disse møtene man må ha (3 barn med 6 samvær på 2,5 time, 4 oppfølgingsmøter av barna fra bvtj, 4 oppfølgingsmøter av fosterhjem fra bvtj, 4 tilsynsfører, foreldremøter, møte med barnehage, skole, sfo, helsestasjon, evalueringsmøte med Bufetat, møte med sakkyndig, advokat, tingretten for det ene barnet og tingretten for de andre barna, kursing, ernæringsspesialist og ikke minst matlaging (barna var overvektig da de flyttet til oss)). Det som er nevnt her er ikke vanlig for en familie å måtte gjøre. Det er tidskrevende. Jeg er sliten, vi setter barna alltid først. Jeg ønsker å gå tilbake til jobb, nettopp for å puste. Det ville hjelpe økonomien vår også. For nå så får jeg dekket 80% stillingslønn selv om behovet for meg hjemme er så stort at jeg ikke rekker å gjøre noe på de 20% jeg egentlig har til rådighet. Jeg får ingen KS i tillegg. Jeg vet at det ikke er mulig å jobbe 80%. Så jeg søker på 60%. Jeg har en rekke med intervjuer. Når jeg forteller at jeg er fostermor, får jeg spørsmål hvordan det ville påvirke min arbeidsdag og jeg må være ærlig og si at jeg trenger en enorm mengde med fleksibilitet og at jeg kan jobbe bare fra 09-1230. Fordi barnehage barna mine de blir ofte syk, det er ene samværet til det andre, barna er fattige på opplevelser så vi må ta de med oss hit og dit for å kompensere for "de tapte årene", og det er aktiviteter og idretter som de må kjøres til og fra. Hva får jeg fra de mulige arbeidsgivere? De takker meg for den fantastiske innsatsen jeg gjør for samfunnet men dessverre så passer ikke min levemåte med den daglige driften i firmaet. Det er først nå jeg begynner å se at jeg må ofre min yrkesdyktighet for disse barna. Og jeg elsker jobben min! I tillegg til å tape inntekter mens jeg er frikjøpt, er det heller ikke noen pensjonspoeng for meg. Noe som logisk sett ikke gir mening. Jeg oppdrar barn som ikke har noe ansvar ovenfor meg når jeg blir gammel. Hvem skal ta seg av meg da? Jeg kommer ikke til å ha råd til å forsørge for meg selv med minstepensjon. Det er kjempeskummelt. Mannen min er i arbeid og har god inntekt så han er trygg i pensjon, men skilles vi lag så sitter jeg med minimumspensjon. Og jeg kan si til deg at å være fosterforeldre er krevende for ekteskapet også. Vi har ikke tid til hverandre. Vi har ikke tid og anledning til å være sammen med vennene våre. For hvem skal passe disse barna våre?»

Mine fosterbarn ble etter hvert tilbakeført for å skåne barna - på grunn av at foreldrene ikke ville gi seg med rettsaker – sier fosterfar

«Vi fikk to flotte barn i hus, etter at de hadde bodd nær ett år i beredskapshjem. Det var godt forberedt, og vi fikk god informasjon. Begge fant seg fort til rette med venner, aktiviteter og på skolen. Som personer var de veldig ulike. Vi fikk 2 KS for hvert av barna og da var en hjemme 30 prosent og en 50 prosent. Det var et stort behov for oppfølging av lekser, gi trygghet, omsorg. Ingen avlastning. Det var samvær med tilsyn noen få ganger i året med foreldrene. I tillegg var det oppstått samvær med søsken og annen familie.

I løpet av 4 år har det vært 8 rettsaker i Fylkesnemnda, Tingrett, lagmannsrett med anke til høyesterett med avslag.

Vårt hus har «vært offentlig» svært ofte for 3 ulike sakkyndige, tilsynsførere, kontaktpersoner, barnas talsperson.

Det har vært utfordrende å forberede barn og en selv opp mot rettsaker. Det er en påkjenning å vitne, hvor en ofte må si ufordelaktige ting om biologiske foreldre, som vi uken etter er avhengig av å samarbeide med.

Det er vanskelig å leve i en konstant usikkerhet på hvor lenge barna kommer til å bo hos oss. Som følge av rettsavgjørelse, ble det ene barnet flyttet hjem etter nær 3 år. Utrolig sårt å oppleve., samtidig som en skulle ivareta barnet som ble igjen. Vi ønsket oss en samværsordning/ besøkshjem slik at bruddet ikke ble så brått, men det fikk vi ikke. Foreldrene sa i retten at de skulle legge til rette for kontakt, men det skjedde ikke.»

«Vi fikk et fosterbarn som viste seg å være alvorlig sykt og vårt familieliv er snudd opp ned. Jeg ville imidlertid aldri vært foruten disse årene – vi gjør en forskjell for jenta, men jobbsituasjonen min er usikker.»

«Alvorlig sykt barn som ikke kan spise vanlig, mye oppkast og fosterfamiliens liv snudd helt. Plassering av fosterbarnet når barnet er 5 ½ mnd.

«Dere som fosterforeldre skal ikke tape økonomisk var uttalelse fra barnevernstjenesten ved plassering av fosterbarnet. Det var en akutt plassering – vi fikk tenke oss om i 1 ½ dag. Vilkåret var permanent plassering.

Samvær med biologiske foreldre hver 14. dag i 6 mnd. Pga at sak ikke kom opp i fylkesnemnd. Samvær med tilsyn etter 6 gang i året uten tilsyn.

Frikjøp i 6 mnd. i slengen. Har vært frikjøpt fra jobb i 3.5 år.

Fikk beskjed etter 2 ½ år om å måtte si opp deler av jobb eller komme i full jobb. Fikk på grunn av bekjent i lederstilling på jobb godkjent videre frikjøp.

Godt samarbeid med saksbehandler fra barnevernet. Hatt samme saksbehandler hele tiden.

Fosterbarnet er ikke fra min kommune. Langtidsfrikjøp pga sykt barn. Barnet er født for tidlig, lav fødselsvekt, problem med mage- tarm, problem med å innta mat.

Oppkast fra barnet er 7 mnd. Frem til i dag (3 år og 10 mnd.) Reduksjon i oppkast fra 4-10 ganger pr dag til i dag 7-10 ganger i uken.

Fikk satt inn sonde – som senere ble endret til en knapp der all mat gis intravenøst. I dag gis det hver 2. time. Men vi har gitt hvert 90. min i små porsjoner fra barnet fikk innsatt dette.

I perioder har vi gitt mat 24 t i døgnet. I noen perioder har vi kunnet brukt pumpe, men ikke alltid da barnet har reagert på det. Barnet tåler lite endringer – og er sensitivt. Vi har ikke kunnet kjøre bil – da oppkast er så hyppig. Dette fører også til at vi som familie har fått innskrenket vår felles sosiale fritidsaktivitet – og eksempelvis ferier.

Vi kan ikke kjøre lange turer – besøk til familien, da barnet ikke har tålt disse turene. Vi har derfor måttet dele familien i 2 og den ene er hjemme med barnet og den andre drar med biologisk familie på ferie. Vi har måttet takke nei til familie sammenkomster som konfirmasjoner pga barnets situasjon. Sensitivt – tåler lite endringer – oppkast – dårlig søvn.

Feriene våre er blitt annerledes. Vi har ikke kunnet reise til steder med mye folk – eksempelvis 1. uke til Hellas på sydentur. Vi har tatt hensyn til barnet og dratt på ferie der vi har vært skjermet og bestilt leie av hus slik at påvirkningen har vært minst mulig for barnet. Vi har også vårt biologiske barn å ta hensyn til.

Avlastning: Vi fikk innvilget avlastning da barnet var 2 ½ år. Inntil da hadde vi ikke som familie vært samlet på tur. Dro da på en lang helg uten barnet, dette for at både vi voksne og biologisk barn skal få tid sammen. Som foreldre har vi delt oss opp slik at biologis barn får ene tid med oss i et par helger av og til.

Konsekvensen blir at vi får færre opplevelser sammen som familie. Avlastningen måtte vi sette på vent da barnet begynte i barnehage, da barnet var 3 år.

Vi prøvde barnehage da barnet var 2 år, men det fungerte IKKE for barnet og i samråd med barnevern, PPT ble vi enige om at vi måtte vente med det.

Når vi da begynte i Barnehage gikk barnet tilbake i utvikling og ble plutselig et lite barn igjen. Utviklingen gikk tilbake og barnet var veldig utrygg.

P.g.a barnets utrygghet og at barnet får sonde -ernæring – var jeg som fostermor i barnehagen hver 2. time for å gi henne mat og for å få henne trygg. Jeg har brukt min hverdag fra august 2018 til utgangen av mars 2019 på dette -slik at jeg har sett at det går bra, og så kunnet hatt opplæring på to ansatte i barnehagen – Pr. i dag har barnehagen nå hatt måltidene for barnet i ca. 4 uker. Barnet er i barnehagen fra ca 09.00 – 14.30 hver dag, og inntrykkene er så mye for barnet at vi har en pause for å få ro og gitt barnet ekstra næring 1. ekstra dag i uken.

Dette er i godt samarbeid med Barnevernet og PPT.

Vi har ikke kunnet ha avlastning den tiden etter barnehageoppstart og kan mulig starte opp med det til høsten 2019. Da barnet ikke kunne starte så tidlig i barnehagen har vi hatt flere hjemme hos oss til observasjon av barnet. Fra barnet var ca 2 ½ år har vi hatt spesialpedagog – logoped inne hver mnd. for å se og oppleve barnet samt ha opplæring på meg hva jeg skal eller ikke skal gjøre. Fra barnet kom har vi fått et hjem som til tider er mer som et offentlig kontor – der flere av møtene både med PPT og logoped er hjemme hos oss p.g.a barnets helsetilstand. Er glad for at jeg har vært frikjøpt slik at disse møtene har kunnet bli gjort uten at biologisk barn har blitt påvirket av dette. Konklusjon – om jeg kan si noe om det:

Bakgrunn for å bli fosterhjem er å ønske å hjelpe noen som trenger dette. Det er viktig for meg! Vår familiesituasjon er blitt veldig endret- og vi er nå kommet dit at vi har lært å leve med et barn med spesielle behov. Historien er lang, mye som ikke er tatt med, men dette er essensen.

Angående samarbeid med biologisk familie prøver vi så godt vi kan å ha ett godt samarbeid, ikke så lett da mor sier de ikke vil ha oss som fosterfamilie og ønsker å flytte barnet .... Det gjør noe

med oss. Barnet har tilført oss som familie masse flotte ting. Vi har lært mye om oss selv og om oss som familie. – og jeg har ikke villet være barnet foruten. Vi har hatt noen tøffe år bak oss med jobb 24/7 og vi ser at den jobben vi har gjort nå begynner å bære frukter for barnet.»

«Er er fostermor til eit meget funksjonshemma barn – men har blitt ein kasteball mellom barnevernet i opphavskommunen og forvaltningen i bostedskommunen. Dei begge meiner at det er den andre kommunen sitt ansvar å dekke vårt hjelpebehov»

«Vi er fosterforeldre til eit barn på 8 år med store hjelpebehov som følge av ein medfødt diagnose, en barneautismediagnose, psykisk utviklingshemmet, men også på grunn av traumer frå omsorgssvikt/ tilknytningsskader frå spedbarnstiden. Barnet har ein psykisk alder på rundt 3 år. Vi kan ikkje beskrive oss som ein så kalla «vanleg» familie, vår kvardag er fastlagt av stramme rammer for å støtte opp om barnets behov. Vi har vore fosterforeldre til dette barnet siden det var spedbarn. **Vi har i løpet av desse åra hatt 8 forskjellige saksbehandlere, noko som har ført til at vi stadig har måttet gi nye personer ei detaljert beskrivelse av vår kvardag og alt som har skjedd opp igjennom.** Dette har ført til at vi måtte «forsvare» på nytt og på nytt kvifor vi trenger fortsatt frikjøp, då vi ikkje har hatt noko form for kontinuitet i ivaretagelsen av vår historie hos barnevernet.

Dette gir igjen en frykt for å kreve for mykje hjelp frå barnevernet då vi ikkje veit om den nye saksbehandleren ikkje vil «like» oss og dermed oppleve oss som krevande og lite samarbeidsvillige, noko som kunne ha ført til ei utilsiktet flytting. Det at vi ikkje føler oss trygge på at plasseringen er heilt trygg og at vi ikkje har nokon rettigheter er ei enorm belastning for oss som familie. Barnet trenger hjelp til alt, frå stell/ bleieskift/ påkledning, mating, kontinuerlig tilsyn og reguleringsstøtte, angsthandtering, og hjelp i alle sosiale situasjoner. Eg følger barnet i drosje til og frå skulen (spesialavdeling) kvar dag, og står i «bakvakt» heile skuledagen om det skulle bli for vanskeleg for barnet og vere der. Vår kvardag er lagt opp til kva barnet trenger, noke som i stor grad fører til «sosial isolering» av oss som familie pga at det er svært vanskeleg for barnet å delta i sosiale aktiviteter/ besøk etter skuledagen då barnet er veldig sliten etter dette. Barnet er veldig avhengig av å ha oss tilstades kontinuerlig og vi må alltid vere «på» for å lese situasjonen og alltid vere fleire steg i forkant for å kunne best mulig legge til rette for at barnet skal ha det trygt. Barnet blir i stor grad retraumatisert etter samvær, og har hatt enorme angstreaksjoner i fleire månader etter samvær. Eg er frikjøpt på niande året, der eg kun har 4 KS - sats. Eg har masterutdanning, og går kvart år i eit stort økonomisk tap på grunn av at eg ikkje har anledning til å vere i jobb, dette gjelder også for pensjonssparing. Eg ser føre meg at eg kjem til å bli minstepensjonist pga at barnet vil trengje meg heime minst heile oppveksten sin. Eg vil også vere småbarnsmor heile mitt liv. Likevel er det vanskelig for barnevernet å forstå dette, og eg blir stadig møtt med spørsmål om kvifor eg framleis skal ha frikjøp. Kommentarer som «det blir jo berre enklare å ta vare på barnet jo eldre det blir» er vanlege, og viser ein ekstremt dårleg forståelse av kva situasjon vi står i. Vi føler vi må stadig forsvare oss for å få fortsatt frikjøp og hjelp og hjelpetiltak. Vi har også blitt ein kasteball mellom barnevernet i opphavskommunen og forvaltningen i bostadskommunen. Dei begge meiner at det er den andre kommunen sitt ansvar å dekke vårt hjelpebehov, der opphavskommunen ikkje vil dekke kostnaden til frikjøp pga at barnet har diagnoser som skal følgas opp av lokale hjelpetjenester og bykommunen meiner at det er dei

andre som skal dekke dette pga at barnet er under barnevernets omsorg. Forvaltningen vil ikkje gi omsorgsstønning pga at barnet er under 12 år (til tross for at dette ikkje blir praktisert likt innad i bydelen) og fordi barnevernet har meg i frikjøp). Medan barnevernet vil «ta» omsorgsstønningen inn for å dekke frikjøpskostnaden. Sitasjonen vår er kompleks og omfattande, og det er derfor vanskeleg å skulle få sagt alt i eit skriv. Som det er ønskeleg så kan de gjerne kontakte meg på telefon for å få meir utfyllande beskrivelse av vår kvardag.»

«Jeg er fostermor for vår fostersønn på snart 20 - han har store utfordringer, men får ikke ettervern eller oppfølging – de bare henviser ham til NAV. Vi ønsker være fosterhjem og en trygg base for ham videre, men når ikke frem overfor barnevernet.»

«Fostersønnen er 20 år. Han har bodd i fosterhjemmet i 10 år. Fosterhjemmet har vært et familiehjem administrert av Bufetat. Fosterforeldrene er godt voksne, snart pensjonister. De har voksne barn som er etablert utenfor hjemmet. Fostermor har vært 100 % frikjøpt til gutten fylte 20 år. Da han fylte 20 år avsluttet Bufetat og da skal ifølge loven det kommunale barnevernet følge opp med ettervern. Dette har ikke skjedd. Barnevernet har sagt til gutten og fosterforeldrene at han får henvende seg ved behov. Da kan han få råd og veiledning. Ang. økonomien - de får henvende seg til NAV. Bufetat har ikke sørget for en glidende overgang til det kommunale barnevernet for denne gutten. Fosterforeldre har fått hjelp til å søke om ettervern skriftlig for gutten og fosterforeldrene. De har fortsatt ikke fått noe svar på den skriftlige henvendelsen. Barnevernet er i utgangspunktet negativ (muntlig) til å etablere ettervern for gutten.

Saksbehandler ikke har snakket med gutten siden på 9 måneder. Saksbehandler aner ikke hvordan det er med gutten. Gutten har store utfordringer. Han har ikke noe alternativt hjem som kan støtte han. Tvert imot. Derfor er det så viktig at fosterhjemmet fortsetter å være en trygg og sikker base for ham. Hvis ikke er det fare for hans videre utvikling. Hans brødre går det ikke så godt med. Guten har fullført ungdomsskolen, og videregående med massiv støtte fra fosterforeldrene. Han ser en flott og høflig gutt som framstår som mye mer ressurssterk enn hans utfordringer tilsier. Han har store utfordringer som han ikke forteller andre enn fosterforeldrene.»

«Det er uforståelig! Barnevernet har uten forvarsel flyttet fostersønnen vår som har bodd hos oss i 5 år! Jeg har ikke sett ham siden.» – sier fostermor

«14 år gammel gutt som har bodd i fosterhjemmet i 5 år. Fosterfamilien består av enslig fostermor og hennes to barn på 13 og 8 år.

En helg i august 2018 besøkte gutten sin biologiske søster i hennes fosterhjem som ligger like ved guttens fosterhjem. Fostermor var på kurs denne helga. Hun ble oppringt av Barnevernet på mandag.

De ønsket et møte med henne på onsdag. Hun fikk da beskjed om å pakke guttens saker pga at han ikke skulle komme hjem igjen.

Fostermor opplevde situasjonen særdeles vanskelig. Hun opplevde det helt uforståelig. Hun fikk ingen begrunnelse for beslutningen. I tlf. med Fosterhjemforeningen var hun meget opptatt av: Hva kan gutten tro og tenke om at han ikke får komme tilbake til oss?

Fostermor fikk råd om å skrive en klage på det som hadde skjedd til Barnevernet og til Fylkesmannen. Hun ble anbefalt å konsentrere seg om Barnevernets framgangsmåte (som et overgrep) både overfor gutten og fosterfamilien. Og samtidig ringe Fylkesmannen og be om hjelp. Hun var i akutt behov for å ha en samtale både med Barnevernet og med gutten. (Barnevernet var ikke innstilt på en samtale).

4 uker senere: Fostermor har klaget både til Barnevernet og til Fylkesmannen. Hun har også engasjert advokat. Intet har skjedd. Hun har fortsatt ikke fått vedtak om flyttingen, og heller ingen skikkelig begrunnelse.. Det er også barnas biologiske far som fostermor har et godt samarbeid med. Han har først nå fått beskjed fra Barnevernet. Barnevernet har avvist klagen. De sier hun ikke har klagerett. Fylkesmannen sier de ikke har fordelt saken ennå. Hennes advokat sier nå at hun har partsrettigheter. *Fostermor føler seg ærekrenket og tråkket på.* Fostermor er nå sykemeldt. Hun opplever at den psykiske belastningen har slått ut i ryggplager. Hun føler hun har sviktet gutten som heller ikke har fått en skikkelig begrunnelse for flyttingen. Og hennes biologiske barn har fått det trøblete. De savner fosterbroren. De går på samme skole som fosterbroren.

To uker senere: Det har nå gått ca. en og en halv mnd. Siden gutten ikke kom tilbake etter helgebeseøk. Fostermor er fortsatt sykemeldt. Hun har fortsatt ikke hatt kontakt med gutten. Hun er nedfor. Hennes advokat har fremmet sak for Fylkesnemnda. Mener hun bør få partsrettigheter.

Fylkesmannen har nå handlet. Det er opprettet tilsynssak med Barnevernkontoret. Fylkesmannen har bedt om redegjørelse med frist .... Fostermor har nå lest skriv som barnevernet har skrevet. Hun mener skrivene inneholder mange løgner og beskyldninger mot henne. Hun venter og venter på at Fylkesnemnda skal gjøre noe. Ingen har ifølge fostermor snakket med gutten som nå har sluttet å svare på meldinger Hun tror han har fått beskjed om det. Hun forteller også at gutten har fått ny mobil og nettbrett etter at han ble i det nye fosterhjemmet.

Denne saken viser hvor maktesløs et fosterhjem er dersom Barnevernet gjør en dårlig jobb.

Opplevelse av maktesløshet, hjelpeløshet og urettferdig behandling er sentralt.

Saken viser også at den psykiske belastningen som resultat av slikt dårlig arbeid er stort både for barnet, for fostermor, og for fostersøsken. Denne fostermoren fikk partsrettigheter til slutt, men ble underveis ikke møtt verken av Barnevernet eller av Fylkesmannen. Det var til slutt en privat advokat som kunne hjelpe henne, men det kan ikke være noen mening i at vanlige mennesker må engasjere advokat for å få oppfylt sine rettigheter ved så inngripende beslutninger.»

«Jeg er så glad for å være fosterfar for mitt barnebarn, men siden jeg er uføretrygdet har dette store økonomiske konsekvenser».

Vi er to besteforeldre som er fosterforeldre for våre to barnebarn som går i 8. og 9. klasse. Vi var uføretrygdede da vi ble fosterforeldre.

Fosterhjemsgodtgjørelsen står på meg som fosterfar. På grunn av denne utbetalingen har jeg fått tilbakebetalingskrav fra NAV på henholdsvis 30.000,- for i fjor og 50.000. Det blir

usikkerhet rundt uførepensjonen fremover siden arbeidsgodtgjøringen anses som arbeidsevne. Barnevernstjenesten sier de vil kompensere for tapet mitt, men jeg opplever det hele som usikkert - er det virkelig slik at uføretrygdete ikke uten videre skal kunne være fosterforeldre?

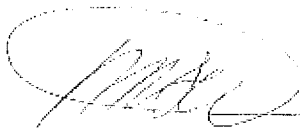

Dette er et lite knippe av fortellinger fra fosterfamilier, og hva de må håndtere av krevende situasjoner i ofte utrygge rammer.

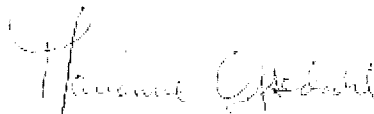
Lytt til våre medlemmer – de har brukerkompetanse som vil gi mye kunnskap i å få på plass, gode, bærekraftige og trygge rammer for fosterfamiliene.

Oslo, 22. mai 2019

Tove M S Wahlstrøm
Generalsekretær

Marianne Oftedal
Fagansvarlig

Vedlegg:

1. Brev fra Foreningen til Fosterhjemsutvalget 7/11-18
2. Vedlegg: brev fra Einar R. Heiervang, Professor dr. med. Universitetet i Oslo spesialist i barne – og ungdomspsykiatri, Prosjektleder Bufetat, Region sør for CARE prosjektet.

Vedlegg 1, Brev fra Foreningen til Fosterhjemsutvalget 7/11-18

Til Fosterhjemsutvalget
Via sekretariatet

Oslo 07.11.18

Ad fosterhjemskontraktene

Vi viser til møtet i anledning fosterhjemskontraktene, samt innspill gitt fra fosterforeldre på de spørsmål sekretariatet ønsket besvart.

Vi viser videre til våre innspill gitt i brev til Fosterhjemsutvalget 12. september 2017.

Norsk Fosterhjemsforening viser videre til Stortingets bestilling jf. vedtak 749 i tilknytning til Fosterhjemsmeldingen:

«Stortinget ber regjeringen om en full gjennomgang av fosterhjemskontaktene og komme med en løsning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og mer formell tilknytning til barnet i fosterhjemmet».

Norsk Fosterhjemsforening anser at Fosterhjemsutvalget har som mandat å besvare Stortingets bestilling. Uansett ber vi om at våre synspunkter tas med slik at de finner sin løsning som ledd i behandlingen av utvalgets rapport.

I mangel av lovregulering på området må kontrakten inntil videre ivareta de hensyn som gjør seg gjeldende for å imøtekomme Stortingets bestilling.

Forslag til løsning mht hvordan Stortingets bestilling kan ivaretas:

Utgangspunkt:

Fosterhjemskontrakten er i dag det sted hvor rettigheter og plikter for fosterhjemmet og barnevernstjenesten er regulert og spesifisert. Vi anser at offentlige regler og retningslinjer i mindre grad gir fosterforeldre konkrete rettigheter.

Fosterhjemskontraktens utforming blir dermed av stor betydning for å ivareta fosterhjem. Eksisterende kontrakter må utvikles slik at de ivaretar det som vi i dag vet ikke fungerer, og som må reguleres nærmere.

Mangel på prosess

Standardkontraktene for kommunale fosterhjem fra 2011 ble det brukt tid på å utarbeide. For så vidt gjelder de statlige kontraktene har Bufdir satt i gang med en prosess med revisjon av disse. Foreningen er nylig invitert til å delta i revisjonsprosessen sammen med andre aktører.

En revisjon og helhetlig gjennomgang av fosterhjemskontraktene for kommunale fosterhjem bør også gjennomføres på en måte som ivaretar at man løser utfordringene på området. Foreningen har kun fått en times møte med sekretariatet i anledning temaet fosterhjemskontraktene. Hva gjør at man ikke bruker tid på revidering og helhetlig gjennomgang av kontraktene for kommunale fosterhjem?

Større forutsigbarhet og bedre rettigheter:

For at fosterhjem skal oppnå større forutsigbarhet og bedre rettigheter, slik Stortinget ber om, må det etableres rettssikkerhet innen fosterhjemsområdet.

Formålet med rettssikkerhet er jo å skape forutsigbarhet. Rettsikkerhet handler videre om:

- Å ha regler som regulerer forholdet, og som blir fulgt
- Å hindre vilkårlige avgjørelser fra det offentliges side
- Fosterhjemmet må kunne forutberegne sin rettsstilling
- Fosterhjemmet må kunne forsvare sine rettslige interesser.

I dag er det ikke særlig rettssikkerhet for fosterhjem og fosterbarn. Fosterhjem erfarer ofte at det er opp til den enkelte kontaktperson i barnevernstjenesten å ta avgjørelser av stor betydning for fosterhjemmet og derved fosterbarnet, uten at avgjørelsene kan påklages og derved overprøves. Innholdet i avgjørelser beror på hvilken kommune man har å gjøre med, og også hvilken kontaktperson man har. Ved skifte av kontaktperson kan man oppleve endring av avgjørelser. Når avgjørelser treffes er det ofte fravær av krav til saksbehandling. Det kan mangle betryggende faglig grunnlag og forankring. Avgjørelsene er ofte ikke gjenstand for innsyn og kan jo uansett ikke overprøves siden det ikke foreligger noen klagerett. Man vet derfor ikke i hvilken grad saken er tilstrekkelig opplyst før avgjørelse treffes, eller om avgjørelsen er saklig begrunnet. Hvilke hensyn er lovlige hensyn å ta ved avgjørelser på fosterhjemsområdet? Fosterforeldre kan oppleve at de står helt uten vern.

I mange eksempler vi kjenner til vil det være påbud om å spare penger som er avgjørende i stedet for hensynet til barnets behov for tilrettelegging og fosterhjemmets behov.

En viktig faktor i temaet rettssikkerhet og fosterhjemmets situasjon er også at barnevernstjenesten i en rekke tilfeller beslutter flytting av fosterbarn ut av fosterhjemmet uten at fosterforeldre har noen automatiske rettigheter til å påklage dette. Dermed vil man ikke få overprøvet om vilkår for flytting iht kravene i barnevernsloven § 4-17 og barnets beste i det konkrete tilfellet er ivaretatt. Hvem skal ivareta og kontrollere at barnets beste ivaretas når de som har den daglige omsorgen og står nærmest barnet ikke har klagerett? **Foreningen etterlyser regler for saksbehandling og skjønnsutøvelse i tilknytning til flytting iht barnevernloven 4-17.**

Denne iboende usikkerheten har også stor betydning for fosterhjemmets situasjon i forhold til endringer av kontrakt i plasseringsperioden. Risiko for flyttinger som kan skje ensidig fra barnevernstjenesten sin side mot fosterhjemmets vilje, kan bidra til at fosterforeldre blir utrygge og engstelige for å fremsette berettigede krav overfor barnevernstjenesten, eller å ta opp problemstillinger som kan være av betydning å få hjelp til. Dette kan neppe ivareta hensyn til barnets beste.

Fosterhjemsområdet skiller seg således markert fra andre områder der man har kontakt med det offentlige i forhold til muligheten for ivaretagelse av rettsikkerhet. Dette som følge av at det offentlige anser fosterforeldre kun til å være en «kontraktpart» og ikke å ha noen rettigheter iht offentlig rett, til tross for at omsorgsoppgaven for et statlig barn er et utpreget offentlig ansvar.

Professor Kirsten Sandberg har understreket at selv om man har en kontrakt med det offentlige så betyr ikke dette at ikke også forvaltningslovens regler kan komme inn og supplere. Så vidt vi forstår har **Sandberg også fremhevet at måten det offentlige regulerer fosterhjemsområdet på, ved hjelp av fosterhjemskontraktene, også er underlagt det overordnede krav om å ivareta «barnets beste» og forsvarlighetsprinsippet.**

Norsk Fosterhjemsforening ber om at de utløste rettslige problemstillinger på fosterhjemsområdet nå løses av det offentlige slik at fosterhjemmene og hensyn til barnets beste ivaretas. Det bør iverksettes en prosess i tilknytning til utforming av NOU og revidering av barnevernloven hvor man ivaretar en regulering av fosterhjemsområdet som løser utfordringene.

Fosterhjem er det mest benyttede tiltaket for barn som ikke kan bo hos sine foreldre. Det tilsier en prosess som løser utfordringene på området, og som går bredere ut enn det å anbefale rammevilkår. I den forbindelse bør man kartlegge hvilken utstrekning og hvilken rolle fylkesmannen i praksis har i forhold til fosterhjemsproblematikk.

Innspill for å ivareta rettsikkerhet

Det bør utredes helhetlig hvordan man kan ivareta rettsikkerhet på fosterhjemsområdet. Vi er ikke kjent med at det hittil har vært tema i offentlige utredninger på området. Det fremgår av rapport om utilsiktet flytting (jf. Bufetat vest) at det da også er høy grad av mistillit fra fosterforeldre sin side overfor barnevernstjenesten. Norsk Fosterhjemsforening anser derfor det er et stort behov for utforming av regler som gjør at fosterhjemmene, fosterbarn og fosterforeldre får rettigheter og rettsikkerhet.

I endret barnevernlov har man spesielt tatt inn at enkelte avgjørelser er å anse som enkeltvedtak. Dermed kommer rettigheter til å kunne klage på avgjørelsen mv til anvendelse, og de garantier som forvaltningsloven da gir. Det samme bør gjelde fosterhjemskontrakten.

Fosterhjemsavtalen kan uansett selv inneholde bestemmelser som ivaretar rettsikkerhet; fosterhjemskontrakten kan fastsette utførlige regler for kontraktsforholdet, og hjemle rett til å klage til et klageorgan som har hjemmel til å fastsette bindende avgjørelser.

Det vil være liten hjelp for fosterforeldre om klageorganet kun skal gi rådgivende uttalelser, som kommunen kan velge å sette til side.

Det må fastsette saksbehandlingsregler for klageorganet som ivaretar rettigheter tilsvarende det forvaltningsloven gir partene. Derved gis fosterhjem anledning til å få overprøvet avgjørelsene.

Behov for regler på området

Det bør lages regler og retningslinjer på området som gir fosterhjemmet krav i forhold til barnevernstjenesten. Eventuelt kan standardkontraktene gi utførlig regulering av dette. Det er viktig å ivareta praksis og lik tolking av hvordan regler er å forstå, for å sikre forutsigbarhet. Det offentlige har valgt å benytte en privatrettslig kontrakt på fosterhjemsområdet. **Derved er det ingen instans som har noe ansvar for fortolkning og enhetlig praksis på området.** Dersom man hadde hatt lovregulering i stedet, ville man hatt forarbeider til loven, og det offentlige ville hatt fortolkning ansvar for hvordan reglene skulle forstås. Fosterforeldre som i dag har spørsmål til hvordan fosterhjemskontrakten er å forstå, avvises fra det offentliges side med at dette er en privatrettslig kontrakt som det er opp til partene å fortolke.

Nærmere om opprettelse av et klageorgan

Vi ber om å få et hurtigarbeidende klageorgan som er effektivt og kompetent og som man kan bringe saker inn for ved kontrakts vansker og uenighet på fosterhjemsområdet. Selv om fosterforeldre i teorien kan bringe saken inn for de alminnelige domstoler, er dette i realiteten kun en teoretisk mulighet for de fleste, og betyr forhøyet konfliktnivå og stor risiko for at barnet flyttes, samt høy prosessrisiko.

På andre områder har det offentlige innført klageorgan, i det de vanlige domstolsapparatet ikke ivaretar behov for hurtig og effektiv hjelp til tvisteløsning: vi viser til barnevernstjenestens tvisteløsningsnemnd, forbrukertvistutvalget, bankklagenemnda, klagenemnd for offentlige anskaffelser mm.

Organet må ha kompetanse til å fastsette bindende avgjørelser, og ikke kun rådgivende.

Sanksjoner

Dagens kontrakter er mangelfulle bla fordi de ikke inneholder noen regler om sanksjoner dersom kontraktsforpliktelsene misligholdes. Det er kun oppsigelse av kontrakten med den konsekvens at fosterbarnet på ny må flytte, som i dag er «løsningen» der partene har problemer. Dette ivaretar ikke barnets beste.

Fosterforeldre gir tilbakemeldinger på at kontraktsforpliktelser i mange tilfeller ikke etterleves fra barnevernstjenestens side. Fylkesmannen bidrar som hovedregel ikke når fosterforeldre har problemer med kontrakten med barnevernstjenesten.

Det klageorganet vi foreslår bør ha kompetanse til å ilegge bøter el evt erstatning dersom barnevernstjenesten ikke innfrir sine forpliktelser. Som eksempel: når kommunen unnlater å innfri krav til avlastning, anser vi at kommunen må bøtelegges, evt betale erstatning til fosterhjemmet. Det er ofte slik at når noe medfører et kostnadsansvar, så vil man prioritere å følge opp forpliktelser på dette området og sette inn ressurser for å unngå ansvar.

Behov for rettigheter til fosterforeldre og hjemmet

Vi minner om forskning til Stine Lehman hvor det fremgår at rundt 50 prosent av fosterbarna har særskilte psykiske vansker. Fosterbarn er ikke som andre barn. De bærer på belastninger som vanlige barn ikke sliter med. Det er vanskelig å forestille seg hva dette kan innebære for

mennesker som ikke har fulgt opp barn og ungdom med særskilte behov, 24 timer i døgnet. Når disse barna, som har varierende utfordringer, må ivaretas i de private familiene som tar på seg oppdraget, kan man ikke la familiene sitte alene igjen med belastningene. I dag har vi mange eksempler på at det er fosterforeldre som betaler prisen ved å ofre seg slik at fosterbarnet får det som trengs, i mangel på offentlig kompensasjon og tilpassede tiltak. Man trenger sosiale verneregler som gjør fosterhjemsomsorgen forsvarlig. I mangel av lovregler må utforming og innhold av kontraktene ivareta dette.

Nærmere om fosterhjemsavtalen:

Fosterhjemsavtalen er en standardkontrakt som er påbudt å bruke iht fosterhjemsforskriften § 6. Den regulerer forholdet mellom fosterforeldre og barnevernstjeneste etter vedtak om omsorgsovertagelse. Ved plassering etter beslutning om hjelpetiltak skal fosterhjemsavtalen benyttes så langt den passer. Det fremgår av forskriften at barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum en gang i året og foreta nødvendige endringer. Foreningen erfarer at dette sjelden gjøres.

Fosterhjemsavtalen bygger blant annet på fosterhjemsforskriften og retningslinjer for fosterhjem. Fosterhjemsavtalen er imidlertid ikke bare en sammenstilling av offentlige regler og retningslinjer. Forskrift og retningslinjer gir ikke fosterforeldre individuelt utformede rettigheter i det konkrete tilfellet, men fastslår generelt at barnevernstjenestens plikt til oppfølging og å gi nødvendig opplæring og veiledning. Det er derfor fosterhjemsavtalen som utgjør et selvstendig avtalerettslig grunnlag.

Fosterhjemsavtalen består av selve standardkontrakten med en rekke vedlegg. Jf. standardkontraktens pkt 9. Det er helheten av dette som må anses å utgjøre fosterhjemsavtalen. Et av vedleggene er blant annet en avtale om fosterhjems godtgjøring og en eventuell avtale om forsterkingstiltak. For mange fosterforeldre er det denne avtalen om godtgjøring og forsterkingstiltak som anses å være fosterhjemsavtalen, i det flere erfarer at det kan være mye uenighet og tvister knyttet til denne.

Vi anser behov for utforming av en standard kontrakt som ivaretar sammenheng i regulering mellom forsterkingsavtale og standardkontrakt. Forsterkings og godtgjøringsavtalen kan ha andre frister for løpetid enn det som fremgår av den overordnede fosterhjemsavtalen. I dag kan fosterforeldre oppleve at de har en forsterkingsavtale som er utløpt, partene har ikke blitt enige om ny avtale, mens den overordnede fosterhjemsavtalen fortsatt løper. Fosterforeldre kan erfare at de da ikke få noen godtgjørelse utbetalt i det hele tatt til tross for at fosterhjems plasseringen løper.

Ett av vedleggene til fosterhjemsavtalen er oversikt over fosterforeldrenes arbeidsrettslige stilling og deres sosiale rettigheter. Dette ligger i foreldet versjon fra 2003 ute på den offentlige nettsiden som skal gi informasjon om fosterhjemsrettigheter og plikter. Foreldet versjon er også inntatt som del av retningslinjer for fosterhjem. Alt dette må oppdateres. Vi forutsetter at fagdirektorat og departement oppdaterer relevante fosterhjemsilder i tråd med endringer som gjøres på barnevernsfeltet.

Forslag til endring av fosterhjemskontraktene:

Her kommer enkelte innspill, men temaet er så omfattende at det som tidligere nevnt bør være gjenstand for en egen revisjonsprosess i samarbeid med partene på området. Vi viser også til innspill tidligere oversendt fra fosterforeldre samt i tidligere brev fra foreningen.

- Det bør innledningsvis av kontrakten fremgå at barnevernstjenesten forplikter seg til å sørge for at fosterforeldre får all nødvendig hjelp og støtte slik at de kan utføre oppgaven som fosterhjem på en forsvarlig og betryggende måte. Det bør fremgå at ved signering av fosterhjemskontrakten inntas barnevernstjenesten for at fosterforeldre ikke står alene om oppgaven de påtar seg med omsorgen for fosterbarnet. (Dette formidles til fosterforeldre som skal rekrutteres, men bør inntas som en grunnleggende forutsetning i kontraktene.)
- Det bør konkretiseres hva fosterhjemmet kan forvente fra barnevernstjenestens side i tilknytning til plasseringen. Det er ofte en forventning fra det som sies på PRIDE kurs – som avviker fra erfaring når plasseringen skjer og årene går.
- Kontraktens bestemmelser bør ta til seg flere av bestemmelsene i kontrakten for statlige familiehjem. Som nevnt er denne nå under revidering. Resultatet av dette bør også påvirke revidering av den kommunale fosterhjemsavtalen. Det er ingen grunn til at fosterforeldre på kommunale avtaler, som ofte har barn med store utfordringer, reguleres mindre gunstig enn fosterhjem iht den statlige kontrakten.
- Den statlige kontrakten har en rekke bestemmelser som ivaretar et kontraktsrettslig vern for oppdragstaker. Oppstilling av vernet gjør at man da ikke behøver å utfordre reglene for hvilke grupper som anses å falle inn under definisjon av det å være «arbeidstaker». I det følgende er det bestemmelser i denne som vi viser til.
Den kommunale fosterhjemskontrakten bør innta regler fra den statlige kontrakten i tilfeller hvor fosterforeldre frikjøpes helt eller delvis og flere av reglene bør gjelde uansett om man er frikjøpt eller ikke:
  - Regler om rett til individuell opplæring og veiledning etter behov
  - Rett til kurs opplæring og veiledning på linje med ansatte i Bufetat
  - Regler om rett til beredskapshjelp jf. pkt 5.2 i statlig standardkontrakt om familiehjem
  - Rett til frihelger jf. statlig kontrakt pkt 5.3.
Kommentar: flere fosterforeldre med barn med store utfordringer kontakter vår rådgivningstjeneste og sier de ikke får noe avlastning. De sitter kanskje med ansvar for barn 24 timer i døgnet, 7 dager i uken. Dette kan være barn som ikke kan være alene, og som krever mye. Det er en offentlig oppgave å sørge for at fosterhjemmet holder, og får hjelp til å ivareta alle i hjemmet.
Forsvarlighetsprinsippet nedfelt i barnevernloven gjelder også tiltaket fosterhjem.
  - Den statlige kontrakt for familiehjem har i pkt 5.4 regler om arbeidsgodtgjøring. Hvilke momenter som skal spille inn i vurderingen av hva denne skal fastsettes til bør inn i kontrakten. Bla er et moment hvor krevende oppdrag oppdragstaker er tiltenkt. Den kommunale standardavtale bør også inneha regulering av prinsipper for dette. Det bør fremgå at godtgjøring og forutsetning for beregning av denne ikke kan endres ensidig underveis i plasseringen.
Eksempel: fosterforeldre som må ta permisjon fra jobb og frikjøpes av barnevernstjenesten, har etter en tid ikke krav på omsorgspermisjon lenger iht arbeidsmiljøloven. Flere fosterforeldre opplever da å måtte si opp sin stilling utenfor hjemmet dersom barnet trenger at de fortsatt er frikjøpt. De gjør dette naturlig nok i tillit til at beregning av godtgjøring skjer ut ifra de samme prinsipper

som tidligere. Flere fosterforeldre opplever dessverre i slike tilfeller at barnevernstjenesten da kutter i frikjøpsgodtgjørelse som følge av at fosterforelderen ikke lenger har en fast jobb utenfor hjemmet, og de fastsetter ensidig en lønnsgodtgjøring som er vesentlig lavere enn det som var utgangspunktet for avtale om frikjøp. Dette er ikke holdbart.

Når man rekrutterer fosterforeldre så stilles det generelle krav om at de skal ha en økonomi som gir barnet mulighet for livsutfoldelse jf fosterhjemsforskriften § 3. Dette må det offentlige ivareta også når fosterbarnet er plassert hos fosterforeldrene.

- Justering av godtgjøring: De statlige kontraktene har regler for oppregulering og justering av godtgjøring, dette må også gjelde for godtgjøring som gjelder frikjøp.
- Utgiftsdekning I den statlige kontrakten om utgiftsdekning jf. pkt 5.5 gis det krav på reell utgiftsdekning dersom denne kan dokumenteres.
Mht reise og diettgodtgjøring gis rett til dekning iht statens reiseregulativ. Det samme bør reguleres for kommunale fosterhjem som ofte må kjøre fosterbarn til samvær etc. Vi får spørsmål fra medlemmer om hvilke prinsipper kjøring iht de kommunale kontraktene skal godtgjøres etter. Det er i dag ikke regulert i de kommunale kontraktene, og bør reguleres.
- Det offentlige dekning av erstatningsansvar for skade fosterbarnet forvolder bør inn i den kommunale avtalen, jf pkt 5.7.
- Rett til tjeneste pensjon bør inn i den kommunale avtalen, jf den statlige familiehjemskontrakten pkt 5.8. Det er et paradoks at det offentlige i dag ikke sørger for at frikjøpte fosterforeldre får rett til tjenestepensjon. Det offentlige understreker i andre sammenhenger at alle i mye større grad enn tidligere må ta ansvar for egen pensjonsbygging når folketrygdens forpliktelser nedbygges. Samtidig så unnlater man å ivareta de fosterforeldre som det offentlige frikjøper, og som anses nødvendig for å ivareta omsorg for fosterbarnet.
- Eget punkt om frivillig yrkesskadeforsikring bør inn i de kommunale avtalene jf. pkt 5.9. Det er lite rimelig at fosterforeldre ikke skal få dekket frivillig yrkesskade-dekning. Man utfører oppdrag for det offentlige, som innebærer risiko for å pådra seg en skade, men er altså i dag ikke sikret om man blir skadet. NAV regelverket bør også sikre at fosterforeldre er dekket ved skade som skyldes fosterhjemsoppdraget, uavhengig av om de er å anse som arbeidstagere eller ikke.
- Kompensasjon ved sykdom for frikjøpte fosterforeldre jf. den statlige kontrakten for familiehjem pkt 5.10. Her fremgår at de statlige fosterhjemmene får kompensert fra 1. dag. Fosterforeldre som er frikjøpt iht den kommunale standardavtalen har ikke dette automatisk. Av vedlegg til dagens fosterhjemsavtale fremgår at forsikringsdekning kan kjøpes av barnevernstjenesten og avtales særskilt. Vi er ikke kjent med at fosterforeldre sikres på denne måten, og regelen bør inn i den kommunale kontrakten.
- Den statlige kontrakten har i pkt 8.1. regulering av oppsigelse som ivaretar fosterforeldrene og som man må se på i forhold til regulering av oppsigelse ved kommunale fosterhjem.
- I pkt 8.2. er det rett til mekling ved tvister.

Ad pkt 7 i den kommunale fosterhjemsavtalen - opphør av avtaleforholdet:

Ved lesning av avtalen kan man få inntrykk av at barnevernstjenesten har fri adgang til å si

opp fosterhjemsavtalen. Dette harmonerer ikke med barnevernloven 4-17 som fastsetter vilkår som må innfris for at barnet kan flyttes ut av fosterhjemmet. Dette må fremgå av fosterhjemskontrakten.

Så vidt vi kjenner til foreligger ikke retningslinjer som ivaretar faglige hensyn og saksbehandlingsregler i situasjoner hvor barnevernstjenesten vurderer flytting. Dette må da fremgå av kontrakten.

Her må man få inn regler som ivaretar at fosterbarnet ikke kan flyttes ut av fosterhjemmet uten at det er gjenstand for en behørig og betryggende prosess som involverer fosterforeldrene og barnet. Det må fremgå fosterforeldre må behandles som part i flyttesaken, og derved gis partsrettigheter tilsvarende det som følger av forvaltningsloven.

Det må av kontrakts bestemmelser fremgå at avgjørelsen først kan treffes etter at fosterforeldre og barnet har fått gitt sitt syn. Barnevernstjenesten må utrede hva som er til barnets beste, og i den sammenheng innhente faglige uttalelser. Fosterforeldre skal ha fullt innsyn i alle dokumenter i saken, og anledning til å komme med sitt syn på saken på et tidligst mulig tidspunkt.

Begrensning av adgang til akuttflyttinger:

Det må fastsettes at barnet under ingen omstendigheter flyttes akutt ut av hjemmet med mindre det er fare for liv og helse.

Fosterforeldre skal gjøres kjent med sin adgang til å søke om å få klage på avgjørelsen til Fylkesnemnda og barnevernstjenesten skal forhøre seg om de ønsker å søke om slik adgang.

Utgiftsdekning i oppsigelsestiden:

Av dagens kommunale fosterhjemskontrakt fremgår at utgiftsdekning opphører samme dag som barnet flytter ut. Dette bør endres, og reguleres på lik linje med godtgjøring for øvrig, som løper i oppsigelsestiden. En rekke tilfeller er utgiftene fordelt over hele året, og det at fosterbarnet flytter ut gjør ikke at utgiftene reduseres fra samme dato.

Dersom flytting blir vedtatt må det fremgå av kontrakt at barnevernstjenesten forplikter seg til å ivareta hensynet til fortsatt kontakt mellom fosterhjem og fosterbarn.

Regler for oppsigelse av fosterhjemsavtalen

Det bør reguleres hvordan oppsigelse av avtale skal skje i tilfeller hvor barnet adopteres, det er tilbakeføring til hjemmet, el l. Spørsmålet er ofte når oppsigelses tid begynner å løpe.

Harmonering av regler

Det er behov for harmonisering av regler som gjelder forsterkings og godtgjøringsavtale og selve fosterhjemsavtalens oppsigelsesregler. Det bør være en regulering som gjør at man ikke går uten godtgjøringsavtale fordi barnevernstjenesten fastsetter at denne skal utløpe om 3 måneder, mens fosterhjemsavtalen løper.

Øvrige ønskede reguleringer:

Taushetspliktbestemmelse:

Det bør inntas en regel som beskytter fosterforeldre i situasjoner hvor de har behov for støtte og hjelp og har fortrolige samtaler med kontaktpersonen i barnevernstjenesten. Å være fosterforelder kan i faser være en særdeles krevende rolle. Kontaktpersonen skal også være en støtte for fosterforeldrene. Det er ikke mange fosterforeldre som er kjent med at det som de

sier i slike fortrolige samtaler, kan bli protokollert fra barnevernstjenestens side, og at fosterbarnet når det senere får tilgang til egen mappe, får lese disse fortrolige opplysningene. Dette kan ødelegge relasjonen fosterbarnet da får til fosterforeldrene når fosterbarnet i ettertid får tilgang til slik sensitiv informasjon, som ofte leses og tas ut av sin sammenheng.

NAV regelverket og fosterforeldre som kommer på trygdeytelser mens de mottar fosterhjemsgodtgjørelse:

Det bør reguleres i kontrakt at barnevernstjenesten bærer ansvaret for at fosterforeldre ikke taper økonomisk i forhold til NAV regelverket på å være fosterforeldre.

Det bør fremgå at dersom fosterforeldre som følge av NAV regelverket opplever avkortning av ytelse, eller ikke mottar ytelse, skal de holdes økonomisk skadesløs av barnevernstjenesten. Det må fremgå at barnevernstjenesten har ansvar for å ivareta fosterhjemmet i forhold til NAV regelverket og har ansvar for å avklare regler og bidra til å ivareta fosterhjemmets interesse. Formålet med dette er også å ivareta at fosterhjem ikke risikerer tilbakesøkningskrav fra NAV.

Innsynsrett:

Det bør fremgå i kontrakt at fosterhjemmet har krav på innsyn i alle opplysninger som barnevernstjenesten har lagret om dem. Barnevernstjeneste skal ha plikt til å ivareta at sensitive opplysninger om fosterhjemmet behandles fortrolig. Personopplysninger mht fosterhjemmet registrert hos barnevernstjenesten skal fosterforeldre ha full innsynsrett i. Dette bør fremgå uttrykkelig av kontrakt.

Det bør av kontrakten fremgå at ved saker som gjelder tilbakeføring, samvær, flytting, og alle spørsmål for øvrig som berører fosterhjemmet, skal fosterforeldre ha full innsynsrett.

Rett til veiledning og oppfølging:

Det må fastsettes helt konkret hva slags rett til veiledning og oppfølging fosterhjemmet skal få. Behovet vil naturlig endre seg avhengig av hvilke utfordringer som utspiller seg. Der fosterhjemmet opplever at den hjelpen som ytes ikke er tilstrekkelig, eller ikke hjelper, må fosterhjemmets vurdering være utslagsgivende for at man endrer tilbudet. Biologiske barn må også ivaretas mht veiledningsbehov. **Det kan ikke nok understrekes hvor viktig dette er med treffsikker veiledning og oppfølging for å sikre at fosterhjemmet og barnet får forsvarlig oppfølging og plasseringen lykkes.**

Rett til bytte av kontaktperson:

Fosterhjemmet må få rett til å bytte kontaktperson i tilfeller hvor de opplever at dette er nødvendig.

Mer formell tilknytning til barnet i fosterhjemmet:

Stortinget har forutsatt at regjeringen kommer tilbake med løsning på hvordan fosterforeldre får mer formell tilknytning til barnet i fosterhjemmet.

Selv om en fosterhjems plassering som utgangspunkt er midlertidig, så blir mange fosterhjems plasseringer varige. Man kan i en del tilfeller tidlig ha kunnskap om at plasseringen er å anse som varig. Dette har betydning for hvilken formell tilknytning fosterforeldre skal ha til barnet i fosterhjemmet.

Fosterforeldre bør i disse situasjoner få maksimalt med fullmakt fra barnevernstjenesten.

- Fosterforeldre må gis rett til å påklage avgjørelser som gjelder fosterbarnet, slik man kan for egne barn.

- Fosterforeldre må gis en generell og utvidet fullmakt til å opptre på vegne av barnevernstjenesten i en rekke situasjoner hvor de i dag er avhengig av tillatelse fra barnevernstjenesten.
- Fosterforeldre må uansett lengde på plassering utstyres med en egen identifikasjonskort som de kan forelegge for apotek, passkontroll og andre steder, hvor det fremgår at de er fosterforelder for barnet. I dag er det endrede regler på området – og fosterforeldre får ikke lenger ut medisiner for fosterbarnet uten å kunne vise til dokumentasjon av at de er fosterforeldre.

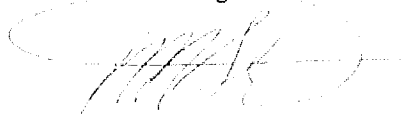
Ettervern:

Det er et stort behov for å fastsette regler som gjør at fosterbarnet får tilknytning til fosterhjemmet også i ettervernfasen. De fleste barn som bor hos egne foreldre har en selvsagt rett til å bo der og få hjelp og støtte langt over 18 års alder. Det er ofte en forutsetning for stabilitet om man skal få fotfeste i voksenlivet. Fosterbarn bærer på en særlig sårbarhet og har spesielt behov for trygghet og forutsigbarhet på dette området. Fosterforeldre opplever at barnevernstjenesten kan utelate dem i denne fasen og ikke oppfordre til at man blir boende i fosterhjemmet. Enkelte fosterbarn tror de mestrer mye bare de blir 18 år, og lenger etter å komme seg ut av barnevernet. Dette er ofte ikke til barnets beste.

Kontrakten må fastsette at fosterbarnet har krav på ettervern og at fosterforeldrene skal gis en aktiv rolle i denne fasen, med støtte fra barnevernstjenesten. Det bør fremgå at så snart man vet at man har en plassering som er langvarig, skal barnevernstjenesten planlegge for ettervernfasen. Det skal legges opp til at fosterforeldre får en egen kontrakt for ettervernfasen som gjør at de kan fortsette å gi støtte til fosterbarnet. Godtgjørelse og utgiftsdekning skal fortsette som vanlig i ettervernfasen. Vi peker på at ungdomsfasen ofte innebærer store utgifter for foreldre til å forsørge ungdommen og dekke utgifter som vanligvis påløper.

For Norsk Fosterhjemsforening

Med vennlig hilsen

Tove Wahlstrøm
Generalsekretær

Marianne Oftedal
Fagansvarlig

Vedlegg 2, brev fra Einar R. Heiervang, Professor dr. med. Universitetet i Oslo spesialist i barne – og ungdomspsykiatri, Prosjektleder Bufetat, Region sør for CARE prosjektet.

NOU 2018:18 TRYGGJE RAMMER FOR FOSTERHJEM

Vedlegg til synspunkter fra Norsk Fosterhjemsforening

Fra Einar R. Heiervang, Professor dr. med., Universitetet i Oslo

Spesialist i barne- og ungdomspsykiatri, Prosjektleder Bufetat Region sør

Etter å ha forsket på barns psykiske helse bl.a. i «Barn i Bergen» prosjektet fra 2002, har jeg de siste 10 årene vært engasjert i forskning på helse og omsorgsbehov hos barn i fosterhjem. Fra 2016 har jeg ledet CARE - prosjektet (Children at risk evaluation) hvor vi blant annet prøver ut en ny modell for kartlegging av barns behov etter omsorgsovertagelse. Modellen evalueres nå med støtte av Forskningsrådet; til nå er ca 130 barn og unge kartlagt. Norsk fosterhjemsforening, som har deltatt i referansegruppen for Care-prosjektet, har gjort meg oppmerksom på NOU 2018:18 om trygge rammer for fosterhjem. *Jeg vil nedenfor kommentere noen tema og forslag utvalget presenterer.*

Bakgrunn:

I omtalen av utvalgets mandat beskrives to hovedutfordringer; 1) rekruttering av egnede fosterhjem, og 2) brudd og manglende stabilitet i fosterhjem. Det anslås at mellom 20 og 50 prosent av alle plasseringer ender utilsiktet flytting. Fosterforeldre oppgir at de får for lite informasjon om barnets vansker og om barnets tidligere liv og utvikling. Barnevernet har for lite kunnskap om barna de overtar omsorgsansvaret for. Manglende kunnskap fører til at barn ikke får den hjelpen de trenger, og til utfordringer for fosterforeldre som skal gi barn omsorg. Et av rådene fra ungdom i Forandringsfabrikken var at psykisk helsevern bør utrede årsaker til at barnet har det vanskelig, før man jobber med å bedre symptomer eller behandle diagnoser. Utvalget viser til forskning (bl.a. vår artikkel Lehmann et al fra 2013) som indikerer at barn i barnevernet har **større risiko for somatisk og psykisk sykdom** enn andre barn. Vi fant at minst 50% av barn i fosterhjem har en eller flere psykiske lidelser, og at dette ofte er svært sammensatte vansker. I tillegg til at omsorgssvikt i seg selv gi svekket psykisk og fysisk helse, kan det medføre at sykdommer og plager blir oppdaget sent eller forblir ubehandlet. Traumatiske opplevelser som vold og overgrep kan gi også gi store helseutfordringer.

Kommentar: Barn som er flyttet vil derfor ofte kreve mye mer enn vanlig foreldrekompetanse.

Kartlegging av barnets behov:

Utvalget uttaler at **kartlegging av barnets situasjon og behov**, og av fosterhjemmets ressurser og risikoområder, er avgjørende for å vite hva slags oppfølging det er behov for. Barnets funksjonsnivå, ressurser og særlige behov skal, når det er mulig, være kartlagt før fosterhjemmet velges, og for å kunne gi fosterforeldre skal få nødvendig informasjon om barnet ved innflytting. Kartleggingsverktøy kan være nyttig for utvelgelse av fosterfamilie. Forskning viser hvor viktig det er at barn er godt nok kartlagt før de flytter. Dette vil kunne bidra til god matching, tilrettelagt oppfølging og færre utilsiktede flyttinger. Kartleggingsverktøy kan være nyttig også underveis i siden barnets utvikling kan gjøre at nye tiltak må settes inn etter innflytting eller når barnet har bodd en stund i fosterhjem. Reaksjoner som følge av tidligere erfaringer kan komme frem etter hvert, og barnets behov endre seg over tid.

Kommentar: Kartleggingen vi har gjort i CARE-prosjektet av barn som flyttes, har styrket vår oppfatning av at disse barna har sammensatte behov innenfor fysisk helse, psykisk helse og tannhelse og ofte forsinket utvikling. I rapporter fra kartleggingen anbefaler vi hyppig tiltak

fra kommunale tjenester eller andrelinjen. Vi anbefaler derfor at tverrfaglig kartlegging av helse og omsorgsbehov pålegges gjennomført rutinemessig for alle barn og unge som flyttes.

Veiledning av fosterforeldre:

Utvalget viser til rapport fra Vista Ana analyse hvor **veiledning av fosterhjemmene** fremheves som svært viktig for at fosterforeldrene skal klare å møte barnas behov. Dette krever at barnevernet setter seg inn i barnets og fosterfamiliens situasjon, for å forstå hva de trenger for å ivareta fosterbarnet i tillegg til evt. egne barn. Utvalget mener at en styrking av fosterforeldres kompetanse også vil kunne bedre rekrutteringen av fosterhjem. Utvalget anbefaler etablering av **miljøer med spisskompetanse** som kan fungere veiledende overfor både barn, fosterfamilier og foreldre. Det foreslås at kommunene alene eller i samarbeid bør etablere kompetansemiljøer som kan ivareta en slik veiledningsoppgave, for eksempel ved at en barnevernstjeneste får et særlig veiledningsansvar for flere kommuner i hvert fylke.

Kommentar: I CARE-prosjektet har vi i så å si alle saker konkludert med behov for veiledning av nye omsorgsgivere (fosterforeldre), ut fra det enkelte barns helse og omsorgsbehov. En slik veiledning må inkludere et traumeperspektiv på forståelsen av barnets vansker, slik at barnets nye omsorgsgivere hjelpes til å møte barnets atferd og følelser på en god måte. Det anses lite realistisk å etablere dette for små kommuner. Fylke- eller regionsnivå er nødvendig for å etablere robuste og stabile fagmiljøer for kompetent individuell veiledning av fosterforeldre.

Behov for videre forskning:

Utvalget anbefaler at det etableres **tverrfaglige forskningsprogrammer** i regi av Norges forskningsråd (NFR) med sikte på å øke kunnskapen om fosterhjemsomsorgen. Å løfte denne forskningen opp i NFR er i tråd med konklusjonen fra områdegjennomgangen av NFR i 2017, som la vekt på NFRs rolle i å sette i verk sektorovergripende forskning.

Kommentar: Det er svært positivt at utvalget anbefaler satsing på tverrfaglig forskning på fosterhjemsområdet. CARE-prosjektet er et eksempel på slik forskning støttet av NFR. Det vil spesielt være behov for forskning på implementering av nye modeller for kartlegging av barn som flyttes og veiledning av barnets fosterforeldre. Dette må inkludere evaluering av om disse tiltakene fører til bedre helse, utvikling og forutsigbarhet for barn etter omsorgsovertagelse.

Oppsummering:

Jeg har her ikke gått inn på utvalgets vurdering av økonomiske rammer for fosterhjem. Jeg deler utvalgets forståelse av at tilgang på kompetent veiledning av fosterforeldre, basert på kunnskap om det enkelte barns helse og omsorgsbehov, er avgjørende for rekruttering av fosterhjem og reduksjon i antall brudd i fosterhjem, som beskrives som hovedutfordringene.

For å lykkes med dette må det innføres en rutinemessig, tverrfaglig kartlegging av barn ved flytting til ny omsorgsbasis. En modell for dette prøves nå ut i vårt forskningsprosjekt, finansiert av Forskningsrådet. Her har vi også sett behovet for å sikre kompetent veiledning av fosterforeldre, basert på en inngående forståelse av det enkelte barn.

Individuell, traumeinformert kartlegging og veiledning må etableres på et nivå som sikrer kompetente og robuste fagmiljøer. Det bør skje i tverrsektorielt samarbeid mellom helse- og barnevern, evt knyttet til, eller etter modellen av, barnehusene.

Forslaget om en større satsing på forskning på fosterhjemsfeltet synes helt nødvendig for å støtte og evaluere en systematisk innføring av individuell kartlegging og veiledning.

Innspill fra psykolog Vigdis Bunkholdt som vedlegg til Norsk Fosterhjemsforenings høringsinnspill**Ny barnevernslov****5. juli 2019***Kommentar til utkast til barnevernslov ut ifra et fosterhjemperspektiv*

Fosterhjemsarbeid er antagelig det mest kompliserte arbeidsområdet i barnevernet. Beslutningene som tas berører flere parter på grunnleggende måter: Barnet, som blir flyttet fra kjente mennesker og steder til (ofte) ukjente, og ofte med manglende forutsetninger for å tåle så store belastninger; foreldrene som opplever det harde slaget å miste den daglige omsorgen for barnet sitt og må tåle atskillelsen; fosterfamilien som får et nytt familiemedlem som de ikke deler historie med og som (ofte) sliter med reaksjoner på de erfaringene som har gjort det nødvendig å flytte det; og barnevernstjenesten, som skal finne fosterhjem og følge opp flyttingen med tilsyn og veiledning.

Så grunnleggende betydningsfulle beslutninger må forankres i både lovverk og i kunnskaper om hva partene trenger for å gjøre tiltaket til beste for partene - først og fremst for barnet. Da handler det *bl.a.* om kunnskaper om utviklingspsykologi, om kunnskaper om stress- og traumer og om sosioøkonomiske forhold som påvirker familiers muligheter til å ta vare på sine barn.

Utkastet til ny barnevernslov har sitt primære fokus på juridisk regulering mens forankringen i psykologien og sosiologien rundt familier og familiers fungering er fraværende. I det følgende skal jeg gi noen innspill til det utviklingspsykologiske perspektivet, som må være en helt nødvendig del av vurderings- og beslutningsgrunnlaget i alle ledd av arbeidet med fosterhjems plasseringer. Denne forståelsen bør også ligge til grunn for utforming av reglene i loven

Utviklingspsykologi er et omfattende kunnskapsområde preget av høy forskningsaktivitet og stadig nye kunnskaper. Mye av denne kunnskapen er relevant for fosterhjemsarbeid. I denne sammenhengen har jeg valgt å legge vekt på tilknytningsteori, en del av utviklingspsykologien som har fått svært stor oppmerksomhet og blitt gjenstand for mye både forsknings- og empirisk aktivitet. Tilknytningsteori er imidlertid bare en del av det psykologiske og sosiologiske grunnlaget for beslutninger av den typen vi snakker om her.

Jeg håper begrunnelsen for valget, og relevansen for fosterhjemsarbeid blir klart gjennom teksten.

Begrepsbruk

Et av hovedbegrepene i tilknytningsteori er *relasjon* eller *tilknytning*. Tilknytning regnes som et gjensidig bånd mellom barn og omsorgsgiver. Utviklingen av tilknytning starter i det øyeblikket barn og omsorgsgiver kommer i samspill med hverandre, og relasjonen mellom dem utvikles og

videreutvikles med forskjellig dybde og kvaliteter. Samtidig må det sies at relasjon som begrep er omfattende og bør kvalifiseres for å fungere som arbeidsredskap og vurderingstema. Begrepet *utviklingsstøttende tilknytning* eller relasjon vil fungere bedre som arbeids- og vurderingstema.

Med utviklingsstøttende relasjon menes – *svært kort beskrevet* - at barnets omsorgsgivere ser og forstår hva det gir uttrykk for - eller forsøker å gi uttrykk for -, og svarer barnet slik at det vet seg i forstått og ivaretatt, på en kjærlig måte.

Gjennom de første erfaringene med relasjon – samspill med andre - får barnet et bilde av seg selv og av sine omsorgsgivere. Et slikt bilde blir ofte omtalt som en grunnleggende antagelse om seg selv og andre – på godt og vondt. Gode erfaringer med samspill, dvs. samspill preget av utviklingsstøtte, gir grunnlag for antagelsen om selv som elsk-verdig og andre til å stole på, dårlige erfaringer, preget av manglende utviklingsstøtte, gir grunn til dårlig selvbilde og liten tiltro til andres støtte og omsorg. I de tidlige relasjonserfaringene ligger grunnlaget for så mye av den videre utviklingen, ikke minst lysten til og gleden over å knytte seg til nye mennesker, jevnaldrende og voksne; få venner, bli nabo, selv bli omsorgsgiver. Eller omvendt, snu seg bort fra andre, miste interessen for og gleden over å vær nær, mistro til egne muligheter og til andres omsorg og interesse.

Mange barn og unge som flytter i fosterhjem sliter nettopp med konsekvensene av dårlige relasjonserfaringer i betydningen ikke har fått støtte og oppmuntring i sin utvikling på alle områder og nivåer. Dette gjelder selvsagt ikke alle. Noen barn blir flyttet så tidlig at de har hele sin tilknytning til sine fosterforeldre, som er valgt til dem fordi de har forutsetningene for å gi utviklingsstøtte.

Et alvorlig problem for barn som har mange dårlige erfaringer med samspill uten utviklingsstøtte, er dårlige forutsetninger for å gå inn i gjensidig samspill med andre. Mange fosterforeldre forteller om fosterbarn som vegrer seg for fosterforeldrenes forsøk på å bygge en relasjon til dem, gir dem all den utviklingsstøtten de kan gi, men blir avvist av fosterbarnet. Dette kan bli et alvorlig problem for hele plasseringen fordi gjensidighet og relasjon er en forutsetning for at plasseringen skal fungere etter sin hensikt.

Alle vurderinger og beslutninger som tas i fosterhjemsarbeid må derfor ha spørsmålet om utviklingsstøtte og utviklingsstøttende tilknytning som et hovedtema.

Nedenfor følger noen eksempler på det.

Skal alle barn i fosterhjem? Det er et uttalt mål i loven at barn som ikke kan bo sammen med sine biologiske foreldre, bør flytte i fosterhjem. Samtidig må det sies at relasjon som begrep er omfattende og bør kvalifiseres for å fungere som arbeidsredskap og vurderingstema. Begrepet utviklingsstøttende tilknytning eller relasjon vil fungere bedre som arbeids- og vurderingstema.

Det er ingen tvil om at det er både det vanligste og beste for barn å vokse opp i en familie. Samtidig må det sies at et familieliv er et liv hvor foreldre og barn og eventuelle søsken imellom, utvikler gjensidige relasjoner. Utviklingsstøttende relasjon er selve grunnlaget for så mye av utviklingen på alle områder og gjennom barndom og ungdom. Det samme kan sies om livet i fosterfamilier; gjensidighet er også der en forutsetning for utvikling og endring. Noen barn som må flytte har så dårlige erfaringer med samspill, at de har store problemer med å knytte seg til nye omsorgsgivere f.eks i fosterhjem. Disse barna kan ofte beskrives som såkalt desorganiserte barn, med store utviklingsskader og små muligheter til å være med i et familieliv, selv ikke innenfor rammen av et fosterhjem. Risikoen disse barna løper, er at fosterhjem over tid ikke makter å hjelpe dem og at plasseringene (ikke sjelden flere plasseringer) bryter sammen. Utilsiktet flytting, og særlig flere, er det siste et barn med slike vanskeligheter bør oppleve, det blir nok en omdreining på en dårlig sirkel av erfaringer. Disse barna trenger profesjonell hjelp 24/7, noe som kan hjelpe dem til å bli rustet til å senere flytte i fosterhjem, og da med større muligheter for å oppleve stabilitet. Med hjelp 24/7 menes det institusjonsplass

Det er viktig å være klar over at utilsiktete flyttinger også er en svært stor belastning for fosterforeldre. Det kan føre til tvil på egen omsorgsevne, og er en av de viktigste årsakene til at fosterforeldre ikke ønsker å ta på seg nye plasseringer.

Samvær: Samværsordninger er et av de vanskeligste temaene i fosterhjemsarbeid og svært krevende for alle parter. I de aller fleste saker regnes det som viktig at barn og foreldre får beholde kontakt og relasjon til hverandre etter flytting. Slik fortsatt kontakt innebærer mange fordeler for barnet. Samtidig som barnet skal beholde og kanskje videreutvikle relasjonen til sine foreldre, er det et håp at det klarer å bygge opp en relasjon til sine fosterforeldre. For de aller minste som skal ha samvær handler det mer om å gi informasjon enn om å bygge relasjon til foreldrene.

Hvis samvær skal fungere, er det en forutsetning at foreldrene klarer å gi barnet sitt utviklingsstøtte under samværene. Ett eksempel på det, er at foreldrene ser barnets behov for også å ha en relasjon til sine fosterforeldre, og ikke innleder en kamp om hvem som er barnets «egentlige» foreldre.

Lojalitetskamp, urealistiske løfter om snarlig gjenforening, søking etter feil og mangler ved fosterhjemmet, kan resultere i at barnet ikke tør knytte seg til fosterforeldrene – og mulighetene for gjensidighet blir små. Som sagt ovenfor, står da hele hensikten med plasseringen i fare.

Dette betyr at samspillet mellom barn og foreldre under samværene må vurderes, spesielt i starten av plasseringen. Støtte og hjelp til foreldrene som skal klare denne vanskelige situasjonen, burde være selvsagt. Det gjelder også fosterforeldrene, som skal håndtere barnets reaksjoner på samværene, både før og etter samværene har funnet sted. Der hvor barnet blir utsatt for lojalitets-

og annet press, kan slike reaksjoner være både langvarige og kraftige. Der en ser at samværene til tross for hjelp og veiledning allikevel og over tid er preget av mangel på utviklingsstøttende samspill, bør samværsordningen revurderes og endres for å gi barnet mulighetene til å ta imot og utvikle gjensidighet med sine fosterforeldre. Slik revurdering og eventuell endring bør kunne skje raskt for å forhindre at en dårlig samværsordning setter plasseringen i fare.

Tilbakeføring. Fosterhjems plasseringer er ifølge loven midlertidige og har som forutsetning at barn i fosterhjem eller institusjon skal flytte tilbake til sine biologiske foreldre så snart foreldrene igjen kan ta vare på dem. Dette er en situasjon som krever nyansert vurdering av flere momenter. I relasjonssammenheng er vurderingen av barnets tilknytning til sine fosterforeldre i forhold til tilknytningen til de biologiske foreldrene av avgjørende betydning. Særlig viktig er det å se på hvor gammelt barnet var da det flyttet, hvor lenge plasseringen har vart, hvilke belastninger barnet var utsatt for før flytting og om dette har skapt sårbarhet for nye belastninger, og hyppighet og først og fremst kvaliteten på samværene mellom barn og biologiske foreldre.

Barn ble flyttet som spedbarn (0-ca. 2-3 år) og som hatt sin oppvekst (fram til sak om tilbakeføring blir tatt opp), vil vanligvis ha sin primære tilknytning til sine fosterforeldre. Dermed er det fosterfamilien som er dette barnets viktigste familie, med den biologiske familien i en mer tilbaketrukket posisjon. I EMK art. 8, 1 sies det at barn har rett til respekt for sitt familieliv. Ut fra et tilknytningsperspektiv betyr det at man ikke har noen rett til å bryte inn i det familielivet som barn i en slik livssituasjon deler med sin fosterfamilie. I vurdering av tilbakeføring må derfor barnets primære tilknytning til sine fosterforeldre vurderes som viktigere for barnet enn å bli tilbakeført til en biologisk familie som det ikke deler sin oppvekst med og ikke har sin primære tilknytning til.

I tillegg kommer vurderingen av barnets eventuelle sårbarhet, som kan gjøre en tilbakeføring under slike forhold til en belastning som langt overstiger barnets tålegrense. Det er også viktig å være klar over at selv om et barn på vurderingstidspunktet er velfungerende, så kan nye belastninger trigge sårbarheten og føre til reaksjoner.